

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

JORDANIAN ASEVOIMIEN KEHITYS 1960- JA 1970-LUVULLA

Pro Gradu tutkielma

Kadetti
Ville Korhonen

Kadettikurssi 89
Jääkäriopintosuunta

Helmikuu 2006

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Kadettikurssi 89	Linja Jalkaväkiliinja
Tekijä Kadetti Ville Korhonen	
Pro Gradu-tutkielman nimi JORDANIAN ASEVOIMIEN KEHITYS 1960- JA 1970-LUVULLA	
Oppiaine, johon työ liittyy Sotahistoria	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)
Aika Helmikuu 2006	Tekstisivuja 63 Liitesivuja 8

TIIVISTELMÄ

Tutkimus käsittelee Jordanian asevoimien kehitystä 60- ja 70-luvulla. Tutkimuksella pyrin selvittämään mahdollisimman laajasti Jordanian asevoimien kehityslinjoja ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimus keskittyy asevoimien organisaation ja doktriinin kehittymiseen, asehankintoihin sekä politiikan ja taloudellisten resurssien vaikutukseen asevoimien kehityksessä. Organisaatiota pyritään tarkastelemaan yhtymätasolla, jolloin saadaan kokonaiskuva kehityksestä. Jotta tutkimus ei jäisi vain kehityksen pinnalliseksi tarkasteluksi, pyritään selvittämään kehityksen syyt ja seuraukset.

Jordania itsenäistyi Iso-Britannian hallinnosta vuonna 1946. Jordanian on yleensä katsottu kuuluvan konservatiivisiin arabimaihin, koska se on perinteisesti pyrkinyt välttämään radikaaleja linjoja politiikassaan. Jordania ei ole taloudellisesti omavarainen valtio ja se on joutunut luottamaan ulkomaiden taloudelliseen tukeen. Jordania on yleensä saanut tukea länsimailta ja öljyllä rikastuneilta arabimailta.

Jordanian asevoimien kehittämisen päämääränä on ollut Jordanian kuningaskunnan itsenäisyyden ja poliittisen toiminnanvapauden säilyttäminen. Lähi-idän arabivaltioiden itsenäistyttyä ja Israelin valtion synnyttyä Lähi-idässä on ollut jatkuva vastakkain asettelu arabimaiden ja Israelin välillä.

Jordanian puolustusratkaisuja on rajoittanut se tosiasia, että Jordanialta puuttui maa-alueen syvyys, koska taloudellisesti ja poliittisesti tärkeät alueet olivat heti Israelin rajan tuntumassa. Puolustettavan alueen syvyyden puuttuminen pa-

kottaa asevoimien käyttöperiaatteen etupainoiseksi, koska kuluttavaa viivytys-taistelua ei voida käydä syvällä alueella.

Jordanian sotilasjohto on tiedostanut Israelin sotilaallisen ylivoiman ja operatiivi-nen suunnittelu on perustunut koko 1960- ja 1970-luvulla Israelin heikkouksien hyväksikäyttöön. Mahdollisten konfliktien on oletettu olevan lyhyitä YK:n puuttu-essa tilanteeseen. Jordanian asevoimat eivät ole missään vaiheessa varautu-neet pitkäkestoiseen sotaan Israelia vastaan.

1960- ja 1970-luvuilla asevoimien organisaation kehityksen suuntana on selvästi ollut joukkojen mekanisointi kalustohankintojen vaikeuden ja taloudellisten re-surssien puitteissa. Joukkojen mekanisoinnin myötä ilmapuolustuksen tarve on entisestään lisääntynyt.

Jordanian asevoimien kehittämisen merkittävin saavutus 1960-1980 on ollut il-mapuolustusjärjestelmän hankkiminen 1970-luvun loppupuolella.

AVAINSANAT

Jordania, Asevoimat, Lähi-itä

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Aikaisemmat tutkimukset	2
1.1.1 Englannin kielinen kirjallisuus	2
1.1.2 Suomen kielinen kirjallisuus	3
1.2 Tutkimuksen rajaus ja tutkimusongelma	3
1.3 Tutkimuksen viitekehys	4
1.4 Tutkimusmenetelmä	4
1.5 Lähteet	5
2. LÄHTÖKOHDAT JORDANIAN ASEVOIMIEN KEHITTÄMISEEN	10
2.1 Jordanian asema Lähi-idässä	10
2.2 Jordanian asevoimien toimintaympäristö	11
2.3 Jordanian asevoimat ennen 1960-lukua	12
2.3.1 Jordanian asevoimat syntyvät	12
2.3.2 Israelin synty - ensimmäinen sota	12
2.3.3 Arabilegioonan kehitys ensimmäisen sodan jälkeen	14
2.4 Johtopäätökset	18
3. ASEVOIMIEN KEHITYS 1960- JA 1970-LUVULLA	22
3.1 Asevoimien kehitykseen vaikuttaneet tekijät	22
3.1.1 Ulkomaiden taloudelliset ja sotilaalliset avustukset	22
3.1.2 Lähi-idän politiikan aiheuttamat rajoitukset kehitykseen	24
3.1.2.1 Jordanian suhde yhdysvaltoihin	25
3.1.2.2 Jordanian suhde arabimaihin	26
3.2 Asevoimien kehityslinjat	27
3.2.1 Asevoimien organisaation kehitys	27
3.2.2 Asevoimien doktriinin kehitys	32
3.2.2.1 Uhkakuvat ja doktriini ennen kuuden päivän sotaa	32
3.2.2.2 Jordanian doktriini testataan sodassa	35
3.2.2.3 Doktriinin kehitys kuuden päivän sodan jälkeen	37
3.2.2.4 Vuoden 1973 sodan vaikutukset doktriiniin	40
3.2.3 Asehankinnat	41
3.2.4 Ilmapuolustuksen luominen	43
3.2.4.1 Lähi-idän sotakokemukset ilma-aseesta ja ilmatorjunnasta	43
3.2.4.2 Jordanian ilmapuolustuksen kehittäminen	45

3.2.4.3 Jordanian ilmavoimien kehitys	47
3.3 Johtopäätökset	49
3.3.1 Taloudelliset tekijät	49
3.3.2 Poliittiset tekijät	50
3.3.3 Organisaation kehitys	51
3.3.4 Uhkakuvat ja doktriini	52
3.3.5 Asehankinnat ja ilmapuolustuksen luominen	54
4. YHDISTELMÄ	56
VIITTEET	64
LÄHTEET	74
LIITTEET	76

JORDANIAN ASEVOIMIEN KEHITYS 1960- JA 1970-LUVUILLA

1. JOHDANTO

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Iso-Britannian hallitus oli osana Versaillesin rauhansopimusta ja YK mandaatilla saanut Palestiinan hallintaansa sen entiseltä hallitsijalta Turkilta. Britit perustivat Jordan-virran itäpuoliselle alueelle trans-Jordanian valtion.^[1] Vuonna 1946 Iso-Britannia tunnusti trans-Jordanian itsenäiseksi valtioksi. Trans-Jordania sopi itsenäistyessään Iso-Britannian kanssa sotilaallisen liiton jossa britit sitoutuivat ylläpitämään Jordanian armeijan vuosittaisella avustuksellaan korvauksena sotilastukikohdistaan trans-Jordanian alueella.^[2]

YK julisti vuonna 1947 suunnitelmansa Palestiinan jaosta. Jaon seurauksena Jordan-joen länsipuolelle muodostettaisiin juutalaisvaltio. Suunnitelma Palestiinan jakamisesta aiheutti raivoa arabivaltioissa, jotka kokivat alueen kuuluvan arabeille. Brittien vetäytyessä ilmoituksensa mukaisesti Palestiinan mandaatiltaan 1948 ja Israel julistautui itsenäiseksi.^[3] Brittien vetäytyttyä arabimaiden armeijat hyökkäsivät ja alkoi ensimmäinen arabien ja Israelin välinen sota. Vihollisuudet loppuivat tammikuun seitsemäs päivä vuonna 1949. Israel oli nöyryyttävästi lyönyt hyökkäävät arabiarmeijat.^[4]

Israelin itsenäistymisestä asti arabimaiden ja Israelin väliset ristiriidat ovat aiheuttaneet Lähi-itään jatkuvan sotilaallisen konfliktin uhan, josta on seurannut alueen valtioiden kilpavarustautuminen. Asevarustelun jatkuessa Lähi-idässä molemmat osapuolet ovat pyrkineet saavuttamaan sotilaallisen ylivoiman. Länsimaiden rajoittaessa asekauppoja 1950-luvun puolivälissä Egypti ja Syyria alkoivat hankkia aseita Neuvostoliitolta. Tästä seurasi vuosikymmeniä jatkunut asetelma jossa Yhdys-

vallat tuki Israelia, Jordaniaa ja Saudi-Arabiaa ja Neuvostoliitto tuki Egyptiä ja Syyriaa. ^[5]

Itsenäistymisensä jälkeen Jordanian asevoimat perustuivat brittiläiseen sotataitoon ja olivat Iso-Britannian taloudellisesti ylläpitämät. 1950-luvun puolivälissä Jordania pyrki irti entisen siirtomaaisäntänsä vaikutuksesta erottamalla brittiupseerit armeijastaan ja kehittämällä asevoimiaan itsenäisesti.

Vuoden 1967 sodassa Jordanian ilmavoimat tuhoutuivat ja maavoimat kokivat suuria tappioita. Sodan jälkeen asevoimat yritettiin uudistaa, mutta sitä rajoittivat rajalliset resurssit ja länsivaltojen haluttomuus toimittaa aseita Jordaniaan.

Jordania osallistui vuoden 1973 sotaan vain rajoitetusti lähettämällä panssariprikaatin Golanin rintamalle.

1.1 Aikaisemmat tutkimukset

1.1.1 Englannin kielinen kirjallisuus

Jordanian asevoimia on käsitelty englanninkielisessä kirjallisuudessa varsin vähän vaikkakin aihetta sivuavaa kirjallisuutta löytyy jonkin verran. Syed Ali El-Edroosin kirjoittama *The Hashemite Arab Army 1908-1979* on kattavin löytämäni englanninkielinen teos, joka käsittelee suoranaisesti Jordanian asevoimia ja niiden kehitystä. Teos on kuitenkin asevoimien kehitystä käsitteleviltä osiltaan hajanainen eikä kovin johdonmukainen ja se sisältää hyvin paljon tapahtumakerrontaa. Teos on tehty Jordanian näkökulmasta ja se korostaa myönteisiä asioita Jordanian asevoimista ainakin niiltä osin kuin sen esittämät tiedot ovat verrattavissa muihin julkaisuihin.

Muu aiheeseen liittyvä kirjallisuus jakautuvat karkeasti kahteen luokkaan. Ensimmäkin teoksiin jotka käsittelevät lukuisia Lähi-idän sotia ja toiseksi kootusti eri maiden asevoimia ja asehankintoja käsitteleviin julkaisuihin. Lähi-idän sotia käsittelevää kirjallisuutta on saatavilla kohtalaisen runsaasti ja lisäksi sitä on julkaistu niin sotien jälkeen kuin hieman myöhemminkin, jolloin käytössä on ollut laaja lähdemateriaali. Nämä kirjat keskittyvät yleensä sotatapahtumien kuvaamiseen ja analysointiin. Näistä kirjoista löytyy kuvauksia Jordanian asevoimien organisaatiosta, doktriinista ja taktiikasta sotien ajalta. Vertailemalla tietoja eri teoksista saa

varsin luotettavan kuvan näistä aiheista. Asevoimia käsittelevät vuosijulkaisut kuten Military Balance sisältävät numeerista tietoa eri maiden asevoimista, kalustosta ja asehankinnoista. Näissä tutkimuslaitosten julkaisuissa on yleensä kerrottu esitetyn tiedon hankintametoista ja sen sisältämistä puutteista ja arvioitu tiedon luotettavuutta.

1.1.2 Suomen kielinen kirjallisuus

Jordanian asevoimia käsittelevää kirjallisuutta ei ole julkaistu suomen kielellä. Lähi-idän sotia käsitteleviä artikkeleita ja tutkimustöitä on julkaistu jonkin verran. Tekemäni sotatieteen kandidaatin tutkimustyö ”Jordanian asevoimien kehitys toisen maailmansodan jälkeen” käsittelee Jordanian asevoimien kehitystä Jordanian itsenäistymisestä vuonna 1946 kuuden päivän sotaan vuoteen 1967. Tulen käyttämään edellä mainittua tutkimusta tämän tutkimuksen taustahistoriana.

1.2 Tutkimuksen rajaus ja tutkimusongelma

Tutkimus on rajattu koskemaan Jordanian asevoimien kehitystä 60- ja 70-luvulla. Tutkimuksella pyrin selvittämään mahdollisimman laajasti Jordanian asevoimien kehityslinjoja ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimus keskittyy asevoimien organisaation ja doktriinin kehittymiseen, asehankintoihin sekä politiikan ja taloudellisten resurssien vaikutukseen asevoimien kehityksessä. Organisaatiota pyritään tarkastelemaan yhtymätasolla, jolloin saadaan kokonaiskuva kehityksestä. Jotta tutkimus ei jäisi vain kehityksen pinnalliseksi tarkasteluksi, pyritään selvittämään kehityksen syyt ja seuraukset. Niiden selvittämiseksi pyritään tutkimaan kaikkia kehitykseen suoranaisesti vaikuttavia tekijöitä joiden tarkastelu on saatavilla olevien lähteiden kautta mahdollista. Pääpaino tutkimuksessa on maavoimien kehityksessä, mutta myös ilmavoimien kehitys sisältyy tutkimukseen. Rajaan merivoimat tutkimuksen ulkopuolelle, koska ne eivät ole koskaan olleet merkittävässä asemassa Jordanian asevoimissa.

Rajausta selventää tutkimusongelma joka on asetettu kysymyksen muotoon seuraavasti:

Miten ja miksi Jordanian asevoimat ovat kehittyneet 60- ja 70-luvulla?

Miten asevoimien organisaatio on kehittynyt?

Miten asevoimien doktriini on kehittynyt?

Miten taloudelliset resurssit ovat vaikuttaneet kehitykseen?

Mitä rajoituksia tai tavoitteita politiikka on asettanut asevoimien kehitykselle?

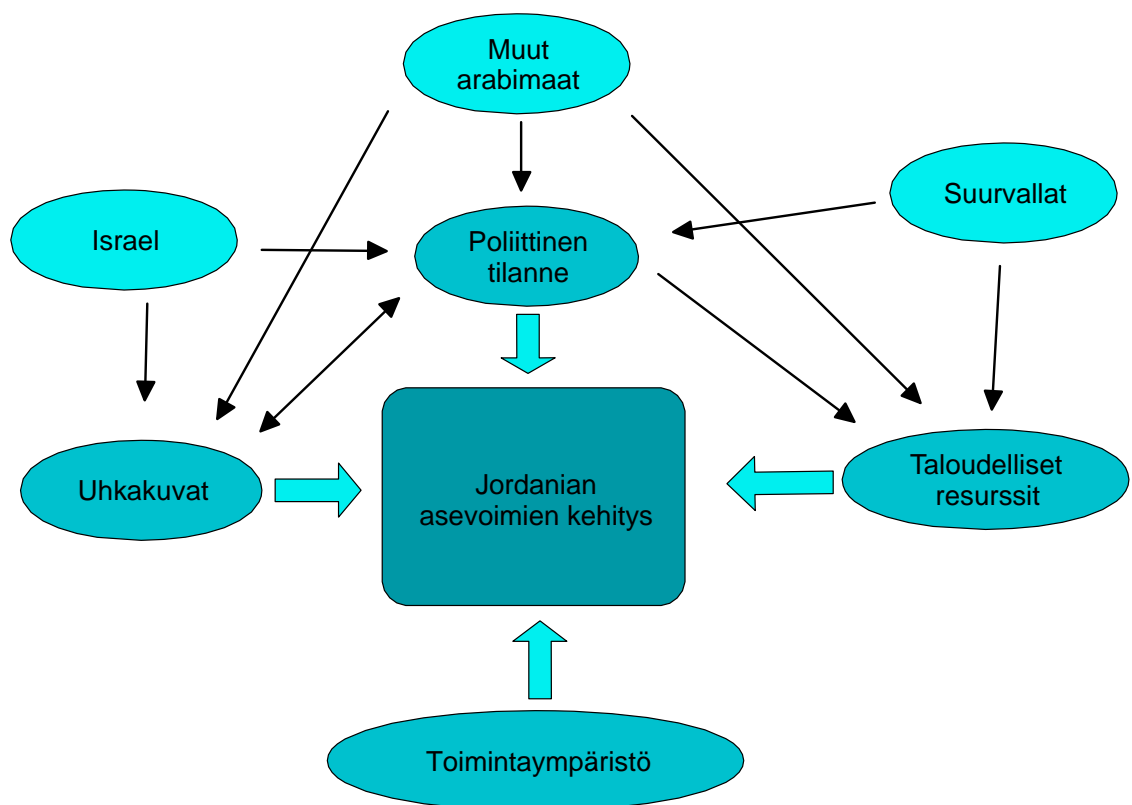
Miten asehankinnat ovat vaikuttaneet asevoimien kehitykseen?

Miten toimintaympäristö on vaikuttanut asevoimien kehitykseen?

Tutkimuskysymyksen asettelulla pyritään vastaamaan tutkimuksen aiheeseen eli Jordanian asevoimien kehitykseen 60- ja 70-luvulla. Alakysymyksillä on avattu pääkysymystä ja samalla rajattu tutkimusta.

1.3 Tutkimuksen viitekehys

Kuva 1

1.4 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkielma on kvalitatiivinen, laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus etenee käytännön ilmiöistä ja havainnoista yleiselle tasolle. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen ideana on kuvailla jotakin ilmiötä seikkaperäisesti ja saada jokin asia ymmärrettäväksi. Laadulliseen tutkimukseen ryhtyessä on tärkeää, että

tutkija on avoin ja ennakkoluuloton. Tutkijan on hyvä olla aiheesta kiinnostunut ja sen verran sisältötietoinen, että osaa alusta lähtien havaita olennaiset tutkittavan ilmiön piirteet.^[6]

Tutkimusmenetelmänä olen pääasiassa käyttänyt dokumenttianalyysiä. Dokumenttianalyysi tarkoittaa todennettavissa olevan, usein sosiaalisia tekijöitä sisältävän tutkimusaineiston analyysia, jota ei saada kokoon suorien, välittömien havaintojen teolla. Dokumenttien käyttäminen tutkimusaineistona on vaihtoehto sille, että aineisto kerätään kyselylomakkein tai käytännön tutkimuksin. Dokumenttiaineisto jaetaan alkuperäisiin eli primaari-lähteisiin ja sekundaarilähteisiin. Primaari-lähde on peräisin siltä henkilöltä tai taholta, joka asian on aikaan saanut, kokenut, laatinut tai josta voidaan muuten todeta sen autenttisuus. Sekundaarilähde toistaa alkuperäistä lähdettä. Esimerkiksi aikaisemmat tutkimukset sekä sanoma- ja aikausilehtien artikkelit ovat usein sekundaarilähteitä. Mitä useamman välikäden kautta tieto on siirtynyt eteenpäin, sitä huolellisempi tulee olla lähdekritiikissä.^[7]

Tutkimus tapahtuu keräämällä tutkimusaiheeseen liittyvä kirjallinen aineisto. Aineiston tulee olla mahdollisimman kattava, jotta aineistojen välillä voidaan suorittaa vertailua. Aineiston analysoimalla selvitetään aluksi miten Jordanian asevoimat ovat kehittyneet 60- ja 70-luvulla. Kun yleiset kehityslinjat on saatu selville keskitytään kehityksen käännekohtiin ja kokoamalla sekä analysoimalla lähdemateriaalista näitä käännekohtia koskevia tietoja selvitetään kehityksen syyt ja seuraukset.

1.5 Lähteet

Asevoimia käsittelevät lähteet:

El-Edroos, Syed Ali: The Hashemite Arab Army 1908-1979, Amman, 1980.

Hashemite Arab Army käsittelee Jordanian asevoimien vaiheita varsin pitkältä aikaväliltä. Nimestään huolimatta se käsittelee myös yleisesti Jordanian valtion ja sen hallitsijasuvun vaiheita. Asevoimia koskevat tiedot ovat paikoittain hyvinkin pikkutarkkoja kun taas joitain ajanjaksoja käsitellään hyvin suuripiirteisesti. Teos suhtautuu sotatapahtumiin ja Jordanian tavoitteisiin ja saavutuksiin hyvin myönteisesti ja välillä jopa ylistävästi. Teoksessa olevat asevoimien organisaatiota

koskevat tiedot ja asevoimien kehityslinjaukset kestävät kuitenkin kriittisen tarkastelun.

Young, Peter: The Arab Legion, Reading, Berkshire, 1972.

Teos käsittelee Jordanian asevoimia niiden alkuajoilta. Teoksen pääpaino on asevoimien historian, organisaation ja kaluston esittelyssä. Teos sisältää paljon kuvia ja esittää käsitellyt asiat hieman viihteellisesti. Teoksen kirjoittaja on Jordanian asevoimissa palvellut brittiupseeri.

Laffin, John: Arab Armies of The Middle East Wars 1948-73, London 1985.

Teos käsittelee arabien asevoimien organisaatioita ja kalustoa vuosilta 1948-1973. Teoksessa käsitellään myös kyseisen ajanjakson arabien ja Israelin väliset sodat. Teos sisältää paljon kuvia ja on viihteellisellä tavalla kirjoitettu.

Pivka, Otto von: Armies of the Middle East, Cambridge, 1979.

Teos käsittelee Lähi-idän maiden asevoimia. Teoksessa on kuvattu Jordanian asevoimat varsin suppeasti.

The Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1968 - 1980.

Military Balance on maailman asevoimia käsittelevä vuosijulkaisu. Julkaisu käsittelee varsin luotettavasti valtioiden asevoimien kehitystä sotilaallisesta, poliittisesta ja taloudellisesta näkökulmasta. Julkaisussa käsitellään myös asekauppoja.

Tamari, Dov: The Middle East Military Balance 1983, Jerusalem, Tel Aviv University, 1983.

Middle East Military Balance on vuosijulkaisu joka käsittelee Lähi-idän valtioiden sotilaallista kehitystä ja tapahtumia. Julkaisussa käsitellään myös asekauppaa.

Lähi-idän sotatapahtumia käsittelevät lähteet:

Dupuy, Trevor N: Elusive Victory. The Arab-Israeli Wars, 1947-1974, Iowa, 1992.

Elusive Victory kuvaa varsin neutraaliin ja asiantuntevaan sävyyn arabien ja Israelin välisten sotien tapahtumia ja osapuolien asevoimia sotien ajalta. Teoksessa käsitellään tasapainoisesti kaikkia sotien osapuolia.

Mutawi, Samir A.: Jordan in the 1967 war, Cambridge, Cambridge University Press, 2002.

Teoksessa käsitellään Kuuden päivän sotaa ja sen vaikutuksia Jordanian näkökulmasta. Käsittelyyn sisältyy sodan syiden ja seurausten analysointia sekä poliittisesta, että sotilaallisesta näkökulmasta. Teoksen lähteinä on käytetty mm. haastatteluita, muistelmia sekä Jordanian asevoimien arkistoja.

Oren, Michael B.: Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East, Oxford, Oxford University Press, 2002.

Teoksessa käsitellään Kuuden päivän sotaa ja sen syitä ja seurauksia sekä sodan osapuolien, että suurvaltojen näkökulmista. Teoksessa aihetta käsitellään sotilaallisen näkökulman lisäksi myös poliittisesta ja strategisesta näkökulmasta.

Suurvaltasuhteita käsittelevät lähteet:

Britain and the Arab-Israel Conflict, London : HMSO, 1993.

Teos käsittelee Iso-Britannian vaikutusta arabien ja Israelin välisiin konflikteihin. Teos on kirjoitettu poliittisesta näkökulmasta.

Bar-Siman-Tov, Yaacov, Israel, the superpowers, and the war in the Middle East, New York & Westport, Conn. & London, 1987.

Teos käsittelee suurvaltojen vaikutusta arabien ja Israelin välisiin konflikteihin. Teos on kirjoitettu poliittisesta näkökulmasta.

Muut lähteet:

Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 1968 - 1980.

SIPRI Yearbook on Stockholm International Peace Research Institute-tutkimuslaitoksen julkaisema vuosijulkaisu joka käsittelee maailmanlaajuisia turvallisuuskehitystä, kuten asehankintoja, aseellisia konflikteja.

The International Institute For Strategic Studies: Strategic Survey 1967 - 1980.

Strategic Survey on The International Institute For Strategic Studies-tutkimuslaitoksen julkaisema vuosijulkaisu joka käsittelee maailmanlaajuisia strategista kehitystä.

Rosen, Steven J., Military geography and the military balance in the Arab-Israel conflict, Jerusalem, 1977.

Teos käsittelee arabien ja Israelin välisten konfliktien tapahtuma-alueen maastoa sotilaallisesta näkökulmasta.

Tal, Lawrence: Politics, the military and national security in Jordan 1955-1967, New York, N.Y: Palgrave Macmillan, 2002.

Teos käsittelee Jordanian kansallista turvallisuutta vuosien 1955-1967 väliltä. Teoksessa sivutaan myös Jordanian asevoimia. Teos on kirjoitettu poliittisesta näkökulmasta.

Macmillan & Co Ltd: Statesman's Year-book 1960-1980.

Statesman's Yearbook on vuosijulkaisu joka sisältää laajasti yleistä tietoa maailman maista. Teos sisältää tietoa myös asevoimista.

Ilmatorjunnan vuosikirja 1968, Hyrylä, Ilmatorjuntaupseeriyhdistys, 1968.

Ilmatorjunnan vuosikirja on Ilmatorjuntaupseeriyhdistyksen julkaisema vuosijulkaisu joka sisältää ilmatorjunta-aiheisia artikkeleita.

Office of Development Evaluation and Information | U.S. Agency for International Development: U.S. Overseas Loans and Grants [Greenbook], <http://qesdb.usaid.gov/cgi-bin/broker.exe>, tarkastettu 19.2.2006.

Sivusto käsittelee Yhdysvaltojen antamaa taloudellista tukea ulkomaille.

2. LÄHTÖKOHDAT JORDANIAN ASEVOIMIEN KEHITTÄMISELLE

2.1 Jordanian asema Lähi-idässä

Jordania itsenäistyi Iso-Britannian hallinnosta vuonna 1946. Jordanian on yleensä katsottu kuuluvan konservatiivisiin arabimaihin, koska se on perinteisesti pyrkinyt välttämään radikaaleja linjoja politiikassaan. Geopoliittisen asemansa takia Jordania on kuitenkin ollut välttämätöntä yrittää pitää hyvät suhteet radikaalimpiin arabinaapureihinsa. Jordanian alueella on vain vähäisiä määriä luonnonvaroja ja sen maaperästä vain 4,4 prosenttia soveltuu maanviljelyyn. Jordania ei ole taloudellisesti omavarainen valtio ja se on joutunut luottamaan ulkomaiden taloudelliseen tukeen. Jordania on yleensä saanut tukea länsimailta ja öljyllä rikastuneilta arabimailta.^[8]

Jordanian väestöstä suuri osa on Israelin miehittämiltä alueilta siirtyneitä, jotka kokevat itsensä enemmän palestiinalaisiksi kuin jordanialaisiksi. Palestiinalainen väestönosa on aiheuttanut Jordaniassa sisäistä epävakautta ja luonut muille arabivaltioille mahdollisuuden vaikuttaa Jordanian sisäisiin asioihin poliittisella propagandalla. Jordania sijaitsee vahvempien ja aggressiivisempien naapureidensa välissä ja Jordania on riippuvainen muiden valtioiden taloudellisesta tuesta, joten Jordanian poliittinen toiminnan vapaus on ollut aina rajallinen. Jordanian hallinnon tavoitteena on ollut selvittää itsenäisenä kuningaskuntana ulkoisen ja sisäisen paineen alla.^[9]

Lähi-itä on strategisesti tärkeä alue maailmassa suurten öljyvarantojensa takia. Toisen maailmansodan jälkeen suurvallat ovat pyrkineet lisäämään vaikutusvaltaansa Lähi-idässä. Yhdysvallat on perinteisesti pyrkinyt säilyttämään hyvät välit kaikkiin Lähi-idän valtioihin. Yhdysvaltojen vahva juutalaisyhteisö on vaatinut Israelin tukemista ja taloudellinen riippuvuus öljystä on puoltanut hyviä suhteita arabimaihin. Yhdysvallat on myös halunnut estää Neuvostoliiton vaikutusvallan kasvamisen Lähi-idässä. Arabien ja Israelin väliset sodat ovat vaikeuttaneet hyvien suhteiden säilyttämistä kaikkiin Lähi-idän valtioihin. Sota arabien ja Israelin välillä loisi Neuvostoliitolle mahdollisuuden tukea osapuolia ja lisätä vaikutusvaltaansa Lähi-idässä. Yhdysvallat näki voiman tasapainon keinona säilyttää rauha Lähi-idässä ja pyrki saavuttamaan sen rajoittamalla aseiden vientiä Lähi-itään. Kun arabit ja Israel olisivat tasavertaisia sotilaallisesti, sota olisi epätodennäköinen.^[10]

2.2 Jordanian asevoimien toimintaympäristö

Lähi-itä on sotatoimialueena pieni verrattuna esimerkiksi Eurooppaan tai Aasiaan. Matka Jordanian ja Israelin välisen konfliktin keskeisiltä alueilta kuten Jerusalemissa Jordanian pääkaupunkiin Ammaniin on vain 70 kilometriä. Lyhyiden etäisyyksien takia mahdollisuus yllätyshyökkäykseen on suuri ja tällöin myös ennaltaehkäisevän iskun uhka on suuri. Tämä luo tarpeen pitää suurta osaa asevoimista korkeassa valmiudessa, koska aikaa reagoida yllättävään uhkaan on vähän.^[11]

Lyhyiden etäisyyksien takia taktiseen käyttöön suunnitelluilla aseilla voidaan suorittaa strategisen tason tehtäviä. Kuvaavaa on että Länsirannalle sijoitetulla kenttätykistöllä voidaan vaikuttaa Israeliin strategisiin maaleihin kuten tehtaisiin tai lentokenttiin. Puolustettavan alueen syvyyden puuttuminen pakottaa asevoimien käyttöperiaatteen etupainoiseksi, koska kuluttavaa viivytystaistelua ei voida käydä syväällä alueella.^[12]

Jordanian ja Israelin välinen raja-alue on vuoristoista aluetta, jossa liike on mahdollista vain joidenkin tärkeiden kulkureittien kautta. Maasto on puolustuksellista ja vaikeuttaa hyökkäyksiä. Jordan-virralla ei ole suurta estearvoa sotatoimille, paitsi talvella. Jordan laakso, joka on tiheään asuttu ja jossa sijaitsee Jordanian tärkein maataloudellinen alue, on vaikeammin puolustettavissa kuin ylängöt laaksosta itään.^[13]

Puolustuksellisesti hyvää maastoa Länsirannalla on Juudean, Samarian ja Negevin muodostama ylänkö ja Jordan-virran itäpuolinen korkea ylänköä joka nousee Jordan-laaksosta. Liike itä-länsi-suunnassa on rajoittunut vuoristoteihin ja paikoitain kanjonimaisiin kapeikkoihin. Poikkeuksen tähän tekee Hula, Galilee, Bet She'an laakso ja pohjois-Jordanian laaksot. Jordan-laakso ja Aravalaakso Kuolleenmeren eteläpuolella ovat itä-länsi suunnassa kilometrien matkalta avointa maasto, joka ei tarjoa suojaa.^[14] Jordanian raja Syyrian, Irakin ja Saudi-Arabian kanssa on aavikkoa jossa laajamittainen sodankäynti liikkuvilla panssarijoukoilla on mahdollista. Näillä alueilla ei ole samanlaisia luonnollisia esteitä kuin Israelin vastaisella rajalla.^[15]

Jordanian ainoa merisatama Aqaba on Jordanielle strategisesti hyvin tärkeä, koska suurin osa Jordaniaan tuodusta öljystä tulee sataman kautta. Jordania on riippuvainen ulkomailta tuodusta ruoasta ja raaka-aineista. Jordanian tuonnista 25% on elintarvikkeita. Lähi-idässä keskeisenä ongelmana on aina ollut veden saanti. Lähi-idän maista Jordanian vesivarannot ovat kaikkein uhan-alaisimmat.^[16]

2.3 Jordanian asevoimat ennen 1960-lukua

2.3.1 Jordanian asevoimat syntyvät

1920-luvulla silloista trans-Jordaniaa hallinnut Iso-Britannia perusti aseellisen joukon pitämään yllä järjestystä ja suojaamaan raja-alueita. Johtajat olivat brittiläisiä upseereita, mutta miehistö värvättiin paikallisesta väestöstä. Tämä joukko oli perustana muutamia vuosia myöhemmin perustetulle Arabilegioonalle.^[17]

Edeltäjänsä perintönä myös Arabilegioonan johdossa olivat brittiupseerit ja miehistö värvättiin paikallisesta väestöstä. Ajanjakso jolloin brittiupseerit olivat Jordanian asevoimien johdossa jatkui aina vuoteen 1956 asti.^[18] Arabilegioonan tärkeimpänä tehtävänä oli pitää aavikon beduiiniheimot järjestyksessä ja se muistuttikin enemmän poliisiorganisaatiota kuin armeijaa. Alkuvaiheessa Arabilegioona toimi 50-70 miehen joukoissa ja vasta toisen maailmansodan aikaan joukoista alettiin muodostaa Iso-Britannian armeijan mallin mukaisesti pataljoonia.^[19]

Toisen maailmansodan jälkeen Arabilegioona oli vahvuudeltaan noin 8 000 miestä. Legioonan tärkeimpänä tehtävänä oli edelleen järjestyksen pitäminen ja tämän vuoksi se muistutti poliisiorganisaatiota. Legioona oli organisoitu mekanisoiduksi prikaatiksi, 16 itsenäiseksi varuskuntakomppaniaksi ja 2 000 miehen poliisijoukoksi. Prikaati muodostui prikaatin esikunnasta ja kolmesta rykmentistä. Brittiläisestä mallista poiketen Arabilegioonan prikaatilla ei ollut ollenkaan tukevia ase-lajijoukkoja. Huollollisen tuen Arabilegioona sai briteiltä.^[20]

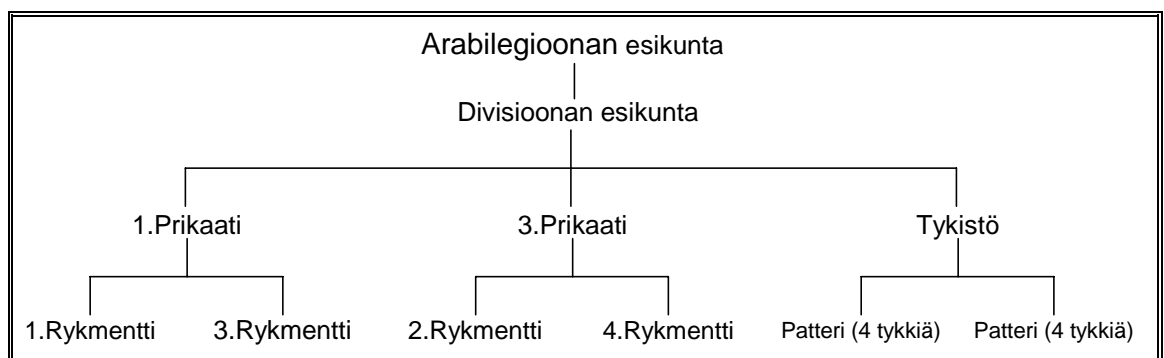
2.3.2 Israelin synty - ensimmäinen sota

Iso-Britannia oli ilmoittanut 1940-luvun puolessa välissä vetäytyvänsä Palestiinan mandaatiltaan ja tämän seurauksena YK julisti vuonna 1947 suunnitelmansa Palestiinan jaosta. Jaon seurauksena Jordan-joen länsipuolelle muodostettaisiin juu-

talaisvaltio. Suunnitelma Palestiinan jakamisesta aiheutti raivoa arabivaltioissa, jotka kokivat alueen perinteisesti kuuluneen arabeille.^[21] Brittien vetäytyessä ilmoituksensa mukaisesti Palestiinan mandaatiltaan 1948 Israel julistautui itsenäiseksi. Brittien vetäytyttyä arabimaiden armeijat hyökkäsivät ja ensimmäinen arabien ja Israelin välinen sota alkoi. Vihollisuudet loppuivat tammikuun seitsemäs päivä vuonna 1949. Israel oli nöyryyttävästi lyönyt hyökkäävät arabiarmeijat.

Brittien kouluttama Arabilegioona osoittautui sodassa ainoaksi arabiarmeijaksi joka pystyi taistelemaan tasavertaisesti Israelin parhaita joukkoja vastaan.^[22] Arabilegioona muodosti nimellisesti divisioonan, joka muodostui kahdesta prikaatista ja tykistöstä. Arabilegioonan prikaati muodostui kahdesta mekanisoidusta rykmentistä, jotka todellisuudessa vastasivat miesvahvuudeltaan suurin piirtein brittiläistä pataljoonaa. Divisioonan tykistö muodostui kahdesta nelitykkisestä patterista. Mekanisoidut rykmenttien varustuksena olivat panssaroimattomat kuorma-autot. Edellä kuvatun divisioonan lisäksi Arabilegioonaan kuului seitsemän erillistä varuskuntakomppaniaa, jotka olivat täysin puolustuksellisia joukkoja, eikä niillä ollut raskaita aseita. Arabilegioonalla ei ollut ollenkaan tukevia aselajijoukkoja ja sodan uhan tultua ilmeiseksi tukevat toiminnot, kuten huolto, lääkintä ja kunnossapito improvisoitiin lyhyessä ajassa.^[23]

Kuva 2

Lähde: El-Edroos (1980), s. 249.

Divisioonan tykistön 25 naulan tykit olivat hankittu Arabilegioonaan vuoden 1948 alussa, joten tykkien miehistöillä ei ollut kovin pitkää kokemusta tykkien käsittelystä. Miehistöllä ja johtajilla oli sodan alkaessa takanaan kolmen kuukauden mittainen tykkikoulutus. Kummallakin patterilla oli brittiupseeri komentajana. Tykistön ja heittimistön kranaateista oli sodan alkaessa suuri pula ja niitä oli suurin piirtein yhden vuorokauden kiivaaseen taisteluun tarvittava määrä.^[24]

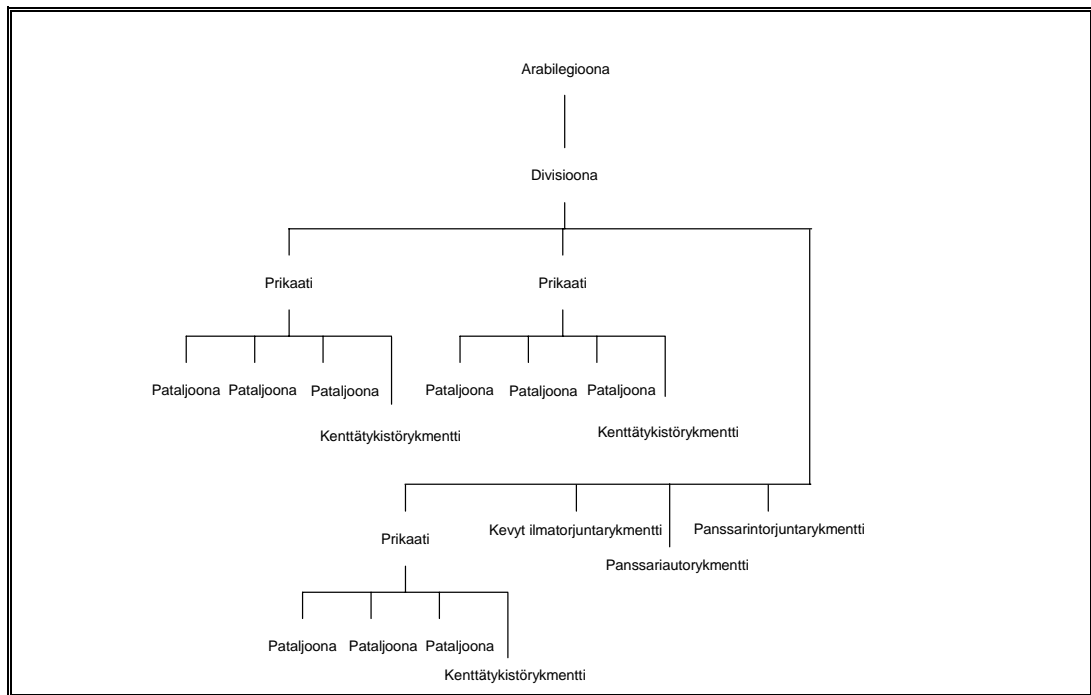
Legioonalta puuttui myös reservi josta olisi saatu tappioita korvaavat täydennykset. Kuuden vuoden reservivelvollisuus Legioonassa palvelleille oli otettu käyttöön joulukuussa 1947 Britannian julistettua aikomuksensa luopua Palestiinan mandaatistaan, mutta reserviä ei ollut ehtinyt kertyä sodan alkuun mennessä.^[25]

2.3.3 Arabilegioonan kehitys ensimmäisen sodan jälkeen

Sodan päätyttyä palestiinalaiset ääriiliikkeet alkoivat tehdä Jordanian Länsirannalta rajan yli iskuja Israelin puolelle.^[26] Tämä johti Israelin kostopolitiikkaan, jonka mukaisesti Israel teki asevoimillaan kostoiskuja rajan yli Jordaniaan. Arabilegioona oli alivoimainen Israelin voittoisaan armeijaan verrattuna ja usein Israel ehti suorittaa kostoiskunsa ennen kuin Arabilegioonan yksiköt ehtivät reagoimaan tapahtuneeseen. Tämän seurauksena Jordaniaan perustettiin Palestiinan Kansalliskaarti auttamaan Arabilegioonaa rajan puolustamisessa. Kansalliskaarti värvättiin palestiinalaisesta kansanosasta. Sodan päättymisestä huolimatta aseelliset yhteenotot Israelin armeijan yksiköiden ja Arabilegioonan välillä olivat yleisiä Israelin toteuttaessaan kostopolitiikkaansa.^[27]

Sodan jälkeen Arabilegioonaa alettiin kehittää esikuvana tavanomainen brittiläinen jalkaväkidivisioona. Värväyksillä ja varuskuntakomppanioiden yhdistämisellä Legioonaa muodostettiin yhdeksän pataljoona ja näistä muodostui kolme prikaatia ja edelleen divisioona.^[28] Divisioonan epäsuoran tulen voimaa lisättiin sijoittamalla jokaiseen jalkaväkiprikaatiin kenttätykistörykmentti. Lisäksi Divisioonassa oli panssariauto-, panssarintorjunta- ja kevyt ilmatorjuntarykmentti. Legioonan vahvuus oli noussut 12 000 mieheen. Arabilegioonan budjetti muodostui pääosin brittien vuosittaisesta avustuksesta. Laajennuksesta huolimatta vanhemmista upseereista, tukkevista aselajijoukoista ja uusista varusteista oli edelleen pula.^[29]

Kuva 3

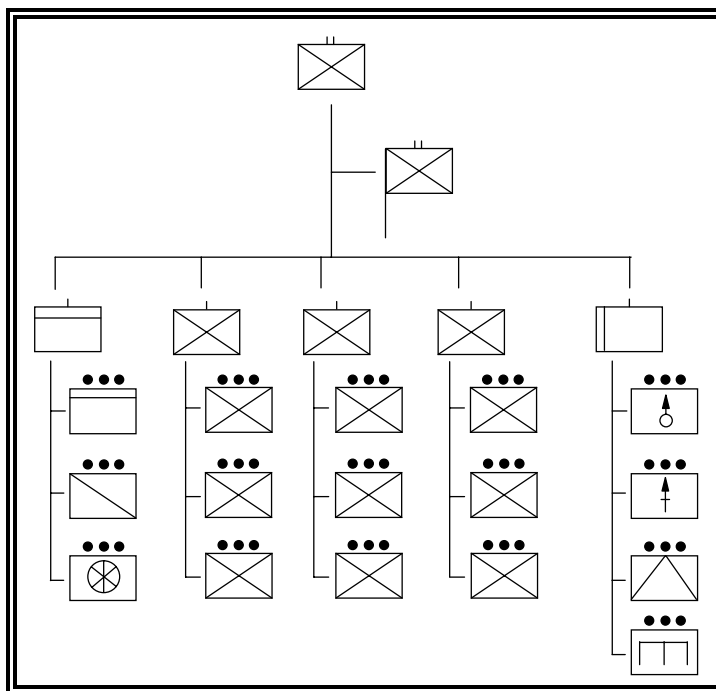
Lähde: Laffin (1985), s. 28.

Jordanian asevoimissa aloitettiin modernisointiprojekti vuonna 1950. Asevoimien alaisuuteen perustettiin Kadettikoulu ja tukevia toimintoja varten alettiin värvätä teknistä henkilökuntaa. Kokeneen päällystön pula korvattiin Iso-Britannian armeijasta tulleilla upseereilla. Jordanian kuninkaalliset ilmavoimat syntyivät vuonna 1951.^[30]

Vuonna 1953 Legioonan vahvuus oli kasvanut 17 000 mieheen. Arabilegioonassa, kuten muissakin Lähi-idän asevoimissa, oli huomattu panssarivaunujen tarve modernissa sodankäynnissä varsinkin aavikko-olosuhteissa.^[31] Arabilegioonan varat eivät kuitenkaan riittäneet määrävahvuiseen brittiläiseen panssarirykmenttiin. Uutta rykmenttiä alettiin varustaa Iso-Britanniasta hankituilla vanhentuneilla Archer-rynnäkkötykeillä. Ennen kuin rykmentti saatiin kokonaan varustettua britit saatiin vakuutettua siitä että legioona tarvitsee uudempaa kalustoa. Neuvostoliiton uhka oli aiheuttanut eurooppaan pulan moderneista panssarivaunuista, joten britit olivat alkaneet modernisoimaan vanhempia panssarivaunujaan.^[32] Britit suostuivat myymään modernisoituja Charioteer-panssarivaunuja Arabilegioonalle. Lopulta Arabilegioonan ensimmäinen panssarirykmentti saatiin varustettua Charioteereilla ja Archereilla. Vaikka rykmentin käyttöperiaate oli kaluston luonteesta johtuen puolustusellinen myös hyökkäystäistelua harjoiteltiin. Panssarirykmentissä oli muihin joukkoihin verrattuna eniten brittiupseereita.^[33]

1950-luvun puolessa välissä, Arabilegioonan pataljoonat olivat brittiläisen mallin mukaisia, vaikka joitain eroja oli. Arabilegioonan pataljoona koostui pataljoonan esikunnasta, neljästä kiväärikomppaniasta, joissa jokaisessa oli kolme joukkuetta, tukikomppaniasta ja esikuntakomppaniasta. Tukikomppania muodostui kranaatinheitin-, konekivääri-, panssarintorjunta- ja rynnäköpioneerijoukkueesta. Esikuntakomppaniassa oli viesti-, kuljetus- ja komentojoukkue. Brittipataljoonan vahvuus 1950 luvulla oli noin 750 miestä. Arabilegioonan pataljoonat olivat aina vahvuudeltaan yli 800 ja joskus yli 900 miestä. Arabilegioonan pataljoonat olivat kuorma-autokuljetteista jalkaväkeä ja pataljoonat pystyivät kokonaisuudessaan siirtymään ajoneuvoilla, kun taas vastaava brittipataljoona tarvitsi ylemmän johtoportaansa tukea siirtymiseen.^[34]

Kuva 4

Lähde: Young (1972), s. 26.

Vastatakseen rajakahakointiin ja Israelin laajamittaisen hyökkäyksen uhkaan Arabilegioonan komentaja ajatteli sijoittaa puolet Arabilegioonasta Länsirannalle raja-alueen läheisyyteen, josta se pystyi avustamaan Kansalliskaartia rajakyläiden päivittäisessä puolustamisessa. Toinen puoli Legioonasta olisi sijoitettu reserviksi Zarqan varuskunta-kaupunkiin noin 80 kilometrin päähän Jordan-virrasta, josta se olisi voinut vastata Israelin Jordan-laaksoon suuntautuvaan laajamittaiseen hyökkäykseen. Laajamittaisen hyökkäyksen sattuessa raja-alueelle ryhmitetty osa Legioo-

nasta vetäytyisi Länsirannan ylängöille, jolla pyritäisiin viivyttämään hyökkäystä ainakin viikolla. Se riittäisi YK tai suurvallan väliintuloon. Kuningas Hussein kuitenkin hylkäsi kenraali Glubbin suunnitelmat ja ilmoitti, että tuumaakaan Jordanian aluetta ei jätetä puolustamatta vaan armeija puolustaa rajaa.^[35]

Vuonna 1955 länsivallat pyrkivät luomaan Lähi-itään puolustusliiton (Middle East Treaty Organisation, Bagdad Pact) vastatakseen Neuvostoliiton uhkaan strategisesti tärkeällä alueella. Liittoon kuuluivat Iso-Britannia, Turkki, Iran ja Pakistan. Lisäksi Irakia ja Jordaniaa yritettiin saada mukaan. Britit tarjoutuivat lisäämään taloudellista tukeaan Arabilegioonalle, jos Jordania liittyisi puolustusliittoon. Lisäksi britit olisivat avustaneet asevoimien kehittämisessä merkittävästi. Arabilegioona olisi mielellään vastaanottanut brittien tuen ja liittouman maat olisivat olleet arvokkaita liittolaisia Jordanielle. Ajatus liittoumasta herätti monissa arabimaissa, erityisesti Egyptissä, vastustusta. Egyptin presidentti Nasser käynnisti propaganda-kampanian liittoa vastaan ja sen seurauksena Jordaniassa alkoi mielenosoituksia ja mellakoita liittymistä vastaan. Nasser osoitti vaikutusvaltansa ja esti Jordanian liittymisen sotilasliittoon.^[36]

Egyptin presidentti Nasser oli jo aiemmin osoittanut vaikutusvaltaansa arabimaailmassa estämällä Lähi-idän puolustusliiton syntymisen ja jälleen hänen vaikutuksensa oli ilmeinen, kun Jordanian kuningas Hussein erotti brittiupseerit Arabilegioonasta vuonna 1956. Liittoumaan pyrkiminen ja siitä seurannut propaganda-kampania oli luonut Jordaniaan niin suuren sisäisen epävakauden, että Jordanian johdon täytyi ryhtyä radikaaleihin toimiin yleisen järjestyksen ja suosionsa palauttamiseksi.^[37] Vaikka brittiupseerit olivat kiistatta palvelleet legioonaa hyvin, heidän erottamisensa aiheutti kansan keskuudessa riemua. Brittiupseerit edustivat kansalle historiallisista syistä vihattua Iso-Britannian imperiumin läsnäoloa Lähi-idässä.^[38]

Vuoden 1956 keväällä armeijan vahvuus oli 25 000 miestä ja Palestiinan Kansalliskaartin vahvuus 30 000 miestä. Armeija muodostui kymmenestä jalkaväkirykmentistä ja kolmesta panssarirykmentistä.^[39]

Egypti, Syyria ja Saudi-Arabia olivat luvanneet korvata Jordanielle Iso-Britannian vaikutuksesta irtautumisesta seuranneet taloudelliset tappiot. Vuonna 1957 solmittiin sopimus, jossa nämä kolme maata lupasivat Jordanielle kymmeneksi vuodeksi

36 miljoonan dollarin vuosittaisen avustuksen, jolla Jordania vapautettaisiin riippuvaisuudesta länsimaista, joiden politiikan ne katsoivat olevan arabivastaista. Egypti ja Syyria kuitenkin vetäytyivät sopimuksesta samana vuonna.^[40]

Arabimaiden tuki oli epävarma ja Brittien lopetettua taloudellisen tukensa Jordania ajautui talousvaikeuksiin. Apu Jordanian taloudellisiin vaikeuksiin tuli Eisenhowerin doktriinin puitteissa Yhdysvalloilta.^[41] Yhdysvaltojen tuki oli vuosien 1952 ja 1956 välillä keskimäärin 7,6 miljoonaa dollaria. Vuonna 1957 se nousi 22,1 miljoonaan dollariin ja vuonna 1961 se oli jo 70,9 miljoonaa dollaria.^[42]

Länsimaiden luoman liittouman epäonnistuttua Jordania oli yksin Egyptin ja Syyrian vihamielisen painostuksen kohteena ja Rajakahakointi Israelin kanssa jatkui edelleen. Jordania kääntyi muiden konservatiivisten arabimaiden puoleen etsiessään liittolaisia. Vuonna 1958 Jordania ja Irak muodostivat Federaation vastapainoksi Egyptin, Syyrian ja Pohjois-Jemenin muodostamalle Yhdistyneelle Arabitasavallalle (UAR). Federaation kuitenkin kaatui Irakissa tapahtuneeseen vallankaappaukseen vain viisi kuukautta Federaation perustamisen jälkeen.^[43]

Irakin kaaduttua Jordania jäi taas yksin arabimaailmaan. Sisäiset ongelmat ja Egyptin tukemat arabiradikaalit saivat Jordaniassa aikaan kuohunnan. Brittijoukkojen avustuksella Jordaniaan saatiin palautettua järjestys, mutta brittijoukkojen poistuttua maasta lokakuussa Egypti ja Syyria jatkoivat yrityksiään heikentää kuningas Husseinin valtaa Jordaniassa.^[44]

2.4 Johtopäätökset

Jordanian asevoimien kehittämisen päämääränä on ollut Jordanian kuningaskunnan itsenäisyyden ja poliittisen toiminnanvapauden säilyttäminen. Lähi-idän arabivaltioiden itsenäistyttyä ja Israelin valtion synnyttyä Lähi-idässä on ollut jatkuva vastakkain asettelu arabimaiden ja Israelin välillä.

Vastakkainasettelu on luonut ristiriitoja myös arabimaiden keskuuteen. Radikaalimmat arabimaat ovat painostaneet konservatiivisempia yhteisen Palestiinan asian varjolla. Poliittisen painostuksen tarkoituksena on ollut vahvistaa radikaalien maiden ja niiden johtajien asemaa arabiväestön keskuudessa. Koska arabimaiden väestön mielipide on yleisesti ollut Israelin vastainen, ovat radikaalimmat arabi-

maat pystyneet vaikuttamaan konservatiivisempien maiden poliittiseen toiminnan vapauteen aiheuttamalla sisäistä epävakautta ja lietsomalla kansannousua.

Jordania Israelin ja radikaalien arabimaiden, Egyptin ja Syyrian, ympäröimänä on tuntenut asemansa uhatuksi niin sotilaallisesti kuin poliittisestikin. Konflikti Israelin ja jonkun radikaalin arabimaan välillä eskaloituisi helposti myös Jordanian suuntaan. Israel voisi hyökätä suoraan Jordaniaa vastaan, tarkoituksenaan parantaa itäisen rajansa puolustettavuutta tai voimannäyttö vahvemmilte arabimaille. Egypti tai Syyria voisivat painostaa Jordaniaa sotilaallisen voiman käytöllä painostaakseen sitä tiettyihin poliittisiin ratkaisuihin. Turvatakseen toiminnan vapautensa Jordanian on täytynyt yrittää kehittää mahdollisimman tehokkaat asevoimat.

Jordanian naapurimaat ovat taloudellisesti huomattavasti Jordaniaa paremmassa asemassa. Arabimaat ovat rikastuneet öljytuloillaan ja Israel on saanut huomattavaa tukea länsimailta. Taloudellisesti heikkona valtiona Jordanian ei ole ollut mahdollista itsenäisesti kehittää asevoimiaan niin vahvoiksi, että se voisi vastata turvallisuusvajeesiinsa. Jordania on joutunut turvautumaan länsivaltoihin saadakseen taloudelliset resurssit asevoimiensa kehittämiseen. Länsimaiden tuesta huolimatta Jordanian asevoimien käytössä olleet resurssit ovat olleet huomattavasti pienemmät kuin sen naapurimailla. Länsimaiden tuki on taas omalta osaltaan rajoittanut Jordanian toiminnan vapautta.

Liittoutumalla avoimesti länsivaltojen kanssa Jordania olisi saanut huomattavasti paremmat resurssit asevoimiensa kehittämiseen, mutta se on ollut poliittisesti mahdotonta yleisen mielipiteen ollessa länsimaiden vastainen. Länsimaat on rinnastettu populistisessa arabipolitiikassa imperialismiin aikaisiin siirtomaaisäntiin ja niiden tuki Israelille on nähty Israelin liittolaisuutena. Liittoutuminen vahvemman arabimaan kanssa olisi ollut realistisempi vaihtoehto, mutta radikaalimmat arabimaat eivät ole hyväksyneet länsimielistä kuningaskuntaa, ja liittoutumisyhteydet konservatiivisten arabimaiden kanssa ovat kaatuneet poliittiseen painostukseen. Jordanian vaihtoehdoksi on jäänyt asevoimien kehittäminen rajallisten resurssien puitteissa ja konfliktien välttäminen.

Jordanian asevoimat alkoivat kehittyä Iso-Britannian luomasta aavikkopoliisijoukosta. Asevoimien kehittyessä sen painolastina on ollut tukevien aselajijoukkojen ja huolto-organisaation puute sen edeltäjän järjestyksen ylläpitotehtävän luontees-

ta johtuen. Iso-Britannialla ei ollut ennen Israelin itsenäistymistä syytä kehittää Jordanian asevoimille itsenäistä huolto-organisaatiota. Tarvittaessa Jordanian aseelliset joukot pystyivät tukeutumaan Iso-Britannian joukkojen huoltoon.

Jordanian asevoimat ovat perustuneet alusta alkaen palkattuun henkilöstöön, eikä asevelvollisuus ole ollut merkittävässä osassa missään vaiheessa. Merkittävä syy tähän on ollut Lähi-idän jatkuva rauhattomuus, jolloin sodan uhka on ollut aina läsnä. Lisäksi Jordanialta puuttui maa-alueen syvyys, koska taloudellisesti ja poliittisesti tärkeät alueet olivat heti Israelin rajan tuntumassa. Tällöin oli tärkeää ylläpitää asevoimissa jatkuvaa suurta valmiutta, jota ei olisi pystytty saavuttamaan reserviin perustuvassa asevelvollisuusarmeijassa.

Jordanian armeijan pääosa muodostui 1940-luvulla kuorma-autoilla liikkuvasta jalkaväestä. Merkittävää oli ajoneuvojen sijoittaminen pataljoonien organisaatioon, kun vastaavasti esikuvana toimineessa brittiläisessä pataljoonassa kuljetuksiin tarvittava ajoneuvokalusto oli ylemmällä johtoportaalla. Jordanian pataljoonat ja sen alayksiköt tarvitsivat kuljetuskyvyn suorittaessaan järjestyksen ylläpitotehtäviä varsin itsenäisesti aavikolla. Vastaavasti Jordanian armeijalta puuttui tykistön raskas tulituki. Tykistön puute on johtunut luultavasti rajallisista resursseista jolloin kaikki resurssit käytettiin tärkeimmän tehtävän, eli järjestyksen ylläpidon, täyttämiseen. Jordanian armeijan rungon muodostaneen divisioonan tykistöksi hankittiin kaksi nelitykkistä patteria vasta vuoden 1948 alussa, jolloin Israelin itsenäistyminen ja siitä seuraava sota oli yleisesti arabien keskuudessa tiedossa. Sodan jälkeen Jordanian asevoimien tärkeimmäksi tehtäväksi muodostui Jordanian itsenäisyyden turvaaminen. Sotakokemusten perusteella tykistön tarve Jordanian armeijassa huomattiin. Sodan jälkeen 1950-luvulle tultaessa Jordanian asevoimien kykyä tykistön tulitukeen on parannettu sijoittamalla divisioonan muodostaneisiin prikaateihin kenttätykistörykmentit.

1950-luvulla armeijaan alettiin kehittää panssariaselajia. Panssarivaunujen käyttökelpoisuus sodankäynnissä selvisi kaikille Lähi-idän valtioille viimeistään toisessa maailmansodassa, jossa kaikilla merkittävillä armeijoilla oli sodan loppupuolella käytössä tehokkaat panssarijoukot. Panssarivaunut olivat kuitenkin kalliita asejärjestelmiä ja kylmä sota oli aiheuttanut Iso-Britannialle pulan moderneista panssarivaunuista. Jordania joutui hankkimaan osittain vanhentunutta kalustoa, eikä määrärahat riittäneet suurien hankintojen tekemiseen. Panssarivaunuja käytettiin alus-

ta alkaen omana yksikkönään toisen maailmansodan oppien mukaisesti, eikä niitä sijoitettu suoraan armeijan rungon muodostaneisiin jalkaväkiprikaateihin.

Jordanian suurimman uhan, Israelin, vastainen raja kulki länsirannalla, ja oli suurelta osin vuoristoista ylänköä jossa liikkuminen itä-länsi suunnassa rajoittui vuoristosolissa kulkeviin teihin. Maasto tarjosi puolustajalle mahdollisuuden viivyttää tehokkaasti hyökkääjän liikettä niin kauan, että hyökkääjän painopiste saataisiin selville ja sen jälkeen puolustaja pystyisi keskittämään reservinsä tätä painopistettä vastaan. Jordanian asevoimien ylin johto on varmasti ollut hyvin tietoinen tästä maantieteellisestä tosiasiasta laatiessaan puolustussuunnitelmia mahdollista hyökkäystä vastaan. Kuitenkin Jordanian poliittinen johto vaati, että Jordanian maaperää puolustettaisiin rajalla, eikä viivytystaistelu tulisi kyseeseen. Lisäksi radikaalit arabimaat vaativat Jordaniaa reagoimaan aggressiivisesti Israelin kostopolitiikan nimissä suorittamiin iskuihin rajan yli. Tällöin Jordanian armeijan pääosat jouduttiin ryhmittämään rajan tuntumaan, josta ne pystyisivät reagoimaan Israelin iskuihin ja mahdolliseen laajamittaiseen hyökkäykseen.

3. ASEVOIMIEN KEHITYS 1960- JA 1970-LUVULLA

3.1 Asevoimien kehitykseen vaikuttaneet tekijät

3.1.1 Ulkomaiden taloudelliset ja sotilaalliset avustukset

Jordanian taloudelliset resurssit ovat aina olleet merkittävä tekijä Jordanian asevoimien kehittämisessä. Raaka-aineista köyhänä valtiona Jordania on ollut koko historiansa ajan riippuvainen ulkomaiden taloudellisesta tuesta. Iso-Britannia solmi silloisen itsenäistyvän trans-Jordanian kanssa 1920-luvulla sopimuksen jolla se turvasi omat etunsa alueella. Sopimuksen mukaan Iso-Britannia kustansi ja varusti Jordanian asevoimat ja avusti niiden koulutuksessa.

Vaikka Jordanian talous kasvoi vuodesta 1948 nopeammin kuin minkään muun kehitysmaan, oli se edelleen 1960- ja 1970-luvuilla riippuvainen ulkopuolisesta tuesta. Luonnollisesti Jordanian tukijat vaikuttivat päätöksentekoon ja edelleen asevoimien kehitykseen Jordaniassa. Jordanian tärkein tukija ennen vuotta 1957 oli Iso-Britannia.^[45]

Arabimaiden kansojen keskuudessa oli siirtomaa-ajan synnyttämä kansallismielinen länsimaiden vastainen ilmapiiri jota monet varsinkin Egyptiläiset ja Syyrialaiset poliitikot ruokkivat. Vuonna 1956 Jordanian kuningas arabimaiden painostuksen alaisena irtisanoutui Iso-Britannian kanssa solmimistaan sopimuksista hankkiakseen kansan tuen puolelleen.^[46]

Egypti, Syyria ja Saudi-Arabia olivat luvanneet korvata Jordanielle Iso-Britannian vaikutuksesta irtautumisesta seuraavat taloudelliset menetykset. Lupauksellaan radikaalit arabivaltiot pystyivät esiintymään kansan silmissä Jordanian vapauttajina. Vuonna 1957 Egypti, Syyria ja Saudi-Arabia solmivat Jordania kanssa sopimuksen jonka mukaan ne maksaisivat kymmenen vuoden ajan Jordanielle 36 miljoonaa dollaria vuosittain. Summa oli sama jonka Iso-Britannia oli käyttänyt edellisinä vuosina Jordanian asevoimien ylläpitämiseen. Egypti ja Syyria kuitenkin irtisanoutuivat sopimuksesta saman vuoden aikana saatuaan siitä haluamansa poliittisen hyödyn. Tämän seurauksena Jordania ajautui taloudellisiin vaikeuksiin.^[47]

Apu Jordanian taloudellisiin vaikeuksiin tuli Eisenhowerin doktriinin puitteissa yhdysvalloilta.^[48] Yhdysvallat olivat tukeneet Jordaniaa jo 1950-luvun alusta ja Yhdysvaltojen tuki oli vuosien 1952 ja 1956 välillä keskimäärin 7,6 miljoonaa dollaria. Jordanian irtisanouduttua Iso-Britannian kanssa solmimistaan sopimuksista Yhdysvalloista muodostui Jordanian tärkein tukija. Vuoden 1956 jälkeen Yhdysvaltojen tuki lähes kahdeksankertaistui kolmessa vuodessa. Vuonna 1961 Yhdysvallat tuki Jordaniaa yli 70 miljoonalla dollarilla. Tukemalla Jordaniaa Yhdysvallat pyrkivät vähentämään Neuvostoliiton mahdollisuuksia lisätä vaikutusvaltaansa Lähi-idässä.^[49]

Jordanian talousapu oli vuoden 1957 jälkeen Yhdysvaltojen ulkopolitiikan armoilla. Riippuvuus Yhdysvalloista aiheutti Jordaniaan sisäistä epävakautta Yhdysvaltojen tukiessa avoimesti Israelia. Jordanielle vihamieliset arabimaat pystyivät käyttämään Jordanian palestiinalaisten kansallismielisyyttä hyväkseen vaikuttaakseen Jordanian päätöksentekoon. Tästä syystä Jordania yritti edelleen saada tukea muilta arabimailta vähentääkseen riippuvuuttaan länsimaista. Arabimaiden taloudellinen apu Jordanielle oli kuitenkin epävarmaa lupauksista huolimatta. Radikaalit arabimaat vanhoivat poliittisessa propagandassaan yhteisen Palestiinan asian nimien, mutta suora rahallinen tuki Jordanielle oli satunnaista. 1960-luvulla konservatiivisten arabimaiden, Kuwaitin ja Saudi-Arabian, osuus Jordanian ulkomailta saamasta avusta kasvoi.^[50]

1960-luvun alussa Jordanian uhkaavat talousvaikeudet oli saatu kuriin. Yhdysvalloista oli muodostunut Jordanian tärkein tukija (Yhdysvaltojen taloudellinen tuki on esitetty liitteessä 1) ja sen lisäksi myös britit olivat jälleen alkaneet tukemaan Jordanian taloutta yhdeksän miljoonan dollarin lainalla. Jordanian bruttokansantuote oli kasvanut vuodesta 1954 60 prosenttia vuoteen 1966 mennessä.^[51]

Jordanian talouskasvu koki takaiskun vuoden 1967 sodassa, Jordanian menetettyä länsirannan merkittävät talousalueet Israelille ja Jordanian asevoimien koettua merkittäviä kalustotappioita taisteluissa. Sodan valtavien taloudellisten menetysten jälkeen Jordania sai Kuwaitilta, Saudi-Arabialta ja Libyalta 112 miljoonan dollarin avustuksen sodasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi.^[52] Samaan aikaan kuitenkin Yhdysvaltojen, joka tasapainotteli tukien sodassa vastakkain olleita Israelia ja Jordaniaa, antama taloudellinen tuki loppui lähes kokonaan.^[53]

1970-luvun alussa Yhdysvallat aloittivat jälleen Jordanian taloudellisen tukemisen. Vuodesta 1970 Yhdysvallat alkoi kasvattaa tukeaan ja suuren osan tuesta muodostivat asevoimien käyttöön korvamerkityt avustukset ja lainat. Koko 1970-luvun ajan Jordania sai Yhdysvalloilta merkittävää avustusta sotilaallisiin tarkoituksiin. 1970-luvun puolivälin jälkeen suora sotilaallinen tuki vähentyi, mutta samaan aikaan Jordania on ottanut Yhdysvalloilta merkittäviä määriä sotilaallisiin tarkoituksiin myönnettyä lainaa.^[54]

Jordaniaa tukeneista konservatiivisista arabimaista merkittävimmäksi muodostui öljyllä rikastunut Saudi-Arabia. 1970-luvulla Saudi-Arabia oli Yhdysvaltojen lisäksi Jordanian merkittävin taloudellinen tukija. Saudi-Arabia on rahoittanut tai lainannut rahaa useisiin suuriin asekauppoihin. Saudi-Arabia rahoitti Jordanian 1970-luvun suurimman puolustusmateriaalihankinnan - 540 miljoonaa dollaria maksaneet Hawk-ilmapuolustusjärjestelmän hankinnan.^[55]

Jordanian puolustusbudjetti on pysynyt koko 1960-luvun ajan aina vuoteen 1967 asti tasaisena noin 100 miljoonan dollarin tasolla (Puolustusbudjetti on esitetty liitteessä 2 ja puolustusbudjetin osuus bruttokansantuotteesta liitteessä 3). Samaan aikaan puolustusbudjetin osuus bruttokansantuotteesta on laskenut. Suurimmillaan tämän ajanjakson aikana se on ollut vuonna 1960 19,4 prosenttia ja alimmillaan vuonna 1965 12,8 prosenttia. Vuoden 1967 sodan jälkeen puolustusbudjetti on kohonnut kahden vuoden aikana vuoteen 1969 mennessä lähes kaksinkertaisiin lukemiin. 1970-luvun alussa puolustusbudjetti on jälleen tasaantunut noin 140 miljoonan dollarin tuntumaan. Seuraava jyrkkä kasvu on tapahtunut vuonna 1976 jolloin budjetti on noussut 210 miljoonaan dollariin. Vuoden 1976 jälkeen budjetti on jälleen tasaantunut 160 ja 170 miljoonan dollarin välille. Vuoden 1968 jälkeen puolustusbudjetin osuus bruttokansantuotteesta on pysynyt 20 prosentin tuntumassa muutamia poikkeuksia lukuunottamatta.^[56]

3.1.2 Lähi-idän politiikan aiheuttamat rajoitukset asevoimien kehittämiseksi

Israelin naapurimaana sekä taloudellisesti ja sotilaallisesti heikkona valtiona Jordanian etujen mukaista on aina ollut liittoutuminen vahvempien valtioiden kanssa. Vaikka Jordania oli koko 1960- ja 1970-luvun taloudellisesti riippuvainen länsimaiden tuesta, suora sotilaallinen liittoutuminen länsimaiden kanssa oli vuoden 1957

asevoimien arabisaation jälkeen poliittisesti mahdotonta. Luontevaksi vaihtoehdoksi jäi pyrkiä liittoutumaan toisten arabimaiden kanssa.

1960-luvulla Israel, Egypti, Syyria ja Irak uhkasivat Jordaniaa. Mikäli Jordania salli palestiinalaisten sissijärjestöjen iskut Israeliin maaperältään, sitä uhkasivat Israelin sotilaalliset kostotoimenpiteet ja mahdollinen miehitys. Jos se taas toimi palestiinalaisia vastaan tai ei vastannut tarpeeksi aggressiivisesti Israelin uhkiin, sitä uhkasi radikaalien arabivaltioiden propagandakampanjat jotka edelleen uhkasivat Jordanian sisäistä vakautta. Riippuvaisena länsimaiden tuesta Jordania ei voinut sitoutua liian läheisesti radikaalien arabimaiden kanssa. Toisaalta jos Jordania ei ollut yhteistyössä yhteisen Palestiinan asian puolesta muiden arabimaiden kanssa sen sisäinen vakaus oli jälleen uhattuna.^[57]

Länsiranta oli Israelille sotilaallisen konfliktin sattuessa houkutteleva kohde. Ennen vuoden 1967 sotaa Jordanian alue työnty joiltain kohdin läpi Israelin kohti Välimerä. Israel, sotilaallisesti Jordaniaa huomattavasti vahvempana, pystyisi parantamaan omaa sotilaallista ja taloudellista asemaansa valtaamalla Länsirannan. Jordanian johto pelkäsi Israelin halua laajentua ja parantaa geopoliittista asemaansa ja pyrki tästä syystä kehittämään puolustuskykyään kehittämällä asevoimiaan ja pyrkimällä liittoutumaan vahvempien valtioiden kanssa. Poliittisista sekä geopoliittisista syistä Jordania pyrki liittoutumaan nimen omaan arabimaiden kanssa. Liittouma länsimaiden kanssa olisi aiheuttanut Jordaniale sisäpoliittista epävakautta. Länsimaiden hyvät suhteet Israeliin olisivat heikentäneet liittouman luoman turvallisuuden uskottavuutta.^[58]

3.1.2.1 Jordanian suhde Yhdysvaltoihin

Yhdysvallat näki Lähi-idän tärkeänä alueena kylmässä sodassa ja Yhdysvallat pyrkivät tukemaan länsimielisiä hallituksia Lähi-idässä. 1950-luvun puolivälissä monet ennen länsimieliset Lähi-idän hallitukset kääntyivät Neuvostoliiton puoleen. Jordania oli yksi harvoista arabimaista jotka säilyivät länsi-mielisinä. Jordania kärsi länsimielisyytensä takia sisäisestä epävakaudesta ja muiden länsimaiden vastaisten arabimaiden kritiikistä. Samaan aikaan sen saamat edut heikkenivät Yhdysvaltojen Lähi-idän politiikan kääntymällä entistä enemmän Israelin puolelle 1960-luvun alussa. Yhdysvallat vaikuttivat suuresti Jordanian tärkeimpänä tukijana Jordanian päätöksentekoon. Yhdysvaltojen Lähi-idän politiikka muuttui 1960-luvun alussa

(non-interference) , jonka jälkeen yhdysvallat pyrkivät olemaan sekaantumatta Lähi-idän valtioiden välisiin suhteisiin. Tämän ansiosta Jordania pystyi liittoutumaan Yhdysvalloille vihamielistenkin arabimaiden kanssa.^[59]

3.1.2.2 Jordanian suhde arabimaihin

Arabimaita yhdistää kulttuuri, kieli ja uskonto, mutta ne eivät ole niin yhtenäisiä kuin voisi luulla. Toisen maailmansodan jälkeen erimielisyydet niin uskonnosta, politiikasta kuin Palestiinan kysymyksestä jakoivat arabimaailmaa. Arabimaat on usein jaettu konservatiivisiin ja vallankumouksellisiin (revolutionaries) maihin riippuen niiden suhtautumisesta länsimaihin. Syyria ja Egypti kuuluivat vallankumouksellisiin kun taas Jordania ja Saudi-Arabia on yleensä nähty konservatiivisina valtioina. Vallankumoukselliset valtiot näkivät länsimaat imperialismin edustajina ja vihollisinaan, koska monet länsimaat olivat entisinä siirtomaaisäntinä hallinneet Lähi-idän valtioita. Vastaavasti Jordania ja Saudi-Arabia säilyttivät ystävälliset suhteensa länsimaihin.^[60]

Arabimaita yhdisti taistelu Israelia vastaan. Vallankumoukselliset maat näkivät taistelun Israelia vastaan taisteluna lännen edustamaa imperialismiä vastaan, ja ne kokivat yhteistyön länsimaiden kanssa rinnastettava yhteistyöhön Israelin kanssa. Konservatiiviset arabimaat näkivät Israelin uhkana arabimaille, mutta eivät kokeneet Israelin edustavan länsimaita, eivätkä kokeneet yhteistyön länsimaiden kanssa olevan ristiriidassa arabimaiden taistelulle Israelia vastaan.^[61]

1960-luvulla monet radikaalimmat arabimaat suhtautuivat vihamielisesti Jordaniaan. Ne näkivät Jordanian epäluotettavana koska Jordania oli taloudellisesti riippuvainen länsimaiden tuesta. Radikaalimmat arabivaltiot kokivat, että Jordanian politiikka oli ristiriidassa arabinationalismin kanssa ja ainoana ratkaisuna olisi vallankumous Jordaniassa.^[62]

Ennen vuoden 1967 sotaa Jordaniaan vihamielisimmin suhtautuva arabimaa oli sen naapuri Syyria. Syyria syytti poliittisessa propagandassaan Jordaniaa Israelin liittolaiseksi ja yllytti Jordanian kansaa vallankumoukseen. Vihamielisyyden taustalla oli erilainen suhtautuminen Israeliin. Jordania yritti vältellä suoraa yhteenottoa Israelin kanssa, koska Israel oli sotilaallisesti huomattavasti vahvempi kuin Jordania ja Jordanialla oli pisin ja vaikeasti puolustettava maaraja Israelin kanssa. Syy-

ria puolestaan julisti avoimesti sotaa Israelia vastaan. Lisäksi Syyrian tukemien palestiinalaisten sissien iskut Israeliin tapahtuivat usein Jordanian maaperältä, ja aiheuttivat Israelin sotilaallisia kostotoimenpiteitä Jordanielle.^[63]

Egypti oli Syyriaa maltillisempi suhteissaan Jordaniaa kohtaan, mutta myös Egyptin johto syytti Jordaniaa petturuudesta. Jordanian sisäiset radikaalit ainekset ja arabien yleinen vihamielisyys lännen edustamaa imperialismia kohtaan antoivat radikaalimmille Arabimaille mahdollisuuden vaikuttaa Jordanian päätöksentekoon poliittisella propagandallaan.^[64]

3.2 Asevoimien kehityslinjat

3.2.1 Asevoimien organisaation kehitys

1960-luvun alussa Jordanian asevoimissa alkoi määrätietoinen kehitystyö. Vuonna 1962 kuningas Husseinin perusti Jordanian asevoimiin Suunnittelun ja Organisoinnin Direktoraatin (Directorate of Planning and Organisation), jonka vastuulla oli nimensä mukaisesti Jordanian asevoimien rakenteen uudistaminen ja operatiivisten suunnitelmien laatiminen.^[65]

Brittien vaikutuksen aikana Jordanian asevoimat olivat perustuneet täysin brittien armeijan doktriiniin ja organisaatioon, jotka eivät soveltuneet suoraan Jordanian tarpeisiin. Britit olivat suunnitelleet Jordanian asevoimien taistelevan Lähi-idässä osana brittiläistä armeijakuntaa kolmannen maailmansodan syttyessä. Jordanian suurimmat uhat olivat rajoitettu konflikti tai laajamittainen sota Israelin kanssa. Myös muut Jordanian naapurimaat uhkasivat Jordanian itsenäisyyttä. Suunnittelun ja Organisoinnin Direktoraatin vaativaksi tehtäväksi muodostui asevoimien uudelleen organisointi vastaamaan Jordanian kokemiin uhkiin rajallisen puolustusbudjetin asettamissa rajoissa.^[66]

Direktoraatin työn tuloksena perinteiset armeijan, armeijakunnan ja divisioonan johtoportaat lakkautettiin ja tilalle luotiin maanpuolustusalueet (Command), jotka olivat Itäinen ja Läntinen Maanpuolustusalue (Eastern and Western Command). Niiden vastuulle suunniteltiin Itä- ja Länsirannan alueellinen puolustus. Kummankin maanpuolustusalueen suoraan alaisuuteen oli asetettu itsenäisiä prikaateja. Uudeksi komentoketjuksi suunniteltiin Yleisesikunta - Maanpuolustusalue - Prikaatin

esikunta. Hyökkäyksellisen puolustuksen operatiivisen ajatuksen mukaisesti seitsemän yhdeksästä jalkaväkiprikaatista oli Läntisen Maanpuolustusalueen alaisuudessa. Lisäksi Yleisesikunnan alaisuudessa olleet kaksi panssariprikaatia, jotka muodostivat armeijan reservin, olivat Läntisen Maanpuolustusalueen huoltovastuulla. Loput kaksi jalkaväkiprikaatia olivat Itäisen Maanpuolustusalueen alaisuudessa ja toinen niistä oli ryhmitetty pysyvästi Jordanian ainoan merisataman Aqaban suojaksi. Vaikka hallinnollisten toimien toimipisteet sijoitettiin Länsirannalle, päätukikohdat ja varikot sekä koulutuslaitokset perustettiin Itärannalle.^[67]

Asevoimien organisaatiota alettiin kehittämään tämän konseptin hengessä rajallisten määrärahojen puitteissa. Tavoitteena oli kehittää tasapainoiset asevoimat joilla olisi taloudellinen, mutta kuitenkin joustava huolto. Hyvän perustan aikaansaamiseksi erityistä huomiota kiinnitettiin koulutusinstituutioihin ja laitoksiin. Aselajikoulut (Schools of Artillery, Engineering, Signals, Supply and Transport, and Electrical and Mechanical Engineering) uudelleen organisoitiin ja niiden opintosuunnitelmat muokattiin vastaamaan asevoimien kehityssuunnitelmia.^[68]

Direktoraatin suunnitelmien tuloksena myös upseeriston koulutusohjelma uudelleenorganisoitiin. Aiemmin kokeneet sotilaat olivat pystyneet etenemään miehistön tehtävistä kokemuksensa ja menestyksensä turvin upseerien tehtäviin saakka. Uudessa suunnitelmissaan Direktoraatti katsoi modernissa ja teknistyvässä sodankäynnissä peruskoulutuksen sotatoimien menestyksekkään johtamisen edellytykseksi. Uuden upseeriston koulutusohjelman kehittämisen myötä suora eteneminen miehistöstä upseeristoon estettiin ja kaikkiin upseerin virkoihin edellytettiin tutkintoa Royal Military Collegessa.^[69]

Vuonna 1964 Jordaniassa otettiin ensimmäisen kerran rajoitettu asevelvollisuus käyttöön. Asevelvollisuuslaki oli Israelin El-Samuun tekemän kostoiskun seurausta. Jordanielle vihamieliset arabimaat olivat syyttäneet Jordanian puolustusta heikoksi ja julistaneet Jordanian johdon kyvyttömäksi puolustamaan alueellista koskemattomuuttaan ja yhteistä palestiinalaista asiaa. Säilyttääkseen kansansa tuen ja asemansa Jordanian hallinnon täytyi tehdä jotain. Ratkaisuksi luotu rajoitettu asevelvollisuuslaki koski 18-40 vuotiaita palveluskuntoisia kansalaisia ja kesti 90 päivää.^[70]

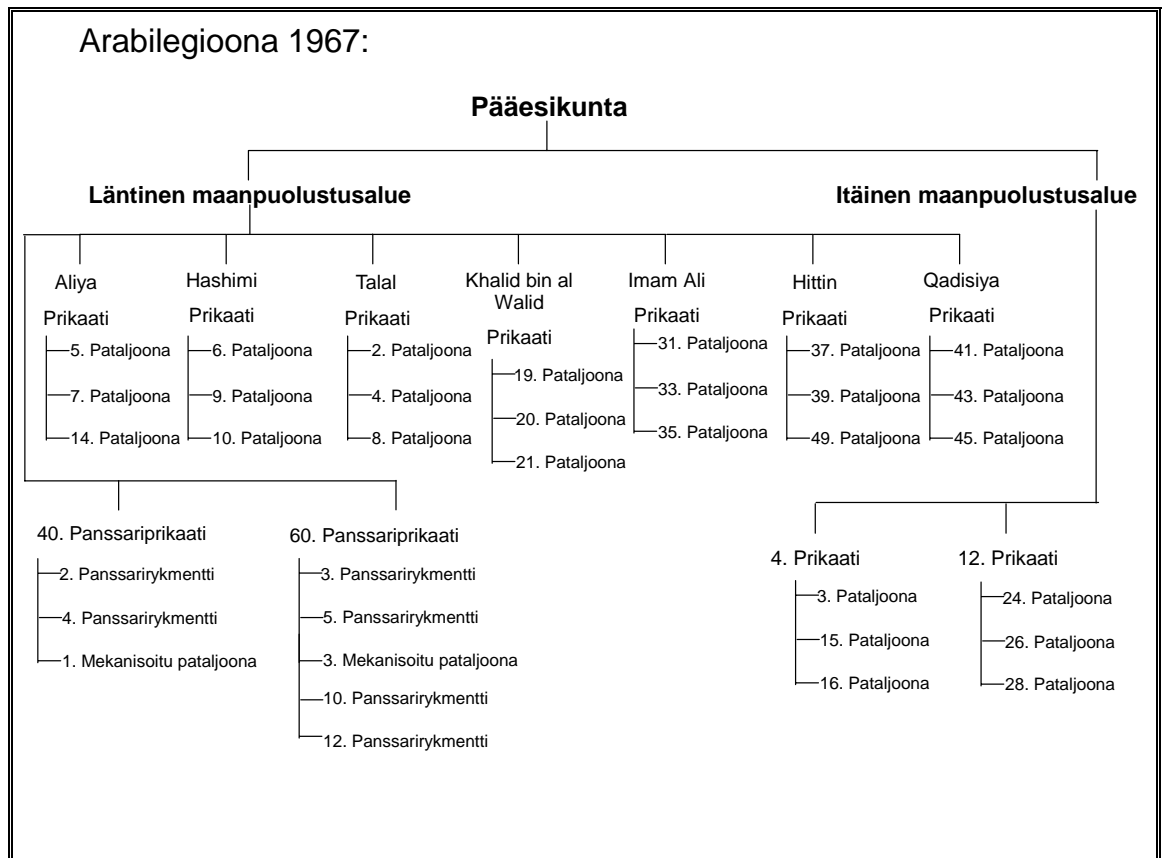
Vuoden 1967 Kuuden päivän sodassa arabimaat kokivat nöyryyttävän tappion. Vaikka Israelilla oli yllätyksen suoma etu, Israelin ylin sotilasjohto osoittautui pätevämmäksi kuin arabien vastaavat komentajat ja esikunnat. Suurin puute arabiarmeijoiden komentajilla oli prikaatien ja divisioonien välinen yhteistyö. (coordination).^[71]

Tärkeimpiä tekijöitä Israelin voitossa olivat yllätys ja heti sodan alussa hankittu ilmaherruus. Äkilliset hyökkäykset ilma- ja maavoimilla sotkivat arabien suunnitelmat. Israelilaiset olivat tehokkaampia panssarisodankäynnissä. Heidän taktiikkansa ja taistelutekniikkansa olivat aggressiivisempia ja joustavampia kuin arabeilla.^[72]

Ennen sotaa Jordania yritti parantaa mahdollisuuksiaan arabimaiden tekemien sopimusten hengessä hankkimalla vahvennuksia riveihinsä muilta arabimailta. Tarkoituksena oli saada länsirannalle ainakin yksi Irakilainen divisioona ja prikaatin kokoiset joukot Saudi-Arabiasta ja Syyriasta. Lisäjoukkojen avulla alueella olisi voitu toteuttaa hyökkäyksellisiä toimia Israelia vastaan UAC:n (unified arab command) ilmasuojan alla. Irakilaisen divisioonan karkiosat pääsivät Jordaniaan vasta kesäkuun neljännen ja viidennen päivän välisenä yönä ja se oli koko 220 mailin marssinsa ajan jatkuvien ilmahyökkäysten alla. Saudi-Arabialaisen prikaatin karkiosat saapuivat Jordaniaan kuudentena päivänä eivätkä ne osallistuneet taisteluihin. Syyria lähetti prikaatin Ibridin alueelle vasta seitsemäntenä päivänä ja se poistui alueelta yhdeksäntenä päivänä Israelin hyökkäyksen jatkuessa Syyriaan.^[73]

Jordanian asevoimissa yhden operatiivisen esikunnan (Läntinen Maanpuolustusalue) alaisuudessa oli seitsemän jalkaväkiprikaatia ja kaksi panssariprikaatia. Määrä osoittautui liian suureksi ja Läntinen esikunta ei pystynyt johtamaan joukkojaan taistelussa tehokkaasti. Esikunnan tehtävää vaikeutti entisestään Arabimaiden liittouman Jordanian rintaman johtoon asetetun egyptiläisen kenraali Riadin antamat käskyt ja vastakäskyt.^[74]

Kuva 5

Lähde: El-Edroos (1980), s.752.

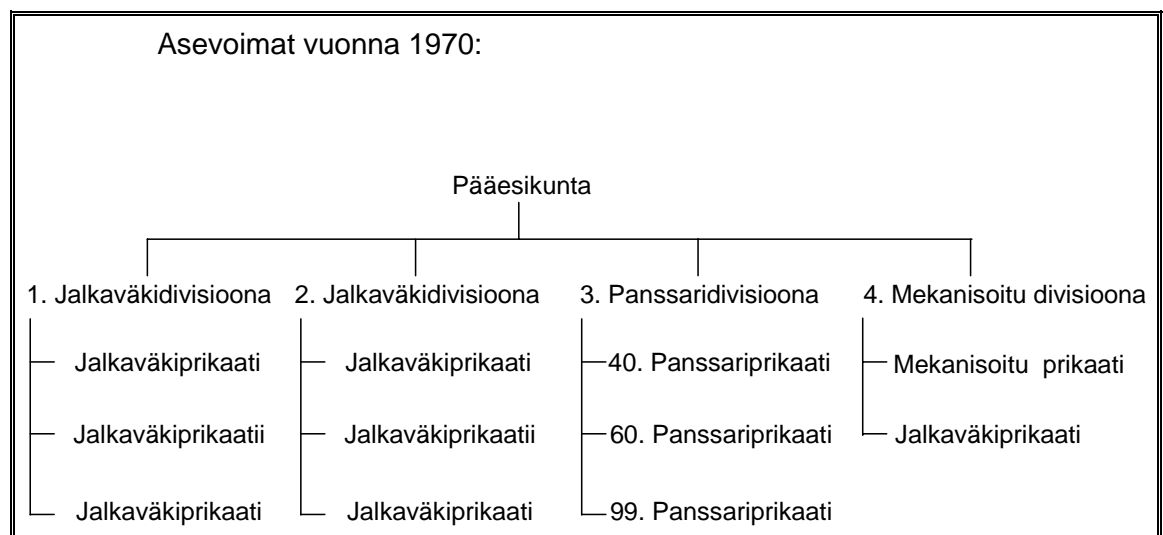
Kuusi jalkaväkiprikaatia, molemmat panssariprikaatit ja molemmat itsenäiset panssarirykmentit kokivat sodassa kovia tappioita ja käytännössä tuhoutuivat organisaatioina. Kolme jalkaväkiprikaatia, Damiyan alueella ollut Nablusin alueen reserviprikaati ja kaksi Jordanvirran itäpuolelle ryhmitettyä jalkaväkiprikaatia eivät olleet taisteluissa ja ne muodostivat uuden puolustuslinjan rungon.^[75]

Sodan jälkeen Läntisen maanpuolustusalueen jäänteet organisoitiin Ensimmäiseksi ja Toiseksi jalkaväkidivisioonaksi. Niiden tehtäväksi käskettiin suojata 100 kilometriä Jordanian Israelin vastaista rajaa. Kovia tappioita kokeneiden panssariprikaatien jäänteet alistettiin divisioonille. Suurien henkilöstö ja kalustotappioiden seurauksena asevoimien suorituskyky oli laskenut huomattavasti sotaa edeltävältä tasolta. Suurin puute oli sekä ennen sotaa, että sodan jälkeen ilmapuolustuksen puuttuminen, joka antoi Israelille mahdollisuuden käyttää ilmavoimiaan lähes vapaasti Jordanian ilmatilassa. Jordanian ilmavoimista ei ollut vastusta Israelin massiiviselle ilma-aseelle ennen sotaa ja sodan ensimmäisenä päivänä Israel oli tuhonnut ilmaiskulla Jordanian ilmavoimat käytännössä kokonaan.^[76]

Jordanian oli muodostettu 1950-luvun alussa kansalliskaarti, jonka tarkoituksena oli auttaa asevoimia puolustamaan rajaseutua Israelin suorittamia kostoiskuja vastaan. Kansalliskaartin henkilöstö oli värvätty Länsirannan asukkaista. Vuonna 1965 kansalliskaarti yhdistettiin armeijaan korvaamaan sodan aiheuttamia miehistötappioita.^[77]

Vuoteen 1970 mennessä Jordania sai korvattua sodassa muodostuneita henkilöstötappioita ja hankittua uutta sotamateriaalia. Se mahdollisti asevoimien uudelleen organisoinnin. 1970 Jordanian asevoimat organisoitiin neljäksi divisioonaksi. Kahden jalkaväkidivisioonan lisäksi 40. ja 60. Panssariprikaatista ja uudesta 99. Panssariprikaatista muodostettiin panssaridivisioona. Lisäksi muodostettiin kaksi prikaatista 4. Mekanisoitu Divisioona. Armeijan vahvuus oli 65 000 sotilasta.^[78]

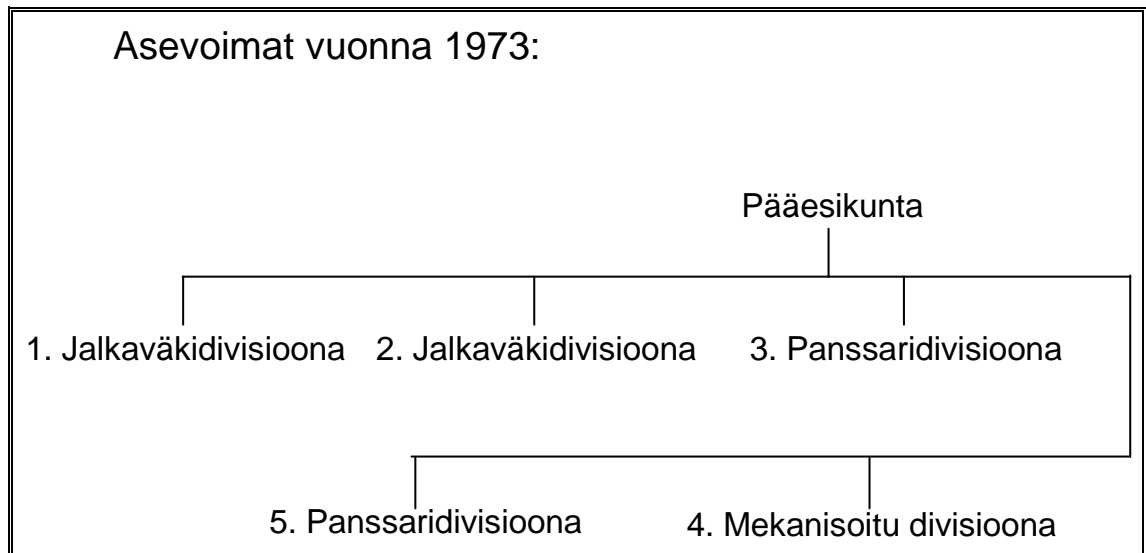
Kuva 6

Lähde: El-Edroos (1980), s. 444-451.

Vuonna 1973 divisioonien määrä nousi viiteen. Asevoimien suorituskykyä pyrittiin nostamaan luomalla aikaisempien kahden jalkaväkidivisioonan, panssaridivisioonan ja mekanisoidun divisioonan rinnalle uusi panssaridivisioona. Asevoimien kasvu jatkui aina vuoteen 1977 asti jolloin aiempien divisioonien rinnalle luotiin toinen mekanisoitu divisioona. Vuodesta 1978 alkaen jalkaväkidivisioonat lakkautettiin ja asevoimat muodostuivat kahdesta panssaridivisioonasta ja kahdesta mekanisoidusta divisioonasta.^[79]

Kuva 7

Lähde: El-Edroos (1980), s. 757.

3.2.2 Asevoimien doktriinin kehitys

3.2.2.1 Uhkakuvat ja doktriini ennen kuuden päivän sotaa

Sisä- ja ulkopoliitiikka sekä turvallisuustilanne eivät olleet aiemmin mahdollistaneet Jordanian asevoimien doktriinin järjestelmällistä ja pitkäjänteistä kehittämistä, mutta vuonna 1962 tilanne oli muuttumassa. Jordanian asevoimiin perustettiin Suunnittelun ja Organisoinnin Direktoraatin (Directorate of Planning and Organisation). Direktoraatin tehtävänä oli operatiivinen suunnittelu ja asevoimien kehittäminen. Lisäksi Saudi-Arabian ja Jordanian välille perustettiin yhdistetty sotilasjohto (Joint military command), joka oli osa taloudellista ja poliittista yhteistyötä kahden kuningaskunnan välillä.^[80]

Suunnittelun ja Organisoinnin Direktoraatti suositteli tutkimustensa jälkeen Jordanian puolustuksen rungoksi "Hyökkäyksellisen puolustuksen" konseptia. Konseptin keskeisenä kohtana oli Länsirannan etupainoinen puolustus riittävin varastoin, jotta se voisi viivyttää hyökkäävää Israelin armeijaa. Konseptiin kuului myös länsirannan varastojen nopea täydennys, jos Arabien Yhdistynyt Esikunta (Unified Arab Command) päättäisi hyökätä Israeliin Itärannan kautta.^[81]

Ennen Direktoraatin perustamista Jordanian asevoimat olivat perustuneet täysin brittien armeijan doktriiniin ja organisaatioon, joka ei soveltunut missään tapauk-

sessä suoraan Jordanian strategiseen ympäristöön. Jordanian doktriinin tuli ensisijaisesti vastata Israelin muodostamaan uhkaan eikä valmistaa jordanialaista divisiiona taistelemaan osana brittien armeijakuntaa neuvostojoukkoja vastaan.^[82]

Koska oli selvää että Jordanian asevoimat eivät kyenneet puolustamaan koko 630 kilometrin Länsirannan rajaa, asevoimissa oli suunniteltu ”liikkuvan puolustuksen” suunnitelman. Suunnitelman mukaisesti joukot keskitettäisiin strategisesti tärkeille alueille minne Israelin hyökkäykset todennäköisesti suuntautuisivat. Suunnitelma oli sotilaallisesta näkökulmasta toimiva, mutta se vaati joidenkin Länsirannalta alueiden jättämistä puolustamatta. Vuonna 1955 silloinen asevoimien komentaja kenraali Glubb ja kuningas Hussein olivat väitelleet asiasta. Poliittisesti ajatus alueiden luovuttamisesta länsirannalta ilman taistelua tuntui mahdottomalta. Kaikesta huolimatta ”liikkuvan puolustuksen” suunnitelma oli käytössä ennen vuoden 1967 sotaa.^[83]

Jordanian asevoimissa tiedettiin, että Israelin sotilaallinen voima Jordaniaa vastaan olisi ylivoimainen, eikä koko Länsirantaa pystyttäisi puolustamaan Israelin hyökkäystä vastaan. Niinpä ”liikkuvan puolustuksen” keskeisenä kohtana oli Operaatio Tariq. Operaatio Tariqin mukaan Jordanian joukot keskitettäisiin Jerusalemiin ja sen ympärille ja ne valtaisivat kaupungin Israelin hallussa olevan juutalaisen osan. Israel ei voisi käyttää Ilmavoimiaan Jerusalemin läheisyydessä, israelilaisten pelätessä ilmaiskujen voivan tuhota Jerusalemin Vanhan kaupungin. Jordanian joukot pystyisivät pitämään kaupungin hallussaan siihen asti kun YK saisi neuvoteltua tulitauon sotivien osapuolien välille.^[84]

Kuvaavaa Israelin ylivoimasta oli se että Iso-Britannian sotilasattasea arvioi Ammanissa 1963, että Israel valtaisi länsirannan hyvin lyhyessä ajassa ellei YK saisi tulitaukoa aikaan. Vuonna 1965 britit arvioivat, että vaikka muut Arabimaat puuttuisivat taisteluihin Israel saisi länsirannan vallattua kahdessa vuorokaudessa.^[85]

Taulukko 1

Sodan osapuolien asevoimat 1967				
	Israel	Egypti	Jordania	Syyria
Joukkoja	250 000	210 000	55 000	63 000
Prikaateja	25	22	10	12
Tst-panssarivaunuja	1 000	1 300	288	750
It-ohjuksia	50	160	0	0
It-tykkeitä	550	950	143	1 000
Taistelulentokoneita	286	431	18	127

Lähde: Dupuy (1992), s. 337.

Vuoden 1967 sodan ollessa ilmeinen Jordanian ja Egyptin solmiman puolustusliiton mukaisesti egyptiläinen kenraali Riad esikuntineen otti Jordanian armeijan komentoonsa. Monet jordanialaiset upseerit pitivät tätä suurena virheenä. Jordanian asevoimat olivat puolustaneet länsirantaa vuodesta 1948 asti ja asevoimien johto tunsu puolustettavan alueen hyvin. Nyt kuitenkin egyptiläinen kenraali oli nimitetty Jordanian asevoimien johtoon.^[86]

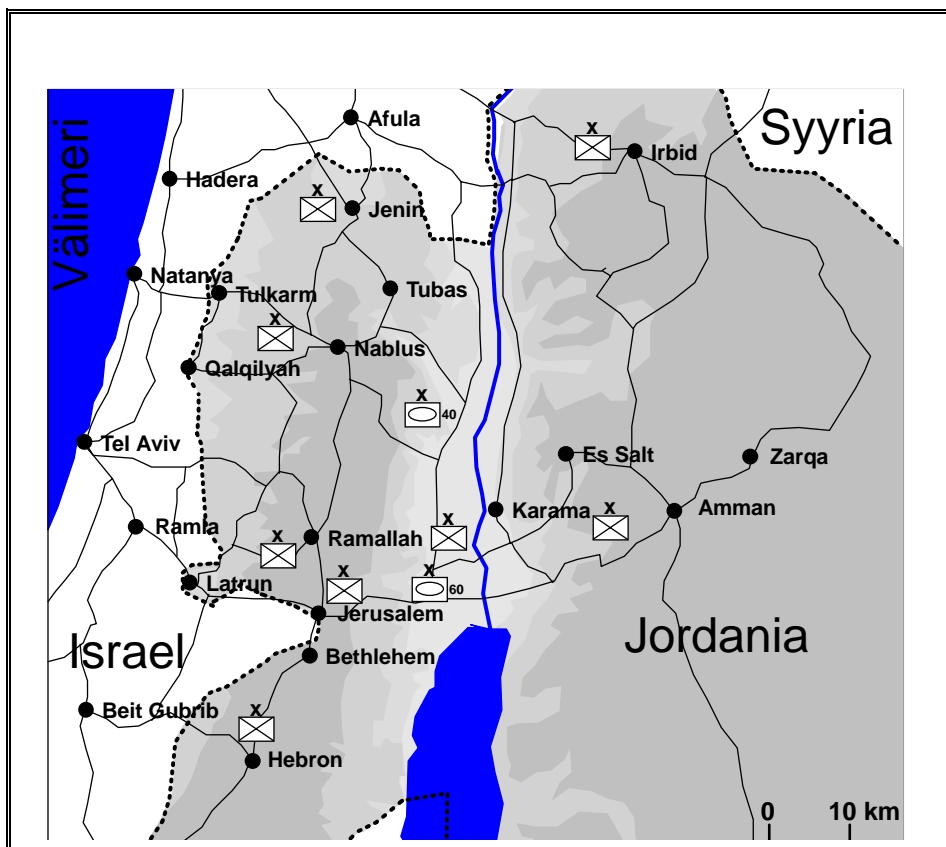
Sodan uhan ollessa ilmeinen Jordanian pääministeri ja monet upseerit yrittivät vakuuttaa Jordanian poliittisen johdon ja kenraali Riadin siitä kuinka tärkeää olisi noudattaa länsirannan puolustukseksi tehtyjä suunnitelmia. Koska alueiden luovuttaminen Länsirannalta oli poliittisesti niin vaikea ajatus, kuningas Hussein päätti noudattaa arabien kollektiivisen puolustuksen suunnitelmaa, jonka mukaisesti Jordania puolustaisi koko Länsirantaa.^[87] 1960-luvun puolivälissä Jordanian asevoimien tehtävänä ei ollut pelkästään Israelin vastaisen rajan turvaaminen vaan myös palestiinalaisen väestön tyyntyttäminen. Yhdenkin palestiinalaisen kylän menettämällä voisi olla vakavia ja väkivaltaisia seurauksia. Niinpä yhdeksän Jordanian yhdestätoista prikaatista oli levitettynä länsirannan kyliin ja kaupunkeihin, joissa ne olivat ihmisten nähtävissä.^[88]

3.2.2.2 Jordanian doktriini testataan sodassa

Vuoden 1967 sodan alkaessa hyökkäyksellisen puolustuksen hengessä Läntinen esikunta oli ryhmittänyt neljä jalkaväkiprikaatia ja yhden panssariprikaatin Jerusalemin ja Hebronin puolustukseksi. Eteläisen länsirannan puolustuksen ajatuksena oli pitää Jerusalem yhdellä jalkaväkiprikaatilla. Yksi jalkaväkiprikaati ja panssariprikaati oli reservinä vastahyökkäyksiä varten Jordan laaksossa. Yksi jalkaväkiprikaati oli ryhmitetty Jerusalemin ja Ramallahin väliselle ylängölle johtaville reiteille. Hebronin suojaksi oli ryhmitetty panssarirykmentillä vahvennettu jalkaväkiprikaati.^[89]

Nablusin alueen puolustukseksi oli ryhmitetty kolme jalkaväkiprikaatia ja panssariprikaati. Jenin-Nablus alueelle ryhmitettiin panssarirykmentillä vahvennettu jalkaväkiprikaati. Toinen jalkaväkiprikaati oli ryhmitetty Tulkarm-Qalqiliya-Nablus alueelle ja reservinä toimi panssari- ja jalkaväkiprikaatit ryhmitettynä Damiya- Khaziya el Ratrut alueelle.^[90]

Kuva 8

Lähde: Dupuy (1992), s. 281.

Kenraali Riad luopui Jordanian ylimmän johdon tekemistä puolustussuunnitelmista ja alkoi toteuttaa hyökkäyksellistä strategiaa joka perustui Syyrialaisien ja Irakilais-

ten vahvennusten käyttöön. Vahvennukset eivät kuitenkaan ehtineet taisteluihin mukaan.^[91] Sodan alettua kenraali Riad, Egyptistä saamiensa käskyjen mukaisesti, hylkäsi Jordania-laisten aiemmat puolustussuunnitelmat ja antoi kohtalokkaita käskyjä joukoille. Sodan alussa, Jordania-laisten ehdotuksista huolimatta, Riad aloitti sotatoimet koko rintaman leveydellä. Sodan aikana monet jordanialaiset upseerit vaativat Riadia pelastamaan sen mitä pelastettavissa vielä olisi ja toteuttamaan operaatio Tariqin.^[92]

Tilanteen sekavuutta kuvaa kenraali Riad antamat käskyt reservinä olleille panssariprikaateille: Riad käski 40.Panssarirykmentin Damiyasta Jerichoon 60.Panssariprikaatin tilalle, jonka oli käsketty siirtyä Hebroniin, jossa se saisi yhteyden alueelle hyökkääviin egyptiläisiin joukkoihin. Seuraavana yönä tilanteen muuttuessa alueella, Riad käski molempien panssariprikaatien siirtyä takaisin alkuperäisiin asemiinsa. Prikaatit olivat siirtyessään jatkuvien ilmahyökkäysten kohteina.^[93] 40. ja 60.Panssariprikaati, käskyjen ja vastakäskyjen seurauksena, käyttivät sodan kaksi ensimmäistä päivää siirtyen asemista toiseen jatkuvien ilmahyökkäysten alla.^[94] Palestiinan puuttomilla ylängöillä Jordanian joukot olivat aina liikkeussaan jatkuvan ilmauhan alla.^[95]

Taisteluissa havaittiin että epäilyistä huolimatta jalkaväki pystyy edelleen torjumaan vihollisen panssarijoukkojen hyökkäykset linnoitetuista asemista panssarintorjunta-aseiden ja tykistön tukemana. Linnoitetuissa asemissa taisteleva Jordania-lainen jalkaväki ja panssarintorjunta-aseet olivat tehokkaampia Israelin hyökkäyksiä vastaan kuin panssarijoukkojen vastahyökkäykset.^[96] Tykistöllä aiheutettiin suuri osa sodan tappioista vaikka ampumatarvikkeet eivät olleet tehokkaita panssaroituja ajoneuvoja vastaan. Panssaroitu ja moottoroitu tykistö osoitti tehokkuutensa Israelin liikkuvassa sodankäynnissä. Panssarihaupitsit pystyivät vaihtamaan tuliasemaa ja jatkamaan tehtäväänsä jouduttuaan vihollisen tykistötulen alle. Vastaavasti arabien vedettävä tykistö oli herkempi vastatykistötoiminnalle.^[97]

Jordanian ilmavoimat tuhottiin sodassa ja vain neljä prikaatia yhdestätoista oli toimintakykyisiä sodan jälkeen. Panssarivaunuista tuhoutui 80 prosenttia.^[98] Jordania menetti 179 panssarivaunua, 53 miehistönkuljetusvaunua, 1'062 tykkiä, 3'166 ajoneuvoa ja lähes 20'000 sekalaista asetta. Tämä vaikutti merkittävästi sodan jälkeisiin puolustussuunnitelmiin.^[99]

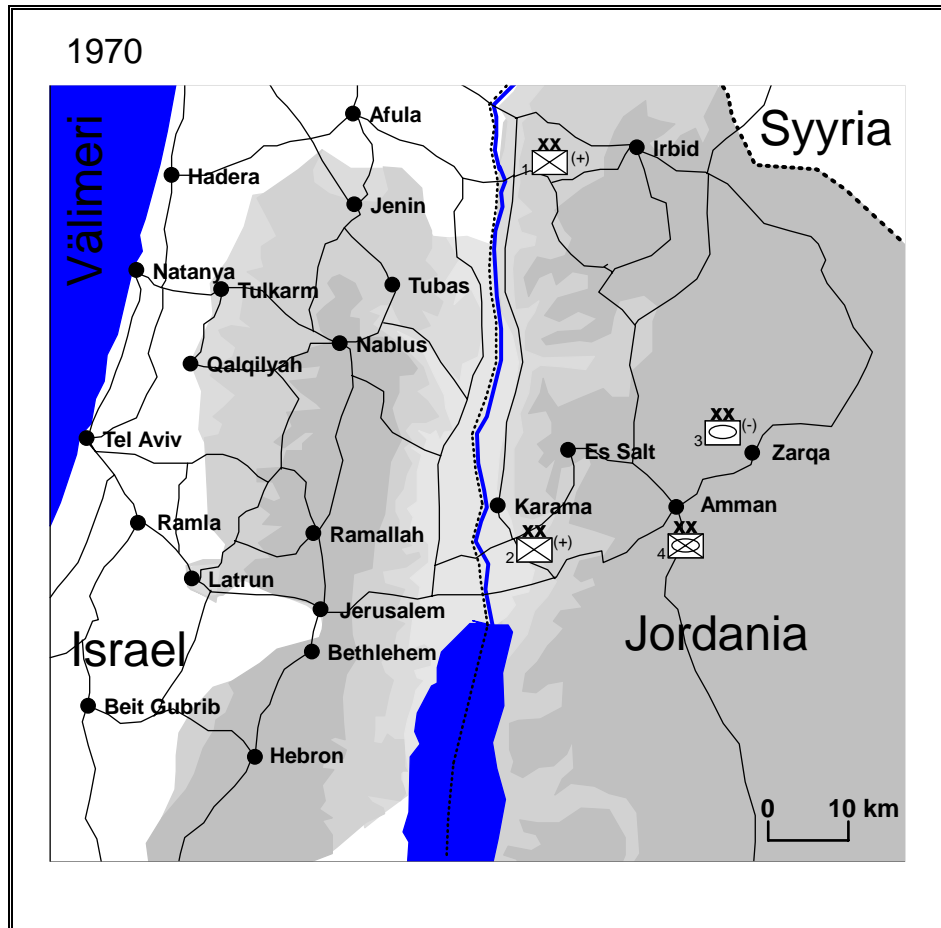
3.2.2.3 Doktriinin kehitys kuuden päivän sodan jälkeen

Sodan jälkeen Läntisen maanpuolustusalueen jäänteet organisoitiin Ensimmäiseksi ja Toiseksi jalkaväkidivisioonaksi. Niiden tehtäväksi käskettiin suojata 100 kilometriä Jordanian Israelin vastaista rajaa. Kovia tappioita kokeneiden panssariprikaatien jäänteet alistettiin divisioonille. Suurien henkilöstö ja kalustotappioiden seurauksena asevoimien suorituskyky oli laskenut huomattavasti sotaa edeltävältä tasolta.^[100] Jordan laakson pohjoisen puolen puolustaminen Zarqa joelta Yarmuk joelle asetettiin 2.Jalkaväkidivisioonan vastuulle. 1.Jalkaväkidivisioonana puolusti eteläistä sektoria. Kuninkaallinen Kaartinprikaati ryhmitettiin syvyyteen Es Saltin alueelle. Kuolleen meren eteläpuolelle ryhmitettiin Saudi-Arabialainen jalkaväkiprikaati tehtävänään puolustaa Beersheba-Safi-Karak aluetta. Hussein bin Ali jalkaväkiprikaati ryhmitettiin Aqaban sataman puolustukseksi. Jordanian joukot joutuivat päivittäin yhteenottoihin Israelin joukkojen kanssa raja-alueella Feyadeen-sissi-en soluttautuesssa Israelin puolelle ja Israelin tehdessä kostoiskuja Jordanian alueelle. Israel iski usein ilmavoimillaan Jordanian joukkoja ja tykistöä vastaan.^[101]

Kuuden päivän sodan jälkeen itärannalle rakennettiin uudet linnoitetut asemat Jordanian puolustamiseksi. Jordan virran läheisyydessä rakennettiin eteentyönnettyjä linnoitettuja asemia, mutta pääosa linnoituksista tuli itärannan ylängöillä. Painopiste oli ylängön vuoristosolien sisäänkäyntien suojaamisessa.^[102]

Vuonna 1970 Jordanian armeija organisoitiin neljäksi divisioonaksi. Panssariprikaatit organisoitiin panssaridivisioonaksi ja 4.Mekanisoitu divisioonana muodostettiin Kuninkaallisesta Kaartin jalkaväkiprikaatista ja mekanisoidusta prikaatista. 1.Jalkaväkidivisioonana vahvennettuna yhdellä panssariprikaatilla 3.Panssaridivisioonasta säilytti aluevastuunsa Jordan laaksossa Kuolleelta mereltä Zarqa-joelle. 2.Jalkaväkidivisioonana vahvennettuna yhdellä panssariprikaatilla 3.Panssaridivisioonasta oli vastuussa puolustuksesta Zarqa-joelta Galileen merelle. 3.Panssaridivisioonana jonka johdossa oli uusi 99.Panssariprikaati ryhmitettiin Zarqan alueelle. 4.Mekanisoitu divisioonana ryhmitettiin Ammanin alueelle.^[103] Jordanian asevoimilta puuttui edelleen ilmatorjuntavoima. Käytössä oli ainoastaan toisen maailmansodan aikaisia 40mm ja 20mm ilmatorjuntatykkejä.^[104]

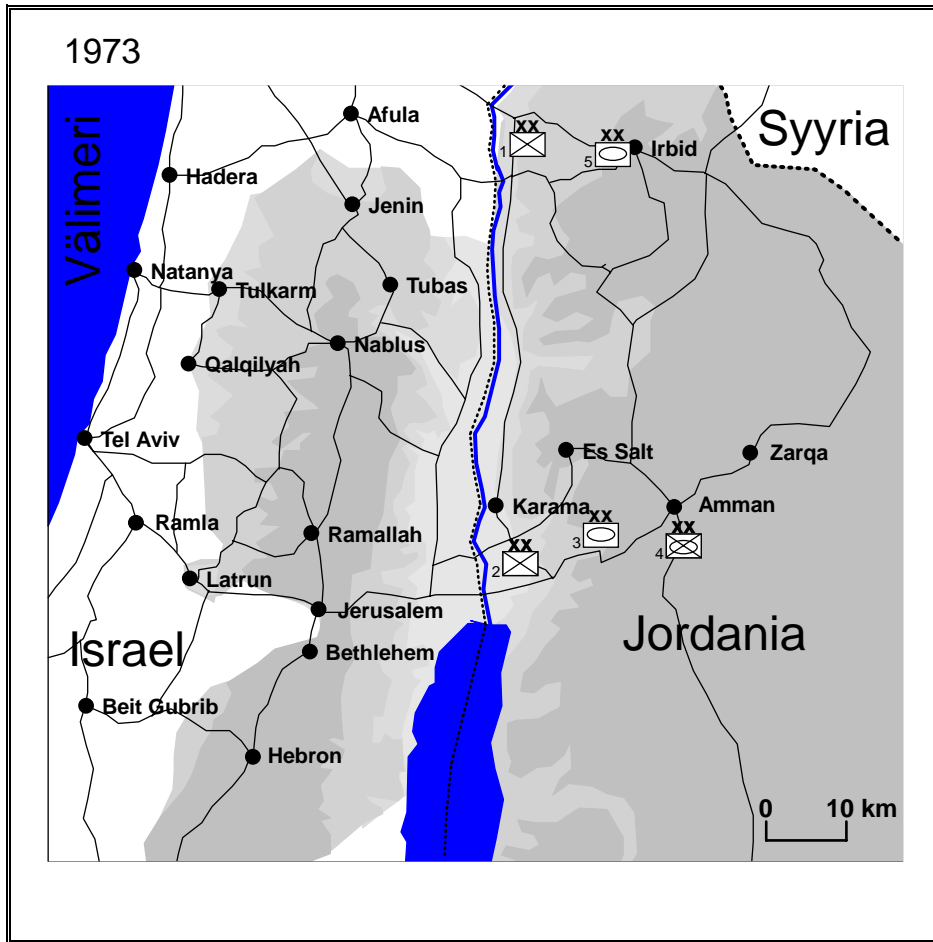
Kuva 9

Lähde: El-Edroos (1980), s. 444.

Vuonna 1973 1.Jalkaväkidivisioona oli vastuussa alueesta Jordan laaksossa Kuol-leelta mereltä Zarqa-joelle. 1.Jalkaväkidivisioonan taakse oli ryhmitetty 5.Panssari-divisioona. 2.Jalkaväkidivisioona oli vastaavasti vastuussa puolustuksesta Zarqa-joelta Galileen merelle. 3.Panssaridivisioona oli ryhmitetty syvyyteen Ibridin itäpuo-lle 2.Jalkaväkidivisioonan taakse vastaamaan Israelin läpimurtoihin. Lisäksi kaksi panssariprikaatia 3.Panssaridivisioonasta olivat valmiina tehtäviin Syyriassa. ^[105]

Kuva 10

Lähde: El-Edroos (1980), s. 497.

Vuonna 1973 syttyneessä sodassa Jordanian 40.Panssariprikaati toimi Syyrian alueella. Jordanian alueella ei käyty taisteluja. Syyrian rintamalla 40.Panssariprikaati pystyi siirtymään toimimaan vuoden 1967 sodasta poiketen päivänvalossa ilman ilmauhkaa Syyrian ilmapuolustusjärjestelmän ansiosta.^[106]

Sodassa uudet panssarintorjunta-aseet osoittivat tehonsa ja monet Lähi-idän valtiot joutuivat mukauttamaan doktriinejaan uusiin taistelukentän elementteihin. Panssarintorjuntaohjuksien ja sinkojen massiivisen käytön myötä panssaritaktiikan täytyi muuttua. Varsinkin sodan alkuvaiheessa panssarintorjuntaohjukset ja singot aiheuttivat suuria tappioita ilman jalkaväen ja tykistön tukea vastahyökkäyksiä tehneille israelilaisille panssarijoukoille.^[107] Myös massamaisesti käytetyt ilmapuolustusjärjestelmät aiheuttivat ongelmia Israelin ylivoimaisille ilmavoimille. Samalla nähtiin kuitenkin myös kiinteän ilmapuolustuksen heikkoudet Israelin käytettyä maavoimien joukkojensa liikkuvuutta ilmapuolustusasemien tuhoamiseen.^[108]

3.2.2.4 Vuoden 1973 sodan vaikutukset doktriiniin

Vuoden 1973 sodan jälkeen Jordanian uhkakuvat säilyivät ennallaan vaikka suhteet Israeliin olivat parantuneet ja suoran hyökkäyksen uhka ei tuntunut enää niin todennäköiseltä kuin 1960-luvulla. Kuningas Hussein esitti vuonna 1975, että jos Israel hyökkää Syyriaan, haluaa uhata öljyntuottajamaita tai tuhota puolustuslinjan alueella, se joutuu hyökkäämään Jordan-laakson yläosan kautta. Tätä kautta hyökkäämällä Israelin joukot onnistuisivat kiertämään Syyrian puolustuslinjat ja uhkaamaan Syyrian armeijan sivustaa. Jordania olisi pakotettu puolustamaan aluettaan ja ajautuisi ainakin rajoitettuun konfliktiin Israelin kanssa.^[109]

1970-luvun loppupuolella Jordanian asevoimien rauhan ajan ryhmitys palveli koulutusta ja rauhanajan tarpeita. Puolustukselliset asemat Israelia vastaan olivat miehitetty vain pienellä määrällä joukkoja. Panssarivoimat olivat ryhmitetty pääasiallisesti Mafrakin ja Zarqan alueille. Mekanisoidut divisioonat olivat ryhmitetty Jordan-laaksosta itään ylängöille. Syyrian vastainen raja oli miehitetty erittäin vähin joukoin.^[110] Asevoimien organisaatio ja aseistus mahdollistivat sekä hyökkäyksellisen että puolustuksellisen sodankäynnin. Koulutuksen ja sotaharjoitusten perusteella kuitenkin pääpaino varautumisessa on puolustustaistelussa.^[111]

Asevoimien doktriini perustui pääosin länsimaisiin malleihin ja pohjautui aselajien yhteistoimintaa kaikilla tasoilla. Taistelevia yksiköitä olivat prikaatit, jotka saivat huoltonsa divisioonasta. Divisioonan operaatiot eivät kuitenkaan olleet pois suljettuja.^[112] Puolustustaistelun periaatteet mahdollistivat sekä staattisen, että aktiivisen liikkuvan puolustuksen. Sekä valmisteltuja, että improvisoituja hyökkäyksiä harjoiteltiin, mutta painopiste oli valmistelluissa hyökkäyksissä. Hyökkäykset perustuvat salaamiseen, panssarien ja jalkaväen yhteistoimintaan ja maksimaaliseen tulitukeen.^[113]

Kriisin aikana mekanisoidut divisioonat ryhmittäisivät linnoitettuihin asemiin vuoris-
tosolien sisäänkäynteihin ja niistä itään. Panssaridivisioonat siirtyisivät luultavasti mekanisoitujen divisioonien selustaan. Liikkuva panssarijoukko pitäisi eteläisen Jordanian, itään ja etelään kuolleesta merestä. Aqaban satamakaupunkia puolusti pysyvä joukko, jota todennäköisesti vahvennettaisiin kriisin aikana.^[114]

3.2.3 Asehankinnat

Sotamateriaalin hankinta, tai sen vaikeus, on perinteisesti vaikuttanut Jordanian asevoimien kehittämiseen merkittävästi. Jordanian itsenäistyttyä 1920-luvulla Iso-Britannia, solmimiensa sopimusten mukaisesti, ylläpiti Jordanian asevoimia 1950-luvun puoliväliin saakka. Tämän myötä Jordania on perinteisesti käyttänyt länsimaaisia aseita ja monista muista arabimaista poiketen Jordania on hankkinut pääosan aseistuksestaan länsimaista myös 1960- ja 1970-luvuilla. Vaikeutena sotamateriaalihankinnoissa ovat olleet hyvin rajalliset taloudelliset resurssit verrattuna öljyvaroilla rikastuneisiin arabinaapureihin ja länsimaiden tukemaan Israeliin. Samat länsimaat ovat tukeneet sekä Israelia ja Jordaniaa ja tämä vaikeutti usein Jordanian asehankintoja.

Kuuden päivän sodan alettua suurimmat länsimaiset asetoimittajat Yhdysvallat ja Ranska lopettivat aseiden viennin lähi-itään. Tämä asetti länsimaisiin aseisiin luotavat Lähi-idän valtiot vaikeaan asemaan Neuvostoliiton alettua uudelleen aseistaa sodassa suuret tappiot kärsineitä Egyptiä ja Syyriaa. Jordania oli kokenut sodassa merkittäviä kalustotappioita. Ilmavoimat olivat tuhottu kokonaan ja panssariajoneuvoista noin 80% oli tuhoutunut. Jordania oli sodan jälkeen käytännössä puolustuskyvytön ja tarve tuhoutuneen materiaalin uusimiseen oli suuri.^[115]

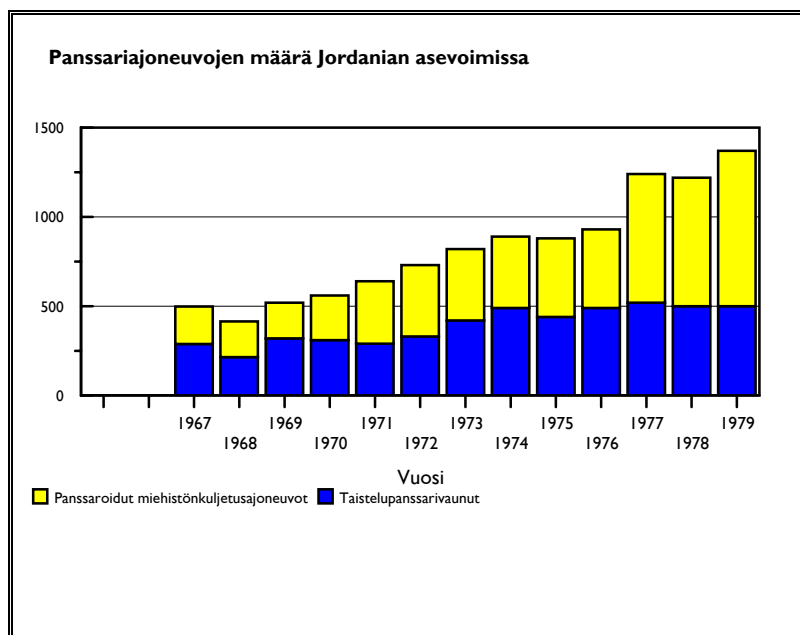
Jordania yritti ostaa aseita Yhdysvalloilta ja Iso-Britannialta. Yhdysvallat olivat kuitenkin haluton toimittamaan jo ennen sotaa tilattuja hävittäjiä Jordanielle ja Iso-Britannialla oli toimitusvaikeuksia hävittäjien kanssa. Samaan aikaan Neuvostoliitto tarjosi aseita Jordanielle. Kuningas Hussein oli kuitenkin haluton hyväksymään Neuvostoliiton tarjousta, koska se olisi samalla merkinnyt Neuvostoliiton vaikutuksen kasvua ja olisi melko varmasti keskeyttänyt länsimaiden taloudellisen tuen. Samaan aikaan Israelin kostoiskut Jordaniaan jatkuivat. Rajoitetut hyökkäykset ja ilmaiskut puolustuskyvyttömään Jordaniaan olivat helppo tapa kostaa palestiinalaisten sissien iskut Israeliin. Neuvostoliiton uusittua tarjouksensa länsimaiden oli pakko alkaa jälleen toimittamaan aseita Jordaniaan, estääkseen Neuvostoliiton vaikutusvallan kasvu Lähi-idässä. Iso-Britannia toimitti Hunter-hävittäjiä vuonna 1968 ja Yhdysvallat toimittivat tilatut F-104 hävittäjät ja Patton-panssarivaunuja. Myöhemmin samana vuonna Iso-Britannia suostui toimittamaan Jordaniaan Tiger-cat-lähitorjuntaohjuksia. Jordania sai Saudi-Arabialta Kuwaitilta ja Abu Dhabilta 65 miljoonan punnan verran tukea asehankintoihinsa.^[116]

Vuoden 1969 loppupuolella ensimmäiset tilatuista kolmestasadasta Patton- ja Centurio-panssarivaunuista saapuivat Jordaniaan ja Jordanian ilmavoimat saivat tilaamansa koneet. Jordanian asehankintoja vaikeutti entisestään se että bruttokansantuote oli pudonnut kolmannekseen sotaa edeltävältä tasolta. Tilannetta ei helpottanut 850 000 palestiinalaista pakolaista, jotka olivat katkeria Jordanian hallinnolle hävitystä sodasta ja länsirannan menetyksestä.^[117] Jordania hankki 1969-1970 Neuvostoliitosta ilmatorjuntatykkejä ja jalkaväen aseita. Vaikka asekaupat Neuvostoliiton kanssa eivät muuten olleet merkittäviä ne nopeuttivat omalta osaltaan länsimaiden asetoimituksia.^[118]

1970-luvun jälkimmäisellä puoliskolla Jordania on ollut Lähi-idän kolmanneksi suurin asehankintojen tekijä. Yhdysvallat olivat vaikeassa asemassa sen tukiessa sekä Israelia, että Jordaniaa. Vahva juutalainen kansanosa yhdysvalloissa vastusti Jordanian tukemista, mutta Yhdysvallat halusivat kuitenkin estää Neuvostoliiton vaikutusvallan lisääntymistä Lähi-idässä. Tämän takia Jordania joutui usein tyytymään vanhempaan teknologiaan kuin Israel, eikä Yhdysvallat halunneet myydä hyökkäyksellisiä aseita Jordaniaan. Hawk-ilmatorjuntaohjusten kauppa Yhdysvalloilta on herättänyt paljon huomiota, koska Yhdysvallat luokitteli poliittisista syistä Hawk-ohjukset hyökkäyksellisiksi aseiksi. Jordania suostui kuitenkin asejärjestelmän asentamiseen kiinteille alustoille jolloin ne katsottiin puolustuksellisiksi aseiksi. Lisäksi Jordania hankki yli 1000 panssaroitua ajoneuvoa ja F-5E hävittäjiä. Vuonna 1979 Jordania hankki Ranskasta 36 Mirage-3 hävittäjää ja Iso-Britannias-ta 200 Shir-1 panssarivaunua.^[119]

Vuoden 1967 sodan jälkeen Jordania pyrki lisäämään mekanisoitujen- ja panssariyhtymiensä määrää. Ongelmana oli tarvittavan kaluston hankkiminen. 1970-luvun alusta vuoteen 1977 mennessä Jordania sai hankittua Yhdysvalloista 1000 M-113 panssaroitua miehistönkuljetusajoneuvoa (Liite 4) ja satoja amerikkalaisia ja brittiläisiä taistelupanssarivaunuja. Näillä hankinnoilla pystyttiin luomaan lisää panssaroituja yhtymiä ja varustamaan aikaisempia määrävahvuuteen. Näillä hankinnoilla saatiin kymmenessä vuodessa vuodesta 1967 panssaroitujen ajoneuvojen määrä kaksinkertaistettua.

Kuva 11

Lähde: Military Balance 1968-1979.

Kalustohankinnat on esitetty liitteessä 4.

3.2.4 Ilmapuolustuksen luominen

Jordanian asevoimien huomiota herättävä piirre sen synnystä aina 1970-luvun puoliväliin on ollut ilmatorjuntajärjestelmien puute. Tämä puute on entisestään korostunut vastakkain asettelussa Israelin kanssa Israelin puolustuksen perustuessa voimakkaasti ylivoimaisten ilmavoimien saavuttamaan ilmaherruuteen. 1970-luvulle asti Jordanian ilmapuolustus on perustunut yksinomaan auttamatta vanhentuneisiin toisen maailmansodan aikaisiin ilmatorjuntatykkeihin. Vanhentuneiden ilmatorjuntatykkien käyttöarvo Israelin tehokkaita ilmavoimia vastaan on ollut hyvin heikko.

3.2.4.1 Lähi-idän sotakokemukset ilma-aseesta ja ilmatorjunnasta

Kuuden päivän sodassa vuonna 1967 Israelin ilmavoimat pystyivät toimimaan Jordanian asevoimia vastaan vapaasti ilman uhkaa tehokkaista ilmatorjunta-aseista tai torjuntahävittäjistä. Israelin rynnäkkökoneet toimivat merkittävässä roolissa estämällä lisäjoukkojen saapumisen tukkimalla liikenteen solateilla ja aiheuttamalla suuriakin tappioita valoisaan aikaan liikkuville moottoroiduille osastoille. Israelin täydellinen ilmaherruus vaikeutti Jordanian joukkojen huoltoa ja aiheuttivat merkit-

tävän osan Jordanian vaunutappioista. Lyötyjen joukkojen vetäytyessä taistelualueelta rynnäkkökoneet aiheuttivat lisää tappioita ja sekasortoa napalm-hyökkäyksillä.^[120]

Israelin täydellisen ilmaherruuden ansiosta Israelin joukot pystyivät etenemään tiiviissä marssiryhmyyksissä ilman ilmauhkaa ja joukkoja voitiin keskittää ja painopistettä vaihtaa tilanteen mukaan. Jordanian joukot olivat valoisaan aikaan jatkuvien ilmahyökkäysten kohteena. Erityisesti Jordanian panssariyhtymät olivat Israelin ilmavoimien hyökkäysten kohteena.^[121]

ilmapuolustusjärjestelmän puute johti siihen, että Israel pystyi käyttämään tehtäviin myös vanhempia ja huonomman taistelukestävyyden omaavia koneitaan. Kohteita voitiin lähestyä asevaikutuksen kannalta parhaasta suunnasta. Esimerkiksi panssarivaunuja on pystytty lähestymään takaa, jolloin asevaikutus on kohdistunut takaosan heikompaan panssariin sekä ampumatarvike- ja polttoainesäiliöihin.^[122]

Voimakkaalla ilmatorjunnalla vastustajan ilma-ase olisi saatu toimimaan sille vähemmän edullisilla toimintatavoilla, kuten lentämään matalammalla välttääkseen ohjusilmatorjuntaa. Tällöin taas pystytään vaikuttamaan ilma-aseeseen ammusilmatorjunnalla.^[123]

Modernit ilmatorjuntajärjestelmät ja torjuntahävittäjät ovat kuitenkin hyvin teknisiä ja kalliita asejärjestelmiä. Jordanian hyvin rajallinen puolustusbudjetti, verrattuna sen naapurimaihin, huomioon ottaen on kuitenkin tärkeää huomioida, että jo määrällisesti vähäisellä tehokkaalla ilmatorjuntavoimalla voitaisiin estää vihollista käyttämästä ilma-asettaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Torjuntajärjestelmän tulisi lisäksi olla liikkuva jolloin se pystyisi tukemaan liikkuvia sotatoimia ja liikkuvuus myös lisäisi järjestelmän taistelunkestävyyttä. Lisäksi ilmapuolustusjärjestelmä tulisi olla suojattuna ammusilmatorjunnalla tai muilla matalatorjuntaan kykenevillä järjestelmillä, jolloin pystytään suojautumaan ohjusilmatorjunnan matalalentoa pakottamia koneita vastaan.^[124]

Vuoden 1973 sodassa nähtiin että massamaisesti käytettynä ilmapuolustusjärjestelmät pystyvät kiistämään vastustajalta paikallisesti ilmaherruuden. Samalla nähtiin myös kiinteän ilmapuolustuksen heikkoudet. Egyptin ilmapuolustusjärjestelmä

muodostui neuvostovalmisteisista ilmatorjuntaohjusjärjestelmistä ja ammusilmatorjunnasta. Egyptin hyökkäyksen alettua Israel pyrki iskemään hyökkääviin joukkoihin ilmavoimillaan, mutta hyökkäävien joukkojen suojana olleet ilmapuolustusjärjestelmät aiheuttivat ilmavoimille raskaita tappioita. Hyökkääjä pyrki käyttämään hyväkseen hyökkäyksessä saavutettua menestystä, mutta sen ilmatorjuntajärjestelmien liikkuvuus ei riittänyt panssarivoimien hyökkäyksen tukemiseen hyökkäyksen jatkuttua. Sodan jatkuessa Egyptin ilmapuolustusjärjestelmän lamauttamisesta tuli tärkeä tehtävä Israelin maavoimille.^[125]

3.2.4.2 Jordanian ilmapuolustuksen kehittäminen

1970-luvulle asti Jordanian ilmapuolustus oli perustunut toisen maailmansodan aikaisiin ilmatorjuntatykkeihin ja muutamista kymmenistä taistelukoneista muodostuneisiin ilmavoimiin. Jordanian asevoimien johdolle on varmasti ollut selvää, ettei näillä aseilla pystyttäisi suojaamaan asevoimia tai strategisesti tärkeitä kohteita Israelin tehokkaiden ilmavoimien iskuja vastaan.^[126]

1960-luvun alkupuolella Jordanian ilmavoimat muodostuivat muutamista kymmenistä osittain vanhentuneista taistelulentokoneista ja ne olivat huomattavan alivoimaiset sekä teknisesti, että määrällisesti verrattuna Jordanian naapurimaihin ja erityisesti Israeliin. Kuuden päivän sodan ensimmäisenä päivänä Jordanian ilmavoimat suorittivat rynnäköitä kohteisiin Israelissa, mutta saman päivän aikana Israelin ilmavoimat käytännössä tuhosivat Jordanian ilmavoimat. Sodan jälkeen Jordania yritti epätoivoisesti hankkia uusia koneita tuhoutuneiden tilalle, mutta Yhdysvallat oli kuitenkin haluton toimittamaan jo ennen sotaa tilattuja hävittäjiä Jordanielle ja Iso-Britannialla oli toimitusvaikeuksia hävittäjien kanssa. Jordania toi julki mahdollisuuden hankkia aseita Neuvostoliitolta ja tämän kannustamana Yhdysvallat ja Iso-Britannia toimittivat Jordaniaan uusia taistelulentokoneita vuosikymmenen loppupuolella.^[127] Ilmavoimien laajentamista jatkettiin ja 1970-luvun loppuun mennessä ilmavoimat käsittivät jo yli 80 taistelulentokonetta. Länsimaiden toimittamat koneet olivat kuitenkin teknologisesti heikompia kuin Israeliin toimitetut ja Jordanian ilmavoimat pysyivät edelleen sekä määrällisesti, että teknologisesti alivoimaisina.

Kuva 12

Lähde: Military Balance 1968-1979; Statesman's Yearbook 1960-1968.

Ensimmäiset tulokset ilmapuolustuksen kehittämisessä saavutettiin vuonna 1968 kun Jordanian asevoimiin tilattiin Tigercat-nimisiä olkapäältä laukaistavia lähitorjuntaohjuksia Iso-Britanniasta. Ohjusten hankintaa varten Jordania oli saanut Saudi-Aralialta 16 miljoonan dollarin lainan. Tilatut ohjusjärjestelmät toimitettiin Jordaniaan vuosina 1969 ja 1970. Jordanian asevoimiin muodostettiin Tigercat-ohjuksin varustettu ilmatorjuntarykmentti vuoteen 1971 mennessä.^[128]

Seuraava askel ilmatorjunnan kehittämiseen otettiin vuonna 1974 kun ilmatorjunnan organisaatiota kehitettiin edelleen ja asevoimiin muodostettiin kaksi ilmatorjuntaprikaatia. Samalla Yhdysvalloista tilattiin uudempia Redeye-nimisiä olkapäältä laukaistavia lähitorjuntaohjuksia.^[129]

Jo 1960-luvun loppupuolelta alkaen Jordania oli yrittänyt hankkia ilmapuolustustaan merkittävästi kohentavaa järjestelmää.^[130] Jordania yritti hankkia Saudi-Arabian rahoittamana Yhdysvalloista 350 miljoonan dollarin ilmapuolustusjärjestelmää joka olisi sisältänyt tehokkaita Hawk-ilmatorjuntaohjuksia.^[131] Vuonna 1974 Yhdysvallat ilmoitti myyvänsä Jordaniaan Hawk-ohjuksia sisältävän järjestelmän, mutta myöhemmin samana vuonna järjestelmän toimitus on peruttu Yhdysvaltojen kongressin vastustuksen takia.^[132] Vuonna 1975 Yhdysvallat suostui myymään järjestelmän mutta hinta oli noussut 850 miljoonaa dollaria. Saudi-Arabia kieltäytyi ymmärrettävästi niin suuren summan maksamisesta ja jälleen näytti siltä, että Jordania jäisi ilman tehokasta ilmapuolustusjärjestelmää.^[133]

Hawk-kauppojen peruunnuttua Jordania kääntyi yllättäen Neuvostoliiton puoleen, mutta myös Neuvostoliitto olisi halunnut kovan hinnan ilmapuolustusjärjestelmästä. Lopulta Yhdysvallat suostuivat myymään ilmapuolustusjärjestelmän 550 miljoonalla dollarilla.^[134] Ilmapuolustusjärjestelmä toimitettiin Jordaniaan vuosien 1976 ja 1979 välillä ja se sisälsi 14 patteria varten tarvittavat järjestelmät. Toimitettuja ohjuksia oli 532 kappaletta.^[135]

Ilmapuolustusjärjestelmän alentuneen hinnan myötä Yhdysvallat vaativat Hawk-ohjusten asentamista kiinteisiin asemiin, jolloin niiden taistelunkestävyys on huomattavasti alentunut ja ne voivat tukea hyökkäyksellistä sodankäyntiä vain rajallisen kantamansa puitteissa.^[136]

Samaan aikaan Hawk-järjestelmän kanssa Yhdysvalloista tilattiin 100 Vulcan-ilmatorjunta-ajoneuvoa Hawk järjestelmän lähitorjuntasuojaksi. Ajoneuvot toimitettiin vuosien 1976 ja 1978 välillä ja niiden hankintahinta oli 90 miljoonaa dollaria.^[137]

Ilmatorjuntakaluston kehitys on esitetty liitteessä 5.

3.2.4.3 Jordanian ilmavoimien kehitys

Vuonna 1951 Jordanian asevoimiin perustettiin ilmavoimat. Ilmavoimat muodostuivat neljästä vanhentuneesta Auster-koneesta ja niitä lentäneistä kuudesta lentäjästä. Ilmavoimien perustaminen oli kunnianhimoinen hanke, mutta ymmärrettävästi ilmavoimien kehittymistä hidastivat taloudelliset resurssit, kuten niin monia muitakin asevoimien kehittämishankkeita. Ilmavoimien komentajana oli brittiupseeri eversti Dalglish. Ilmavoimat siirtyivät nopeasti Auster kalustosta uudempaan kalustoon. Vuonna 1956 ilmavoimien konevahvuus oli moninkertaistunut vuoden 1951 neljästä koneesta. Ilmavoimiin oli muodostettu kaksi lentuetta (squadron). Ensimmäisen lentueen kalustona oli kaksitoista brittiläistä Vampire-suihkukonetta ja toisen lentueen kalustona oli vastaavasti kaksitoista Hawker Hunter suihkukonetta. Vuonna 1956 tapahtunut irtautuminen Iso-Britannian kanssa solmituista sopimuksista kosketi myös ilmavoimia ja ilmavoimien komentajaksi nimitettiin jordanialainen majuri Ibrahim Uthman.^[138]

Vuoden 1967 sotaan mennessä Vampire-kalustosta oltiin luovuttu ja tilalle oli hankittu lisää jo ennestään ilmavoimien käytössä olleita Hawker Hunter koneita. Huntereita oli operatiivisessa käytössä yhteensä kahdeksantoista konetta. Kuvaavaa Jordanian ilmavoimien asemasta sodassa on eri osapuolien taistelulentokoneiden määrä. Jordanian kahdeksantoista koneen ilmavoimat olivat Israelin 286:n taistelukoneen rinnalla varsin huonossa asemassa. Egyptillä oli sodassa 431 taistelulentokonetta ja Syyrialla 127 taistelulentokonetta.^[139] Vaikka arabeilla oli määrällisesti yli kaksi kertaa enemmän taistelulentokoneita kuin Israelilla, pystyi Israelin teknisesti kehittyneemmät ilmavoimat tuhoamaan suuren osan arabien koneista yllätyksen tuoman edun turvin lentokentille. Myös Jordanian ilmavoimien koneet tuhottiin nopeasti sodan alettua.^[140]

Sodan jälkeen Jordanian ilmavoimiin yritettiin kuumeisesti hankkia uusia koneita korvaamaan sodassa tuhoutunut kalusto. Yhdysvallat olivat kuitenkin haluton toimittamaan jo ennen sotaa tilattuja hävittäjiä Jordaniaalle ja Iso-Britannialla oli toimitusvaikeuksia hävittäjien kanssa. Samaan aikaan Neuvostoliitto tarjosi aseita Jordaniaalle. Kuningas Hussein oli kuitenkin haluton hyväksymään Neuvostoliiton tarjousta, koska se olisi samalla merkinnyt Neuvostoliiton vaikutuksen kasvua ja olisi melko varmasti keskeyttänyt länsimaiden taloudellisen tuen. Samaan aikaan Israelin kostoiskut Jordaniaan jatkuivat. Rajoitetut hyökkäykset ja ilmaiskut puolustuskyvyttömään Jordaniaan olivat helppo tapa kostaa palestiinalaisten sissien iskut Israeliin. Neuvostoliiton uusittua tarjouksensa länsimaiden oli pakko alkaa jälleen toimittamaan aseita Jordaniaan, estääkseen Neuvostoliiton vaikutusvallan kasvu Lähi-idässä. Iso-Britannia toimitti Hunter-hävittäjiä vuonna 1968 ja Yhdysvallat toimitivat tilatut F-104 ylläänihävittäjät.^[141] Lisäksi hankittiin kuljetuskapasiteettia hankkimalla viisi helikopteria, kaksi Dowe matkustajakonetta ja neljä C-47 kuljetuskonetta.^[142]

Vuonna 1969 Jordaniaan saatiin hankittua Yhdysvalloista lisää F-104 hävittäjiä. Hankintojen jälkeen F-104 lentueen vahvuus nousi 16 lentokoneeseen. 1970-luvun alussa ilmavoimien hävittäjäkalusto muodostui Hawker Hunter- ja F-104-koneista. Lisäksi kuljetuskapasiteettia oli lisätty hankkimalla neljä C-119 kuljetuskonetta ja yksi C-130 kuljetuskone.^[143]

Vuoden 1973 sodan syttyessä Jordanian ilmavoimat olivat edelleen määrällisesti huomattavan alivoimainen verrattuna sodan osapuoliin vaikka Jordanin ilmavoimat pysyttelivätkin sodan ulkopuolella. Israelilla oli 360 taistelulentokonetta, Egyptillä 598 taistelulentokonetta ja Syyrialla 275 taistelulentokonetta.^[144] Vuoden 1973 sodan alkaessa Jordanian ilmavoimilla oli 70 taistelukonetta, sisältäen 22 F-5 ylläni-hävittäjäpommittajaa, 28 Hawker Hunteria ja 20 F-104 hävittäjää. Jordanian asevoimilta puuttui täysin ajanmukainen ilmatorjunta, joten ilmavoimat ja lentokentät joihin koneet tukeutuivat olisivat olleet täysin Israelin ilmavoimien armoilla.^[145] Jordanian ilmavoimat olivat käyttäneet ilmavoimien perustamisesta asti brittiläisiä koneita ja 1960-luvun puolesta välistä myös yhdysvaltalaisia koneita. Vuonna 1979 Jordania hankki kuitenkin Ranskasta 36 modernia Mirage-3 hävittäjää.^[146]

Lukuisista hankinnoista ja ilmavoimien sinnikkäästä kehityksestä huolimatta Jordanian ilmavoimat eivät missään vaiheessa kyenneet haastamaan Israelin ilmavoimia ja tarjoamaan armeijalle sen tarvitsemaa ilmasuojaa tai tulitukea.^[147]

3.3 Johtopäätökset

3.3.1 Taloudelliset tekijät

Suurin Jordanian asevoimien kehittämistä rajoittava tekijä Jordanian itsenäistymisestä 1970-luvun loppuun asti oli Jordanian taloudellinen riippuvuus ulkomaisesta tuesta. Jordania irtisanoi sopimuksensa Iso-Britannian kanssa 1950-luvun puolivälissä siitä huolimatta, että siitä seurasi suuria taloudellisia vaikeuksia. Radikaalit arabimaat olivat painostaneet Jordaniaa irtautumaan länsimaiden vaikutuksesta ja luvanneet korvaavansa siitä aiheutuneet taloudelliset menetykset. Jordanian ylimmän johdon on täytynyt olla tietoisia siitä, että Egyptin ja Syyrian lupaukset olivat epävarmoja. Jordanian sisäpoliittinen tilanne kuitenkin pakotti ylimmän johdon toimenpiteisiin palauttaakseen kansan suosion. Jordaniassa ollaan varmastikin tiedetty Yhdysvaltain halu estää Lähi-idän maiden ajautuminen Neuvostoliiton etupiiriin.

Asevoimien kehittämisen kannalta rahoituksen jatkuvuus oli ensiarvoisen tärkeää. Suuret hankinnat ja asevoimien ylläpito edellyttivät maksukykyä useiksi vuosiksi ja puolustusbudjetin suuruuden suuret vaihtelut vuodesta toiseen olisivat estäneet pitkäjänteisten kehitystyön. Jordanian puolustusbudjetti säilyi 1960-luvun alun ta-

saisena, mutta kuuden päivän sodan jälkeinen asevoimien jälleenrakennustyö kasvatti puolustusbudjettia yli puolitoistakertaiseksi sotaa edeltäneestä tasosta, vaikka samaan aikaan Yhdysvallat vähensivät tukeaan rajusti. 1970-luvun alkupuoliskon puolustusbudjetti pysyi jälleen tasaisena, mutta vuosikymmenen loppupuolella budjetti on jälleen noussut johtuen vuosikymmenen lopun ilmapuolustushankkeesta.

Jordanian asevoimien kehittämistä uhkasi kuuden päivän sodan aiheuttamat taloudelliset menetykset. Jordania menetti sodassa Länsirannan, joka oli taloudellisesti hyvin merkittävä alue Jordanielle. Lisäksi sodassa syntyi merkittäviä kalustollisia tappioita, jotka täytyi korvata uudella kalustolla puolustuskyvyn ylläpitämiseksi. Jordania pystyi takaamaan asevoimiensa kehitystyön ja jälleenrakennuksen pitämällä puolustusbudjettinsa 1960- ja 1970-luvuilla nousujohteisena huolimatta ulkomaisten tukien epäluotettavuudesta ja taloudellisesta taantumasta. Jordania pystyi rahoittamaan kuuden päivän sodan jälkeisen asevoimien jälleenrakennuksen muilta konservatiivisilta arabimailta tulleiden avustusten turvin.

3.3.2 Poliittiset tekijät

Yhdysvaltojen tuesta on ollut Jordanielle poliittista haittaa. Yhdysvallat tuki avoimesti Jordanian vastustajaa, Israelia, mikä aiheutti vastarintaa arabikansojen keskuudessa. Radikaalit arabimaat pitivät Yhdysvaltoja Israelin liittolaisena. Yhdysvaltojen ollessa Jordanian merkittävin tukija Jordaniaa oli helppo syyttää poliittisessa propagandassa yhteisen Palestiinan asian pettämisestä. Taloudellisen tuen saaminen arabimailta olisi rajoittanut vähemmän Jordanian toiminnan vapautta ja sitä kautta asevoimien kehittämistä. Jordania olisi voinut hankkia aseita vapaammin sekä lännestä että idästä.

Liittoutumalla avoimesti länsivaltojen kanssa Jordania olisi saanut huomattavasti paremmat resurssit asevoimiensa kehittämiseen, mutta se on ollut poliittisesti mahdotonta yleisen mielipiteen ollessa länsimaiden vastainen. Länsimaat on rinnastettu populistisessa arabipolitiikassa imperialismin aikaisiin siirtomaaisäntiin ja niiden tuki Israelille on nähty Israelin liittolaisuutena. Liittoutuminen vahvemman arabimaan kanssa olisi ollut realistisempi vaihtoehto, mutta radikaalimmat arabimaat eivät ole hyväksyneet länsimielistä kuningaskuntaa, ja liittoutumisyhteydet konservatiivisten arabimaiden kanssa ovat kaatuneet poliittiseen painostukseen.

Jordanian vaihtoehdoksi on jäänyt asevoimien kehittäminen rajallisten resurssien puitteissa ja konfliktien välttäminen.

3.3.3 Organisaation kehitys

Irtisanoutuminen Iso-Britannian kanssa tehdyistä sopimuksista 1950-luvun puolivälissä merkitsi Jordanian asevoimille taloudellisen- ja asiantuntijatuen loppumista. Samalla se kuitenkin mahdollisti asevoimien kehittämisen vastaamaan paremmin Jordanian uhkakuviiin. Britit olivat kehittäneet siirtomaavaltansa aikana Jordanian armeijaa aavikkopoliisiorganisaatioksi ja Jordanian itsenäistyttyä kehitys jatkui brittiläisten oppien ja mallien mukaisesti. Brittiläisellä sotataidolla oli vankka perusta, mutta suurvallan opit eivät suoraan sopineet köyhän kehityksmaan asevoimien perustaksi. Brittiupseerien erottamisen jälkeen Jordanian asevoimien ylimmän johdon tehtävät siirtyivät arabiupseereille. Jordanialaisella upseeristolla ei ollut kokemusta ylemmän johdon tehtävistä. Ensimmäinen merkittävä askel asevoimien kehityksessä brittien vaikutuksen jälkeen oli operatiiviseen suunnitteluun ja asevoimien kehittämistä varten perustettu direktoraatti.

Direktoraatin työn tuloksena perinteiset armeijan, armeijakunnan ja divisioonan johtoportaat lakkautettiin ja tilalle luotiin maanpuolustusalueet, jotka olivat Itäinen ja Läntinen Maanpuolustusalue. Jordanian asevoimissa yhden operatiivisen esikunnan (Läntinen maanpuolustusalue) alaisuudessa oli seitsemän jalkaväkiprikaatia ja kaksi panssariprikaatia. Määrä osoittautui liian suureksi ja Läntinen esikunta ei pystynyt johtamaan joukkojaan taistelussa tehokkaasti.

Vuoden 1967 sodan jälkeen palattiin maanpuolustusalueita edeltäneeseen organisaatiomalliin. Läntisen maanpuolustusalueen jäänteet organisoitiin Ensimmäiseksi ja Toiseksi jalkaväkidivisioonaksi. Niiden tehtäväksi käskettiin suojata 100 kilometriä Jordanian Israelin vastaista rajaa. Kovia tappioita kokeneiden panssariprikaatien jäänteet alistettiin divisioonille. 1970 divisioonien määrä nousi neljään divisioonaksi. Kahden jalkaväkidivisioonan lisäksi 40. ja 60. Panssariprikaatista ja uudesta 99. Panssariprikaatista muodostettiin panssaridivisioona. Lisäksi muodostettiin 4. Mekanisoitu Divisioona.

Vuonna 1973 divisioonien määrä nousi viiteen. Asevoimien suorituskykyä pyrittiin nostamaan luomalla aikaisempien kahden jalkaväkidivisioonan, panssaridivisioo-

nan ja mekanisoidun divisioonan rinnalle uusi panssaridivisioona. Asevoimien kasvu jatkui aina vuoteen 1977 asti jolloin aiempien divisioonien rinnalle luotiin toinen mekanisoitu divisioona. Vuodesta 1978 alkaen jalkaväkidivisioonat lakkautettiin ja asevoimat muodostuivat kahdesta panssaridivisioonasta ja kahdesta mekanisoidusta divisioonasta. (Liite 6)

3.3.4 Uhkakuvat ja doktriini

Jordanian asevoimien ylimmällä johdolla oli 1960- ja 1970-luvuilla varsin selkeä kuva Jordaniaan kohdistuneista uhista ja nämä uhkakuvat olivat suunnittelun taustalla. Kuitenkin politiikan asettamat rajoitteet estivät puhtaasti sotilaallisiin tosiasioihin perustuneen operatiivisen suunnittelemisen kuuden päivän sotaan asti. Israelin sotilaallinen ylivoima oli selkeä, mutta Jordanian poliittinen johto halusi kuitenkin, että koko valtakuntaa puolustetaan rajalta alkaen, eikä mistään alueista luovuta ilman taistelua.

1960-luvulla Jordanian puolustuksen perustana oli "liikkuvan puolustuksen" suunnitelma, jossa pääosa armeijasta keskitettäisiin strategisesti tärkeille alueille ja osa raja-alueesta jätettäisiin puolustamatta tai puolustettaisiin vain vähäisillä joukoilla. Suunnitelma perustui Israelin heikkouksien hyödyntämiseen. Jerusalemin alueella Israel pyrki välttämään suurta tuhoa, eikä voisi käyttää ilmavoimiaan täydellä teholla. Jordanian armeijan pääosat pystyisivät valtaamaan ja pitämään Jerusalemin alueen niin kauan, että YK saisi neuvoteltua alueelle tulitauon. Israel saisi vallattua osia Länsirannasta, mutta Jordania olisi vahvoilla rauhanneuvotteluissa, jos Jerusalemin olisi sen hallussa. Tässä suunnitelmassa otettiin huomioon Israelin ja varsinkin sen ilmavoimien ylivoimaisuus sekä se ettei Jordania pystyisi puolustamaan koko Länsirantaa Israelia vastaan. Keskittämällä joukot ja käymällä hidasta ja kulluttavaa asutuskeskustaistelua ilman täyttä uhkaa Israelin ilmavoimista Jordania pystyisi viivyttämään koko Länsirannan valtaamista niin kauan kunnes YK saisi taistelut keskeytettyä.

Jordanian asevoimiin oli kehitetty panssariaselaji 1950-luvulta alkaen. Panssari-vaunujen käyttökelpoisuus avoimessa maastossa oli selvinnyt jo toisessa maailmansodassa. Panssariyhtymillä pyrittiin nostamaan Jordanian armeijan iskukykyä. Puolustustaistelussa jalkaväkiyksiköt pysäyttäisivät hyökkäävän vihollisen ja panssariyhtymät toimisivat reserveinä suorittaen vastahyökkäyksiä. Panssariyhtymät

ovat tehokkaita juuri hyökkäystaistelussa, joka edellyttää kykyä liikkeeseen. Länsirannan avoimessa maastossa panssariyhtymien käyttö edellyttäisi hyvää ilmatorjuntaa tai vahvoja ilmavoimia. Jordanian asevoimilla ei ollut kumpaakaan. Jordanian asevoimien suunnitteluorganisaatio on varmasti ollut tietoinen ilmatorjunnan tarpeesta ja suunnittelun lähtökohtana on ollut muiden arabimaiden ilmavoimien tarjoama suoja mahdollisessa sodassa Israelia vastaan. Viimeistään kuuden päivän sodassa selvisi, ettei Jordania voisi luottaa ilmapuolustuksessaan Egyptiin ja Syyriaan vaan sen olisi hankittava kyky ilmapuolustukseen.

Sodan jälkeen Jordanian doktriinin täytyi mukautua armeijan suuriin tappioihin ja muuttuneisiin rajoihin. Panssarijoukot olivat suorituneet huonosti niille suunnitelluista vastahyökkäystehtävistä. Tästä huolimatta myös sodan jälkeen panssariyhtymiä käytettiin reservitehtävässä. Panssariyhtymät olivat epäonnistuneet sodassa vastahyökkäystehtävissään Israelin ilmavoimien jatkuvien hyökkäysten seurauksena. Panssarijoukot joutuivat siirtymään avoimessa maastossa päivänvalon aikaan ja olivat siten helppo maali vapaasti toimineille Israelin ilmavoimille.

Vaikka Länsirannan menetys merkitsi Jordaniale suuria taloudellisia menetyksiä, sotilaallisessa mielessä se helpotti maan puolustamista. Raja Israelin kanssa lyheni huomattavasti. Lyhyempi raja oli helpompi puolustaa eikä Israel enää kokenut asemaansa maantieteellisesti niin uhatuksi idästä, jolloin Israelin suoran hyökkäyksen uhka Jordaniaan väheni. Arabien ja Israelin välisessä sodassa Jordania pysyi pysyttelemään sivussa, koska Itäranta ei ollut yhtä tärkeä alue Israelille sotilaallisesti kuin Länsiranta.

Sodan jälkeen Jordanian puolustus perustui Itärannan ylängöille johtavien kulkuväylien puolustamiseen jalkaväkijoukoilla ja panssarijoukkojen suorittamiin vastahyökkäyksiin. Asevoimien toimintakyky oli romahtanut sodan seurauksena, eikä Jordanian armeija olisi kyennyt vastaamaan Israelin hyökkäykseen.

1970-luvun alkupuolella Jordanian asevoimien toimintakyky oli saatu palautettua, mutta suurimpana puutteena oli edelleen heikko ilmatorjuntakyky. Vuoden 1973 sota osoitti kuinka Israelin ilmaylivoima voitiin paikallisesti kiistää moderneilla ilmatorjuntajärjestelmillä. Asevoimien ilmatorjuntakykyä pyrittiin kehittämään 1970-luvun alussa lähi-ilmatorjuntaohjushankinnoilla. Jordanian ilmatorjuntajoukot organisoitiin ilmatorjuntarykmentiksi, jonka joukot olisivat luultavasti alistettu divisioonille

sodan uhatessa. Vähäinenkin moderni ilmatorjuntajärjestelmä lisäsi Jordanian armeijan joukkojen taistelukykyä, pakottaen Israelin ilmavoimat toimimaan vähemmän edullisilla toimintatavoilla.

3.3.5 Asehankinnat ja ilmapuolustuksen luominen

1970-luvun suurin kehityshanke oli tehokkaan ilmatorjuntajärjestelmän hankkiminen. Aluksi Jordaniaan hankittiin Iso-Britanniasta olkapäältä laukaistavia lähitorjuntaohjuksia, jotka kuitenkin poistuivat nopeasti käytöstä Jordanian hankittua Yhdysvalloista vastaavia, mutta modernimpia ohjuksia. Lähitorjuntaohjuksilla pystyttiin parantamaan huomattavasti joukkojen ilmatorjuntakykyä, mutta kuten vuoden 1973 sota osoitti, Israelin ilmaylivoiman kiistämiseen tarvittiin lähitorjunta- ja kaukotorjuntajärjestelmiä massamaisesti käytettynä. Ilmatorjuntajärjestelmien korkeasta hinnasta oli tullut hankinnalle este, mutta Saudi-Arabia suostui rahoittamaan hankkeen. Seuraavaksi ongelmaksi muodostui Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten haluttomuus myydä Jordaniale korkean teknologian ilmapuolustusjärjestelmä, jonka avulla Jordania olisi voinut uhata Israelin ilmavoimien asemaa alueella.

Yhdysvallat oli aikaisemminkin ollut vaikeassa asemassa myydessään aseita sekä Israeliin, että Jordaniaan. Israelin tukemisella oli vahva asema Yhdysvaltain sisäpolitiikassa, mutta myös Jordaniaa haluttiin tukea, jottei se liukuisi Neuvostoliiton vaikutuspiiriin. Yhdysvallat oli pystynyt tukemaan molempia myymällä Jordaniaan vain sellaisia aseita jotka miellettiin puolustukselliseksi. Yhdysvallat myivät Israeliin uusinta asetekniikkaansa ja samaan aikaan Jordaniaan hieman vanhempaa teknologiaa.

Jordania ei kuitenkaan halunnut hankkia kallista ilmapuolustusjärjestelmää, joka olisi valmiiksi vanhentunutta teknologiaa. Kauppojen epäonnistuttua Jordania yritti hankkia ilmapuolustusjärjestelmää myös Neuvostoliitolta. Jordania oli aikaisemmin välttänyt asekauppoja Neuvostoliiton kanssa, toisin kuin monet radikaalit arabimaat. Ilmapuolustusjärjestelmä oli niin tärkeä hanke Jordaniale, että se oli joko valmis hankkimaan sen Neuvostoliitolta tai yritti painostaa Yhdysvaltoja myymään oman järjestelmänsä. Lopulta 1970-luvun puolivälin jälkeen yhdysvallat suostuivat myymään Jordaniaan modernin ilmapuolustusjärjestelmän, mutta kaupan ehtoihin kuului, että liikkuvilla alustoilla olleet ohjukset piti asentaa kiinteisiin asemiin.

Järjestelmän hankinta oli kaikille osapuolille kompromissi. Jordania sai hankittua asevoimiensa ilmapuolustuksen kannalta kriittisen järjestelmän, mutta osa järjestelmän taistelunkestävyydestä menetettiin kiinteiden asemien myötä. Yhdysvallat pystyivät myymään järjestelmän puolustuksellisenä asejärjestelmänä, kun siitä oli riisuttu liikkuvuus. Israel menetti osan ilmavoimiensa toiminnan vapaudesta Jordanian ilmatilassa, mutta samalla kiinteät ohjusasemat helpottivat mahdollisten vastatoimien käyttöä.

Toinen suuri hanke 1970-luvulla oli asevoimien mekanisointi. Panssari- ja mekanoitujen joukkojen määrä oli jatkuvasti lisääntynyt Jordanian asevoimissa panssariaselajin luomisen jälkeen 1950-luvun puolivälissä. Panssarivaunujen hankinnan myötä perustettiin panssariprikaateja ja myöhemmin panssaridivisioonia jotka toimivat liikkuvana reservinä. 1970-luvulla Jordania hankki tuhat panssaroitua miehistönkuljetusvaunua, joiden avulla jalkaväkiprikaateja kehitettiin mekanisoiduiksi prikaateiksi. Kehitys jatkui kohti mekanisoituja joukkoja kunnes 1970-luvun loppupuolella, viimeisten panssaroitujen miehistönkuljetusvaunujen toimitusten myötä, viimeisetkin jalkaväkidivisioonat lakkautettiin. Asevoimien miesvahvuus oli vielä 1970-luvun puolessa välissä 75000, kun vuosikymmenen loppupuolella se oli vähentynyt 60000:een (Liite 7). Mekanisoitujen joukkojen ylläpito oli kallista ja määrä korvattiin laadulla.

4. YHDISTELMÄ

Miten ja miksi Jordanian asevoimat ovat kehittyneet 60- ja 70-luvulla?

Jordanian asevoimien kehittämisen päämääränä on ollut Jordanian kuningaskunnan itsenäisyyden ja poliittisen toiminnanvapauden säilyttäminen. Lähi-idän arabivaltioiden itsenäistyttyä ja Israelin valtion synnyttyä Lähi-idässä on ollut jatkuva vastakkain asettelu arabimaiden ja Israelin välillä. Konflikti Israelin ja jonkun radikaalin arabimaan välillä eskaloituisi helposti myös Jordanian suuntaan. Israel voisi hyökätä suoraan Jordaniaa vastaan, tarkoituksenaan parantaa itäisen rajansa puolustettavuutta tai voimannäyttö vahvemmillem arabimaille. Vastakkainasettelu on luonut ristiriitoja myös arabimaiden keskuuteen. Radikaalimmat arabimaat ovat painostaneet konservatiivisempia yhteisen Palestiinan asian varjolla. Poliittisen painostuksen tarkoituksena on ollut vahvistaa radikaalien maiden ja niiden johtajien asemaa arabiväestön keskuudessa. Koska arabimaiden väestön mielipide on yleisesti ollut Israelin vastainen, ovat radikaalimmat arabimaat pystyneet vaikuttamaan konservatiivisempien maiden poliittiseen toiminnan vapauteen aiheuttamalla sisäistä epävakautta ja lietsomalla kansannousua.

Miten taloudelliset resurssit ovat vaikuttaneet kehitykseen?

Jordanian taloudelliset resurssit ovat aina olleet merkittävä tekijä Jordanian asevoimien kehittämisessä. Raaka-aineista köyhänä valtiona Jordania on ollut koko historiansa ajan riippuvainen ulkomaiden taloudellisesta tuesta.

Taloudellisesti heikkona valtiona Jordanian ei ole ollut mahdollista itsenäisesti kehittää asevoimiaan niin vahvoiksi, että se voisi vastata turvallisuusvajeeisiinsa. Jordania on joutunut turvautumaan länsivaltoihin saadakseen taloudelliset resurssit asevoimiensa kehittämiseen. Länsimaiden tuesta huolimatta Jordanian asevoimien käytössä olleet resurssit ovat olleet huomattavasti pienemmät kuin sen naapurimailla. Länsimaiden tuki on taas omalta osaltaan rajoittanut Jordanian toiminnan vapautta.

Iso-Britannia solmi silloisen itsenäistyvän trans-Jordanian kanssa 1920-luvulla sopimuksen jolla se turvasi omat etunsa alueella. Sopimuksen mukaan Iso-Britannia

kustansi ja varusti Jordanian asevoimat ja avusti niiden koulutuksessa. Samalla Iso-Britannia vaikutti vahvasti siihen kuinka Jordanian asevoimia kehitettiin.

Jordanian irtisanottua sopimuksensa Iso-Britannian kanssa 1950-luvun puolivälissä Jordanian asevoimien kehittäminen vaikeutui. Jordania menetti Iso-Britannian taloudellisen tuen, eivätkä muut arabimaat lupauksistaan huolimatta tukeneet Jordaniaa taloudellisesti.

Yhdysvallat alkoivat tukea Jordaniaa taloudellisesti omien etujensa takia. Jordanian asevoimia olisi jouduttu merkittävästi supistamaan ja määrätietoinen kehitys olisi ollut mahdotonta ellei Yhdysvallat olisi tukenut Jordaniaa.

Jordanian talouskasvu koki seuraavan takaiskun vuoden 1967 sodassa, Jordanian menetettyä länsirannan merkittävät talousalueet Israelille ja Jordanian asevoimien koettua merkittäviä kalustotappioita taisteluissa. Samaan aikaan Yhdysvaltojen, jotka tasapainotteli tukien sodassa vastakkain olleita Israelia ja Jordaniaa, antama taloudellinen tuki loppui lähes kokonaan. Jordania tarvitsi rahaa asevoimiensa jälleenrakentamiseen enemmän kuin koskaan.

Jordanian ahdinkoa helpotti muiden arabimaiden antamat avustukset sodan vahinkojen korvaamiseksi.

1970-luvun alussa Yhdysvallat aloittivat jälleen Jordanian taloudellisen tukemisen. Vuodesta 1970 Yhdysvallat alkoi kasvattaa tukeaan ja suuren osan tuesta muodostivat asevoimien käyttöön korvamerkityt avustukset ja lainat. Jordaniaa tukeneista konservatiivisista arabimaista merkittävimmäksi muodostui öljyllä rikastunut Saudi-Arabia. 1970-luvulla Saudi-Arabia oli Yhdysvaltojen lisäksi Jordanian merkittävin taloudellinen tukija. Riippuvaisena länsimaiden tuesta Jordania ei voinut sitoutua liian läheisesti radikaalien arabimaiden kanssa. Toisaalta jos Jordania ei ollut yhteistyössä yhteisen Palestiinan asian puolesta muiden arabimaiden kanssa sen sisäinen vakaus oli jälleen uhattuna.

Jordania pystyi takaamaan asevoimiensa kehitystyön ja jälleenrakennuksen pitämällä puolustusbudjettinsa 1960- ja 1970-luvuilla nousujohteisena huolimatta ulkomaisten tukien epäluotettavuudesta ja taloudellisesta taantumasta.

Taloudelliset resurssit estivät tai hidastivat kalliiden puolustusmateriaalihankintojen tekemistä. Ilmapuolustuksen kehittäminen onnistui vasta 1970-luvulla. Kalliiden ilmapuolustusjärjestelmien hankinta mahdollistui vasta Saudi-Arabian sitouduttua hankkeen rahoittamiseen.

Miten toimintaympäristö on vaikuttanut asevoimien kehitykseen?

Jordanian puolustusratkaisuja on rajoittanut se tosiasia, että Jordaniaalta puuttui maa-alueen syvyys, koska taloudellisesti ja poliittisesti tärkeät alueet olivat heti Israelin rajan tuntumassa. Puolustettavan alueen syvyyden puuttuminen pakottaa asevoimien käyttöperiaatteen etupainoiseksi, koska kuluttavaa viivytystaistelua ei voida käydä syvällä alueella.

Jordanian ja Israelin välinen raja-alue sekä Länsirannalla (ennen vuoden 1967 sotaa) että Itärannalla (vuoden 1967 sodan jälkeen) on vuoristoista aluetta, jossa liike on mahdollista vain joidenkin tärkeiden kulkureittien kautta. Maasto vaikeuttaa hyökkääjän liikettä ja suo puolustajalle mahdollisuuden ohjata ennakoida hyökkääjän toimia ja ohjata sitä.

Jordan-virralla ei ole suurta este-arvoa sotatoimille, paitsi talvella. Jordan laakso, joka on tiheään asuttu ja jossa sijaitsee Jordanian tärkein maataloudellinen alue, on vaikeammin puolustettavissa kuin ylängöt laaksosta itään.

Mitä rajoituksia tai tavoitteita politiikka on asettanut asevoimien kehitykselle?

Jordanian on yleensä katsottu kuuluvan konservatiivisiin arabimaihin, koska se on perinteisesti pyrkinyt välttämään radikaaleja linjoja politiikassaan. Geopoliittisen asemansa takia Jordanian on kuitenkin ollut välttämätöntä yrittää pitää hyvät suhteet radikaalimpiin arabinaapureihinsa. Jordania ei ole taloudellisesti omavarainen valtio ja se on joutunut luottamaan ulkomaisten taloudelliseen tukeen. Jordanian hallinnon tavoitteena on ollut selvitä itsenäisenä kuningaskuntana ulkoisen ja sisäisen paineen alla.

Ensimmäisestä arabi-Israeli sodasta asti Jordanian asevoimat ovat joutuneet ylläpitämään suurta valmiutta, koska Israelin kostopolitiikan mukaiset iskut rajaseudulle ovat olleet jokapäiväisiä. Sodan jälkeen Jordanian asevoimia alettiin kehittää en-

tistä määrätietoisemmin brittiläisen mallin mukaisesti. Kehitys jatkui 1950-luvun puoliväliin asti jolloin Jordania irtisanoutui muiden arabimaiden poliittisen painostuksen seurauksena Iso-Britannian kanssa solmimistaan sopimuksista ja samalla brittiläiset upseerit erotettiin Jordanian asevoimista. Tähän asti Iso-Britannia oli rahoittanut Jordanian asevoimat. Egypti, Syyria ja Saudi-Arabia olivat luvanneet korvata Jordanielle Iso-Britannian vaikutuksesta irtautumisesta seuranneet taloudelliset tappiot. Jordanian ylimmän johdon on täytynyt olla tietoinen siitä, että Egyptin ja Syyrian lupaukset olivat epävarmoja. Jordanian sisäpoliittinen tilanne kuitenkin pakotti ylimmän johdon toimenpiteisiin palauttaakseen kansan suosion. Jordaniassa ollaan varmastikin tiedetty Yhdysvaltain halu estää Lähi-idän maiden ajautuminen Neuvostoliiton etupiiriin. Egypti ja Syyria vetäytyivät sopimuksesta samana vuonna.

Jordanian talousapu oli vuoden 1957 jälkeen Yhdysvaltojen ulkopolitiikan armoilla. Riippuvuus Yhdysvalloista aiheutti Jordaniaan sisäistä epävakautta Yhdysvaltojen tukiessa avoimesti Israelia. Jordanielle vihamieliset arabimaat pystyivät käyttämään Jordanian palestiinalaisten kansallismielisyyttä hyväkseen vaikuttaakseen Jordanian päätöksentekoon. Tästä syystä Jordania yritti edelleen saada tukea muilta arabimailta vähentääkseen riippuvuuttaan länsimaista.

Jordania on ollut epäedullisessa asemassa 1960- ja 1970-luvulla, koska se ei ole saanut hankittua länsimaista uusinta tekniikkaa edustavia asejärjestelmiä. Yhdysvallat on myynyt Israelille teknisesti kehittyneitä aseita ja samaan aikaan Egypti ja Syyria ovat hankkineet uusimpia aseita Neuvostoliitolta.

Miten asevoimien doktriini on kehittynyt?

Britit olivat kehittäneet siirtomaavaltansa aikana Jordanian armeijaa aavikkopoliisiorganisaatioksi ja Jordanian itsenäistyttyä kehitys jatkui brittiläisten oppien ja mallien mukaisesti. Brittiläisellä sotataidolla oli vankka perusta, mutta suurvallan opit eivät suoraan sopineet köyhän kehityksmaan asevoimien perustaksi. Brittiupseerien erottamisen jälkeen Jordanian asevoimien ylimmän johdon tehtävät siirtyivät arabipuseereille. Jordanielaisella upseeristolla ei ollut kokemusta ylemmän johdon tehtävistä. Ensimmäinen merkittävä askel asevoimien kehityksessä brittien vaikutuksen jälkeen oli operatiiviseen suunnitteluun ja asevoimien kehittämistä varten perustettu direktoraatti.

Jordanian suurimman uhan, Israelin, vastainen raja kulki länsirannalla, ja oli suu-
relta osin vuoristoista ylänköä jossa liikkuminen itä-länsi suunnassa rajoittui vuoris-
tosolissa kulkeviin teihin. Maasto tarjosi puolustajalle mahdollisuuden viivyttää te-
hokkaasti hyökkääjän liikettä niin kauan, että hyökkääjän painopiste saataisiin sel-
ville ja sen jälkeen puolustaja pystyisi keskittämään reservinsä tätä painopistettä
vastaan. Jordanian asevoimien ylin johto on varmasti ollut hyvin tietoinen tästä
maantieteellisestä tosiasiasta laatiessaan puolustussuunnitelmia mahdollista hyök-
käystä vastaan. Kuitenkin Jordanian poliittinen johto vaati, että Jordanian maape-
rää puolustettaisiin rajalla, eikä viivytystaistelu tulisi kyseeseen. Lisäksi radikaalit
arabimaat vaativat Jordaniaa reagoimaan aggressiivisesti Israelin kostopolitiikan
nimissä suorittamiin iskuihin rajan yli. Tällöin Jordanian armeijan pääosat jouduttiin
ryhmittämään rajan tuntumaan, josta ne pystyisivät reagoimaan Israelin iskuihin ja
mahdolliseen laajamittaiseen hyökkäykseen.

Jordanian asevoimien ylimmällä johdolla oli 1960- ja 1970-luvuilla varsin selkeä
kuva Jordaniaan kohdistuneista uhista ja nämä uhkakuvat olivat suunnittelun taus-
talla. Kuitenkin politiikan asettamat rajoitteet estivät puhtaasti sotilaallisiin tosiasioi-
hin perustuneen operatiivisen suunnittelemisen kuuden päivän sotaan asti. Jorda-
nian poliittinen johto halusi kuitenkin, että koko valtakuntaa puolustetaan rajalta al-
kaen

1960-luvulla Israelin sotilaallisen ylivoiman ollessa ilmeinen Jordanian puolustuk-
sen perustana oli "liikkuvan puolustuksen" suunnitelma, jossa pääosa armeijasta
keskitettäisiin strategisesti tärkeille alueille ja osa raja-alueesta jätettäisiin puolus-
tamatta tai puolustettaisiin vain vähäisillä joukoilla. Suunnitelma perustui Israelin
heikkouksien hyödyntämiseen. Jerusalemin alueella Israel pyrki välttämään suur-
ta tuhoa, eikä voisi käyttää ilmavoimiaan täydellä teholla. Jordanian armeijan pää-
osat pystyisivät valtaamaan ja pitämään Jerusalemin alueen niin kauan, että YK
saisi neuvoteltua alueelle tulitauon. Israel saisi vallattua osia Länsirannasta, mutta
Jordania olisi vahvoilla rauhanneuvotteluissa, jos Jerusalem olisi sen hallussa.

Jordanian asevoimiin oli kehitetty panssariaselaji 1950-luvulta alkaen. Panssari-
vaunujen käyttökelpoisuus avoimessa maastossa oli selvinnyt jo toisessa maail-
mansodassa. Panssariyhtymillä pyrittiin nostamaan Jordanian armeijan iskukykyä.
Puolustustaistelussa jalkaväkiyksiköt pysäyttäisivät hyökkäävän vihollisen ja panssari-

sariyhtymät toimisivat reserveinä suorittaen vastahyökkäyksiä. Panssariyhtymät ovat tehokkaita juuri hyökkäystaistelussa, joka edellyttää kykyä liikkeeseen. Länsirannan avoimessa maastossa panssariyhtymien käyttö edellyttäisi hyvää ilmatorjuntaa tai vahvoja ilmavoimia. Jordanian asevoimilla ei ollut kumpaakaan. Viimeistään kuuden päivän sodassa selvisi, ettei Jordania voisi luottaa ilmapuolustukseensa Egyptiin ja Syyriaan vaan sen olisi hankittava kyky ilmapuolustukseen.

Vaikka Länsirannan menetys vuoden 1967 sodassa merkitsi Jordaniale suuria taloudellisia menetyksiä, sotilaallisessa mielessä se helpotti maan puolustamista. Raja Israelin kanssa lyheni huomattavasti. Lyhyempi raja oli helpompi puolustaa eikä Israel enää kokenut asemaansa maantieteellisesti niin uhatuksi idästä, jolloin Israelin suoran hyökkäyksen uhka Jordaniaan väheni. Sodan jälkeen Jordanian puolustus perustui Itärannan ylängöille johtavien kulkuväylien puolustamiseen jalkaväkijoukoilla ja panssarijoukkojen suorittamiin vastahyökkäyksiin.

Jordanian sotilasjohto on tiedostanut Israelin sotilaallisen ylivoiman ja operatiivinen suunnittelu on perustunut koko 1960- ja 1970-luvulla Israelin heikkouksien hyväksikäyttöön. Mahdollisten konfliktien on oletettu olevan lyhyitä YK:n puuttuessa tilanteeseen. Jordanian asevoimat eivät ole missään vaiheessa varautuneet pitkäkestoiseen sotaan Israelia vastaan.

Miten asevoimien organisaatio on kehittynyt?

1950-luvulla armeijaan alettiin kehittää panssariaselajia. Panssarivaunujen käyttökelpoisuus sodankäynnissä selvisi kaikille Lähi-idän valtioille viimeistään toisessa maailmansodassa, jossa kaikilla merkittävillä armeijoilla oli sodan loppupuolella käytössä tehokkaat panssarijoukot. Alkuvaikeuksien jälkeen Jordaniaan saatiin hankittua panssarivaunuja Iso-Britanniasta ja niistä muodostettiin erillinen panssariyhtymä. Panssariaselaji on syntymänsä jälkeen ollut tärkeässä osassa Jordanian asevoimia ja panssaritoimien yhtymien osaa maavoimien yhtymistä on jatkuvasti pyritty lisäämään.

1960-luvulla perinteiset armeijan, armeijakunnan ja divisioonan johtoportaot lakkautettiin ja tilalle luotiin maanpuolustusalueet (Command), jotka olivat Itäinen ja Läntinen Maanpuolustusalue. Puolustuksen painopisteeksi muodostui luonnollisesti Läntinen maanpuolustusalue jonka alaisuudessa oli seitsemän jalkaväkiry-

kaatia ja kaksi panssariprikaatia. Määrä osoittautui liian suureksi ja Läntinen eskunta ei pystynyt johtamaan joukkojaan vuoden 1967 sodassa tehokkaasti.

Vuoden 1967 sodan jälkeen palattiin maanpuolustusalueita edeltäneeseen organisaatiomalliin. Läntisen maanpuolustusalueen jäänteet organisoitiin Ensimmäiseksi ja Toiseksi jalkaväkidivisioonaksi. Kovia tappioita kokeneiden panssariprikaatien jäänteet alistettiin divisioonille. 1970 divisioonien määrä nousi neljään divisioonaksi. Kahden jalkaväkidivisioonan lisäksi 40. ja 60. Panssariprikaatista ja uudesta 99. Panssariprikaatista muodostettiin panssaridivisioona. Lisäksi muodostettiin 4. Mekanisoitu Divisioona.

Vuonna 1973 divisioonien määrä nousi viiteen. Asevoimien suorituskykyä pyrittiin nostamaan luomalla aikaisempien kahden jalkaväkidivisioonan, panssaridivisioonan ja mekanisoidun divisioonan rinnalle uusi panssaridivisioona. Asevoimien kasvu jatkui aina vuoteen 1977 asti jolloin aiempien divisioonien rinnalle luotiin toinen mekanisoitu divisioona. Vuodesta 1978 alkaen jalkaväkidivisioonat lakkautettiin ja asevoimat muodostuivat kahdesta panssaridivisioonasta ja kahdesta mekanisoidusta divisioonasta.

1960- ja 1970-luvuilla asevoimien organisaation kehityksen suuntana on selvästi ollut joukkojen mekanisointi kalustohankintojen vaikeuden ja taloudellisten resursien puitteissa. Joukkojen mekanisoinnin myötä ilmapuolustuksen tarve on entistään lisääntynyt.

Miten asehankinnat ovat vaikuttaneet asevoimien kehitykseen?

Jordanian asehankintoja on vaikeuttanut se että Jordania on perinteisesti hankkinut aseensa länsimailta jotka ovat samaan aikaan tukeneet Israelia. Länsimaat ovat halunneet pitää Jordanian vaikutuspiirissään, mutta Israel on nähty vielä tärkeämpänä tasapainottavana tekijänä Lähi-idässä. Tästä syystä Israel on saanut hankittua länsimailta uudempaa tekniikkaa edustavia aseita kuin Jordania.

Vuoden 1973 sota osoitti kuinka Israelin ilmaylivoima voitiin paikallisesti kiistää moderneilla ilmatorjuntajärjestelmillä. Vähäinenkin moderni ilmatorjuntajärjestelmä lisäsi Jordanian armeijan joukkojen taistelukykyä. Aluksi Jordaniaan hankittiin Iso-Britanniasta olkapäältä laukaistavia lähitorjuntaohjuksia, jotka kuitenkin poistuivat

nopeasti käytöstä Jordaniaan hankittua Yhdysvalloista vastaavia, mutta modernimpia ohjuksia.

Vuoden 1973 sota osoitti, Israelin ilmaylivoiman kiistämiseen tarvittiin lähitorjunta- ja kaukotorjuntajärjestelmiä massamaisesti käytettynä. Jordaniaan alettiin hankkia tehokasta ja modernia ilmapuolustusjärjestelmää. Saudi-Arabia suostui rahoittamaan hankkeen. Seuraavaksi ongelmaksi muodostui Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten haluttomuus myydä Jordaniaalle korkean teknologian ilmapuolustusjärjestelmä, jonka avulla Jordania olisi voinut uhata Israelin ilmavoimien asemaa alueella.

Kauppojen epäonnistuttua Jordania yritti hankkia ilmapuolustusjärjestelmää myös Neuvostoliitolta. Lopulta 1970-luvun puolivälin jälkeen yhdysvallat suostuivat myymään Jordaniaan modernin ilmapuolustusjärjestelmän, mutta kaupan ehtoihin kuului, että liikkuvilla alustoilla olleet ohjukset piti asentaa kiinteisiin asemiin. Järjestelmän hankinta oli kaikille osapuolille kompromissi.

VIITTEET

- [1] Dupuy, Trevor N.: Elusive Victory: The Arab-Israeli Wars, 1947-1974, Iowa 1992, Prologue.
- [2] El-Edroos, Syed Ali: The Hashemite Arab Army 1908-1979, Amman 1980, s. 281.
Macmillan & Co Ltd: Statesman's Yearbook 77-78, s. 1106.
- [3] Sama, s. 235, 248.
- [4] Dupuy (1992), s. 41-43, 122.
- [5] Britain and the Arab-Israel Conflict, London : HMSO, 1993, s. 11-12.

Bar-Siman-Tov, Yaacov, Israel, the superpowers, and the war in the Middle East, New York & Westport, Conn. & London, 1987, s. 15.
- [6] Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, <http://www.metodix.com>, tarkistettu 19.2.2006.
- [7] Sama.
- [8] Msn Encarta: Jordan (country), <http://uk.encarta.msn.com>, tarkistettu 19.2.2006.
- [9] Middle East Review of International Affairs: Changes and Continuities in Jordanian Foreign Policy, www.ciaonet.org/olj/meria02_01.pdf, tarkistettu 19.2.2006.
- [10] Foreign Relations of the United States 1964-1968, Volume XVIII: Arab-Israeli Dispute, 1964-67, Summary, www.state.gov/www/about_state/history/vol_xviii/summary.html, tarkastettu 19.2.2006.
Bar-Siman-Tov (1987), s. 10.
- [11] Rosen, Steven J., Military geography and the military balance in the Arab-Israel conflict, Jerusalem, 1977, s. 9.

- [12] Sama, s. 11-12.
- [13] Tamari, Dov: The Middle East Military Balance 1983, Jerusalem, Tel Aviv University, 1983, s. 135.
- [14] Rosen (1977), s. 18-19, 23.
- [15] Tamari (1983), s. 135.
- [16] Rosen (1977), s. 22-39.
- [17] El-Edroos (1980), s. 209-210.
- [18] Young, Peter: The Arab Legion, Reading, Berkshire, 1972, s. 21.
- [19] El-Edroos (1980), s. 235.
- [20] Sama, s.235.
- [21] Sama, s. 248.
- [22] Dupuy (1992), s. 121.
- [23] El-Edroos (1980), s. 249.
- [24] Sama, s. 249.
- [25] Sama, s. 249.
- [26] Dupuy (1992), s. 133.
- [27] El-Edroos (1980), s. 287-292.
- [28] Young (1972), s. 22.

- [29] Laffin, John: Arab Armies of The Middle East Wars 1948-73, London 1985, s. 28.
- [30] El-Edroos (1980), s. 281.
- [31] Sama, s. 310.
- [32] Young (1972) s. 22.
- [33] Sama, s. 23-24.
- [34] Sama, s. 26.
- [35] El-Edroos (1980), s. 314-316.
- [36] Sama, s. 311.
Dialogues in arab politics: The Ascent and Descent of Arabism, 1956–1967, www.ciaonet.org/book/barnett/barnett05.html, tarkistettu 19.2.2006.
- [37] Dupuy (1992), s.129-130.
- [38] El-Edroos (1980), s. 312.
- [39] Sama, s. 317-319.
- [40] Msn Encarta: Jordan (country), <http://uk.encarta.msn.com>, tarkistettu 19.2.2006.
- [41] El-Edroos (1980), s. 320.
- [42] Office of Development Evaluation and Information | U.S. Agency for International Development: U.S. Overseas Loans and Grants [Green-book], <http://qesdb.usaid.gov/cgi-bin/broker.exe>, tarkastettu 19.2.2006.

- [43] El-Edroos (1980), s. 320.
- [44] Dupuy (1992), s.223.
- [45] Mutawi, Samir A.: Jordan in the 1967 war, Cambridge, Cambridge University Press, 2002, 32, 34-35.
- [46] Dupuy (1992), s.129-130.
El-Edroos (1980), s. 312.
- [47] Msn Encarta: Jordan (country), <http://uk.encarta.msn.com>, tarkistettu 19.2.2006.
El-Edroos (1980), s. 312.
- [48] Sama, s. 320.
- [49] Office of Development Evaluation and Information | U.S. Agency for International Development: U.S. Overseas Loans and Grants [Green-book], <http://quesdb.usaid.gov/cgi-bin/broker.exe>, tarkastettu 19.2.2006.
- [50] Mutawi (2002), 32-35.
- [51] El-Edroos (1980), s. 322.
- [52] Pivka, Otto von: Armies of the Middle East, Cambridge, 1979, s. 26.
- [53] Office of Development Evaluation and Information | U.S. Agency for International Development: U.S. Overseas Loans and Grants [Green-book], <http://quesdb.usaid.gov/cgi-bin/broker.exe>, tarkastettu 19.2.2006.
- [54] Office of Development Evaluation and Information | U.S. Agency for International Development: U.S. Overseas Loans and Grants [Green-book], <http://quesdb.usaid.gov/cgi-bin/broker.exe>, tarkastettu 19.2.2006.

- [55] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 1979, s.222-223.
- [56] Sama, s. 40, 42.
Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 1981, s. 158, 166.
- [57] Mutawi (2002), s. 25-26.
- [58] Sama, s. 53-54.
- [59] Sama, s. 36-38.
- [60] Sama, s. 46.
- [61] Sama, s. 46.
- [62] Sama, s. 47.
- [63] Sama, s. 47.
- [64] Sama, s. 48.
- [65] El-Edroos (1980), s. 322-323.
- [66] Sama, s. 328.
- [67] Sama, s. 324 - 325.
- [68] Sama, s. 324.
- [69] Sama, s. 324.
- [70] Tal, Lawrence: Politics, the military and national security in Jordan 1955-1967, New York, N.Y: Palgrave Macmillan, 2002, s. 110.

- [71] Dupuy (1992), s.334-336.
- [72] Sama, s. 334-336.
- [73] El-Edroos (1980), s. 396.
- [74] Sama, s. 363.
- [75] Sama, s. 434.
- [76] Sama, s. 432-435.
- [77] Tamari (1983), s. 137.
- [78] El-Edroos (1980), s. 444-445.
- [79] The Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1978, s. 35.
- [80] Sama, s. 322-323.
- [81] Sama, s. 324.
- [82] Sama, s. 328.
- [83] Tal (2002), s. 115-116.
- [84] Sama, s. 116.
- [85] Sama, s. 116.
- [86] Sama, s. 115.
- [87] Sama, s. 117.
- [88] Oren, Michael B.: Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East, Oxford, Oxford University Press, 2002, s. 161.

- [89] El-Edroos (1980), s. 377.
- [90] Sama, s. 382.
- [91] Sama, s. 422.
- [92] Tal (2002), s. 119.
- [93] El-Edroos (1980), s. 386.
- [94] Sama, s. 398.
- [95] Sama, s. 416.
- [96] Sama, s. 385.
- [97] Dupuy (1992), s. 594-595.
- [98] Tal (2002), s. 120.
- [99] Oren, (2002), s. 306.
- [100] El-Edroos (1980), s. 432-435.
- [101] Sama, s. 434-436.
- [102] Tamari (1983), s. 138.
- [103] El-Edroos (1980), s. 444.
- [104] Sama, s. 495.
- [105] Sama, s. 497.
- [106] Sama, s. 535.

- [107] Dupuy (1992), s. 413-414, 590-591.
- [108] Air Defense Artillery, artikkeli Freedom to maneuver, kansi 3-1.
- [109] Rosen (1977), s. 21.
- [110] Tamari (1983), s. 136.
- [111] Sama, s. 141.
- [112] Sama, s. 137-138.
- [113] Sama, s. 138.
- [114] Sama, s. 137.
- [115] The International Institute For Strategic Studies: Strategic Survey 1967, London, 1987, s. 47.
- [116] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 68-69, s. 64.
- [117] El-Edroos (1980), s. 432.
- [118] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 69-70, s. 20-21.
- [119] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 80, s. 103.
- [120] Ilmatorjunnan vuosikirja 1968, hyrylä, ilmatorjuntaupseeriyhdistys, 1968, s. 227.
- [121] El-Edroos (1980), s. 369.
- [122] Ilmatorjunnan vuosikirja 1968, s. 227-228.

- [123] Sama, s. 227-229.
- [124] Sama, s. 227-229.
- [125] Air Defense Artillery, artikkeli Freedom to maneuver, kansi 3-1.
- [126] El-Edroos (1980), s. 474.
- [127] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 68-69, s. 64.
- [128] The Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1969-70, s. 60.
- [129] Sama, s. 60.
- [130] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 69-70, s.21.
- [131] El-Edroos (1980), s. 553.
- [132] The International Institute For Strategic Studies: Strategic Survey 1975, London, 1975, s.124-125.
- [133] El-Edroos (1980), s. 553.
- [134] Sama, s. 553.
- [135] The Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1977-1978, s. 97.
- [136] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 1977, s. 324.
- [137] The Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1977-1978, s. 97.

- [138] El-Edroos (1980), s. 329.
- [139] Dupuy (1992), s. 337.
- [140] El-Edroos (1980), s. 329-330.
- [141] Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 68-69, s. 64.
- [142] El-Edroos (1980), s. 329-330.
- [143] Sama, s. 330.
- [144] Dupuy (1992), s. 606.
- [145] El-Edroos (1980), s. 331.
- [146] Sama, s. 331.
- [147] Sama, s. 331.

LÄHTEET

1. JULKAISTUT LÄHTEET

Air Defense Artillery, artikkeli Freedom to maneuver, kansi 3-1.

Bar-Siman-Tov, Yaacov: Israel, the superpowers, and the war in the Middle East, New York & Westport, Conn. & London, 1987.

Britain and the Arab-Israel Conflict, London : HMSO, 1993.

Dupuy, Trevor N: Elusive Victory. The Arab-Israeli Wars, 1947-1974, Iowa, 1992.

El-Edroos, Syed Ali: The Hashemite Arab Army 1908-1979, 1980.

Ilmatorjunnan vuosikirja 1968, hyrylä, ilmatorjuntaupseeriyhdistys, 1968.

Laffin, John: Arab Armies of The Middle East Wars 1948-73, London 1985.

Macmillan & Co Ltd: Statesman's year-book 1960-1980.

Mutawi, Samir A.: Jordan in the 1967 war, Cambridge, Cambridge University Press, 2002.

Oren, Michael B.: Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East, Oxford, Oxford University Press, 2002.

Pivka, Otto von: Armies of the Middle East, Cambridge, 1979.

Rosen, Steven J.: Military geography and the military balance in the Arab-Israel conflict, Jerusalem, 1977.

Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI Yearbook 1968 - 1980.

Tamari, Dov: The Middle East Military Balance 1983, Jerusalem, Tel Aviv University, 1983.

Tal, Lawrence: Politics, the military and national security in Jordan 1955-1967, New York, N.Y: Palgrave Macmillan, 2002.

The Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1968 - 1980.

The International Institute For Strategic Studies: Strategic Survey 1967 - 1980

Young, Peter: The Arab Legion, Reading, Berkshire, 1972.

2. MUUT LÄHTEET

Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, <http://www.metodix.com>, tarkistettu 19.2.2006.

Dialogues in arab politics: The Ascent and Descent of Arabism, 1956–1967, www.ciaonet.org/book/barnett/barnett05.html, tarkistettu 19.2.2006.

Foreign Relations of the United States 1964-1968, Volume XVIII: Arab-Israeli Dispute, 1964-67, Summary, www.state.gov/www/about_state/history/vol_xviii/summary.html, tarkastettu 19.2.2006.

Middle East Review of International Affairs: Changes and Continuities in Jordanian Foreign Policy, www.ciaonet.org/olj/meria02_01.pdf, tarkistettu 19.2.2006.

Msn Encarta: Jordan (country), <http://uk.encarta.msn.com>, tarkistettu 19.2.2006.

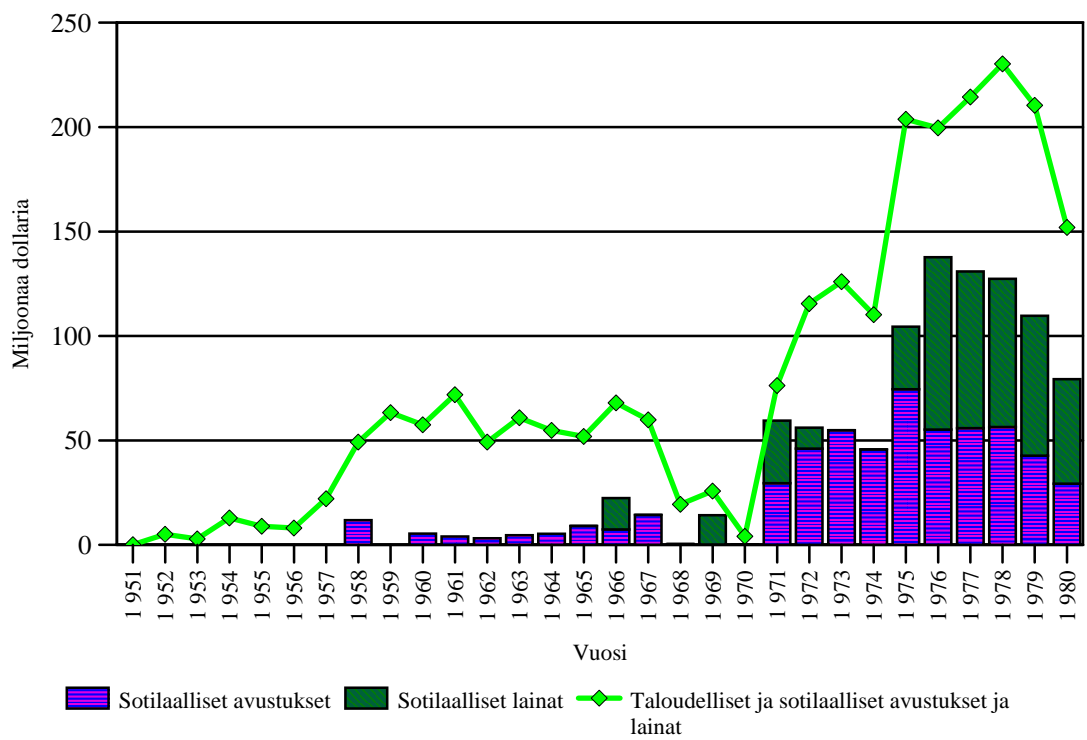
Office of Development Evaluation and Information | U.S. Agency for International Development: U.S. Overseas Loans and Grants [Greenbook], <http://quesdb.usaid.gov/cgi-bin/broker.exe>, tarkastettu 19.2.2006.

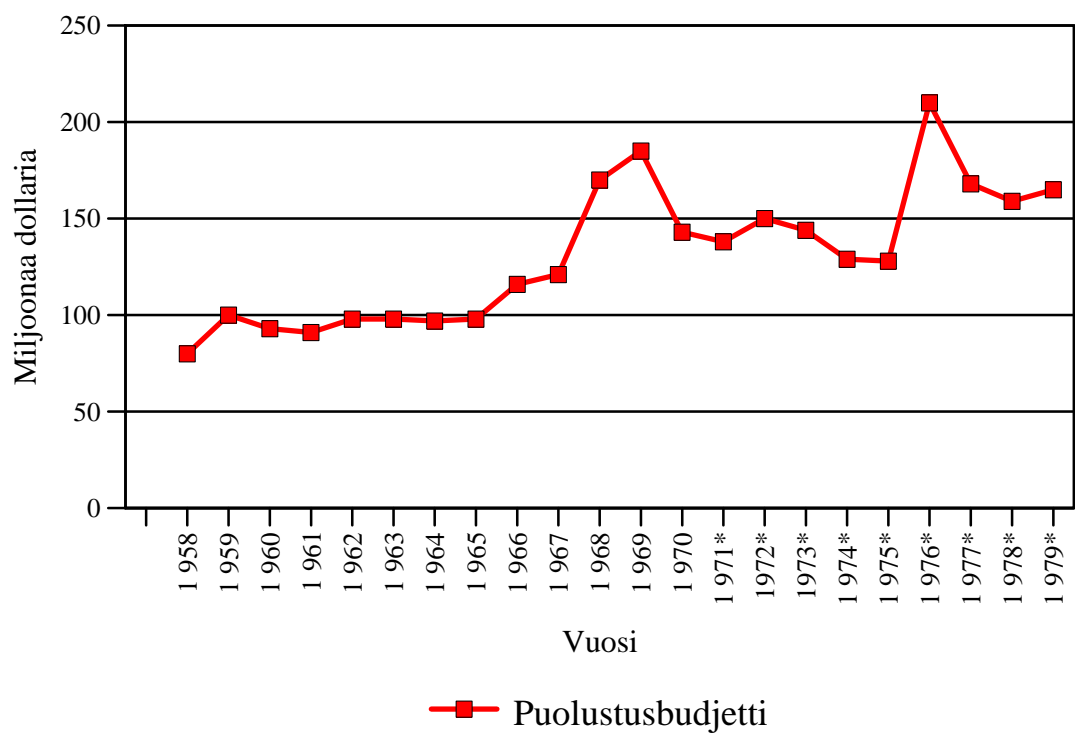
LIITTEET

- Liite 1 Yhdysvaltojen taloudellinen tuki Jordanielle vuosina 1951-1980
- Liite 2 Jordanian puolustusbudjetti vuosina 1958-1979
- Liite 3 Puolustusbudjetin osuus Jordanian bruttokansantuotteesta vuosina 1959-1979
- Liite 4 Jordanian hankkimat asejärjestelmät
- Liite 5 Ilmatorjuntakaluston kehitys
- Liite 6 Asevoimien yhtymät 1960-1979
- Liite 7 Asevoimien organisaation kehitys

Yhdysvaltojen taloudellinen tuki Jordaniaalle vuosina 1951-1980

Lähde: U.S. Overseas Loans and Grants [Greenbook].

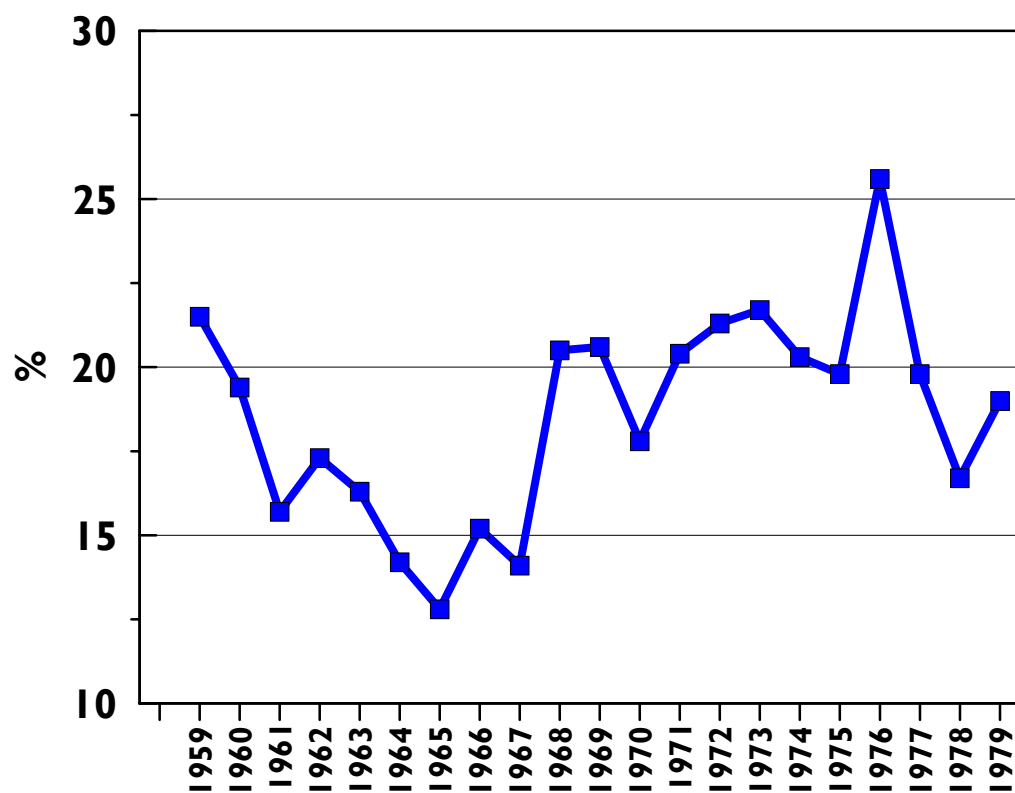
Jordanian puolustusbudjetti vuosina 1958-1979

Budjetti on ilmoitettu kiinteänä vuoden 1973 hintatasona

*: arvot on muunnettu vuoden 1978 tasosta vuoden 1973 tasoon kertoimella 0,512

Lähde: SIPRI Yearbook 1979, s. 40; SIPRI Yearbook 1981, s. 158.

Puolustusbudjetin osuus Jordanian bruttokansantuotteesta vuosina 1959-1979

Lähde: SIPRI Yearbook 1979, s. 42; SIPRI Yearbook 1981, s. 166.

Jordanian hankkimat asejärjestelmät

Myyjä	Järjes- telmä	Tyyppi	Tilaus- vuosi	Toimi- tettu	Tilattu/t oimitet- tu	
Saudi-Ara- bia/Kuwait	M-47 Pat- ton ja Cen- turion	Tstpsv	1 968			
USA	M-47 Pat- ton	TstPsv	1 968	1 968	100/100	
USA	F-104 Starfighter	Hävittäjä	1 968	1969/1970	36/36	
USA	HAWK	It-ohj				
UK	Hunter FGA.9	Hävittäjä	1 967	1968/1969	18/18	
UK	Hunter T.7	Trainer	1 967	1968/1969	3/3	
UK	Hunter FGA.73	Hävittäjä	1 967	1 970	4/4	
UK	Short Ti- gercat	it-ohjus	1 968	1969-1970	-	\$16milj, luotolla Saudi-Ara- bialta
UK	Centurion Mk9 ja Mk10	Tstpsv	1 968	1 969	100/100	
USA	M-60	Tstpsv	1 971	1 971	?	
Alanko- maat/USA	Centurion			1 971	100/100	
USA	F-5E	Hävittäjä	1 972	1 973	24	MAP
USA	F-5B	Trainer	1 972	1 972	2-3	
USA	C-119K	Kuljetusleko		1 972	4	sotilasa- vustus
USA	M-113	miehistönkul-	1 972	1 974	200	

		jetusvaunu				
UK	Hunter	Hävittäjä		1 972	3	
USA	C-130	Kuljetusleko		1 973		
Iran	F-5A/B	Hävittäjä	1 974	1 975	36	
Espanja	Casa C.212	Kuljetusleko	1 975	1975-1976	4	
UK	Aviation Bulldog	Trainer	1974-1975	1974-1975	13	
USA	Cessna T- 37	Jet trainer	1 975	1 975	6	
USA	F-5E/F	Hävittäjä	1 974	1 975	48	
USA	Redeye	it-ohj	1 974	1 976 "-	300	\$5milj
USA	AIM-9	Ilmasta il- maan ohjus	1 974	1 975		
USA	Improved HAWK	IT-ohjus	1 974	1976-1979	532	\$540milj
USA	M-60A1	Tstpsv	1 975	1 975	50	
USA	Vulcan	It-vaunu	1 974	1976-1978	100	\$90milj
USA	C-130	Kuljetusleko	1 976	1 977	2	
USA	Sikorsky S-76	Kuljetuseko	1 976	1 978	4	
USA	Dragon	pst-ohj	1 975	1 976		
USA	M-48/M-60	Tstpsv	1 976	1977-1978	200	
USA	M-113	Miehistönkul- jetusvaunu	1 976	1 977	700	
USA	AH-1S	Tstheko	1 977		10	
USA	AIM-9J	Ilmasta il- maan ohjus	1 974	1975-1977	288	
USA	TOW	pstohj	1 977		60	
USA	M-110	pshaupitsi	1 977			
Ranska	Mirage F- 1C	Hävittäjä	1 979			
Sveitsi	PC-7	Trainer	1 979			
UK	Shir-1	Tstpsv	1 979		200	
USA	C-130	Kuljetusleko	1 978	1 979	1	
USA	F-5F	Trainer	1 979		4	
USA	M-109A2	Pskanuuna	1 979		18	
USA	M-113A1	Kuljetusvau- nu	1 979			

Lähde: Sipri Yearbook 1968-1980.

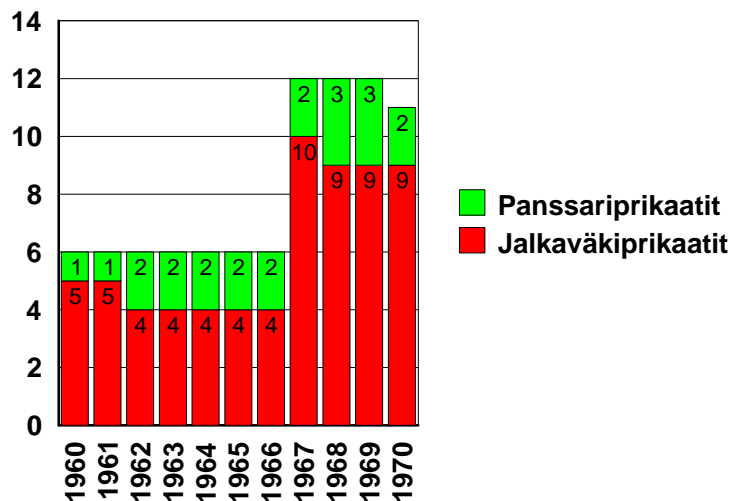
Ilmatorjuntakaluston kehitys

Vuosi	Kalusto
1 970	Tigercat-ohjukset tilauksessa
1 971	Ilmatorjuntarykmentti Tigercat-ohjuksia, M-42 40mm ilmatorjuntavau- nuja
1 972	Tigercat-ohjuksia, 200 M-42 40mm ilmatorjuntavaunua
1 973	Tigercat-ohjuksia, 200 M-42 40mm ilmatorjuntavaunua
1 974	kaksi ilmatorjuntaprikaatia, Tigercat-ohjuksia, 200 M-42 40mm ilmator- juntavaunua
1 975	kaksi ilmatorjuntaprikaatia, Tigercat-ohjuksia, 200 M-42 40mm ilmator- juntavaunua
1 976	kaksi ilmatorjuntaprikaatia, Tigercat-ohjuksia, 200 M-42 40mm ilmator- juntavaunua
1 977	kaksi ilmatorjuntaprikaatia, Redeye-ohjuksia, 200 M-42 40mm ilmator- juntavaunua. (100 Vulcan 20mm ilmatorjuntavaunua ja Improved HAWK-ilmatorjun- taohjusjärjestelmä tilauksessa)
1 978	kaksi ilmatorjuntaprikaatia, Redeye-ohjuksia, kuusi patteria Improved HAWK-ilmatorjuntaohjuksia, 200 M-42 40mm ilmatorjuntavaunua, Vul- can 20mm ilmatorjuntavaunuja. (100 Vulcan 20mm ilmatorjuntavaunua ja Improved HAWK-ilmatorjun- taohjusjärjestelmä tilauksessa)
1 979	kaksi ilmatorjuntaprikaatia, Redeye-ohjuksia, kuusi patteria Improved HAWK-ilmatorjuntaohjuksia, 200 M-42 40mm ilmatorjuntavaunua, Vul- can 20mm ilmatorjuntavaunuja. (100 Vulcan 20mm ilmatorjuntavaunua ja Improved HAWK-ilmatorjun- taohjusjärjestelmä tilauksessa)

Lähde: Military Balance 1970-1980.

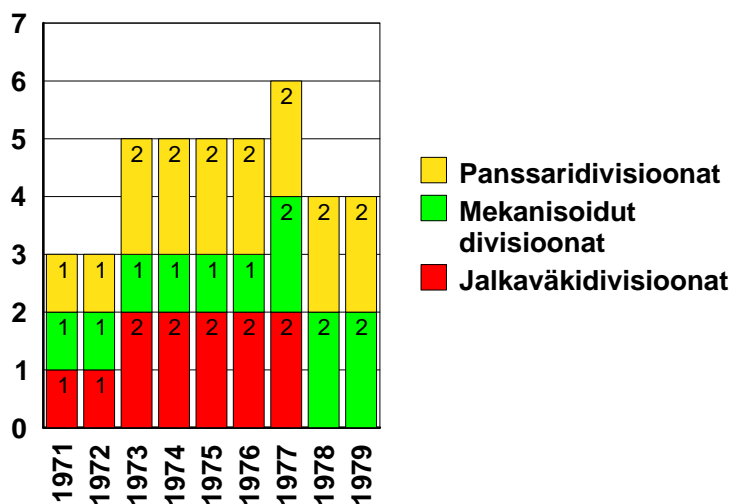
Asevoimien yhtymät 1960-1979

Jordanian asevoimien yhtymät 1960 - 1970

Lähde: Military Balance 1968-1970, Satesman's Yearbook 1960-1970.

Jordanian asevoimien yhtymät 1971 - 1979

Lähde: Military Balance 1971-1980.

Asevoimien organisaation kehitys

Vuosi	Jvpr	Pspr	Vah- vuus	Jvdiv	Mek- div	Psdiv	ItR	ItPr	TykR	Huom
1 960	5	1	?	-	-	-	-	-	-	-
1 961	5	1	?	-	-	-	-	-	-	-
1 962	4	2	?	-	-	-	-	-	-	-
1 963	4	2	?	-	-	-	-	-	-	-
1 964	4	2	?	-	-	-	-	-	-	-
1 965	4	2	?	-	-	-	-	-	-	-
1 966	4	2	?	-	-	-	-	-	-	-
1 967	10	2	?	-	-	-	-	-	-	-
1 968	9	3*	53 000	-	-	-	-	-	-	-
1 969	9	3*	53 000	-	-	-	-	-	-	-
1 970	9	2	58 000	-	-	-	1	-	-	1 RgP
1 971	-	-	58 000	1	1	1	1	-	3	1 RgP
1 972	1	-	65 000	1	1	1	-	-	3	1 RgP
1 973	1	-	68 000	2	1	2	-		3	-
1 974	-	-	70 000	2	1	2	-	2	-	-
1 975	-	-	75 000	2	1	2	-	2	-	-
1 976	-	-	61 000	2	1	2	-	2	-	-
1 977	-	-	61 000	2	2	2	-	2	-	-
1 978	-	-	61 000	-	2	2	-	2	-	-
1 979	-	-	60 000	-	2	2	-	2	-	-

* Royal Guards Brigade (armoured)

Lähde: Military Balance 1968-1980, Satesman's Yearbook 1960-1980